פרשת **נח** תשפ"ד לפ"ק | גליון תתתקי"ט שנה כ"ו

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק פרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

כי יצר לב האדם רע מנעוריו

שתי עיירות שכל אחד מהן השתייכה למדינה אחרת, שכנו על יד הגבול, וביניהן היה יער שנחשב לשטח הפקר, יהודי העיירות היו מתגנבים באישון לילה לתוך היער ומחליפים ביניהם סחורות, וכך הצליחו לעשות מעט לפרנסתם על אף מצב הקשה שבעת ההוא גזרו על היהודים גזירות קשות ושללו מהם את כל מקורות הפרנסה.

פעם אחת יצא יהודי אחד באמצע הלילה ועל גבו שק מלא סחורה ונכנס ליער, כדי שיוכל להעבירו בעיסקת חליפין ליהודי מהעיירה השניה, ומובן מאליו שהוא היה מפוחד וזהיר, וכל רשרוש ששמע עצר את נשימתו, לפתע ראה מרחוק שוטר, לבו עמד מלפעום, מיד הלך והשליך את השק מעל שכמו, כדי שהשוטר לא יוכל לתפוס אותו עם הסחורה, והמשיך לצעוד כך ללא הסחורה.

והנה הוא רואה שהשוטר עומד ומסתכל עליו, אולם הוא ממשיך לעמוד כך כבול עין ללא נוע, הוא מתקרב עוד יותר והשוטר אינו זז ואינו מניע אבר, החליט היהודי, בוודאי הוא אילם או שיכור, אם כך – חשב היהודי לעצמו – למה אשאיר את השק הפקר, חוזר הוא על עקבותיו, מרים את השק ושם אותו על שכמו וממשיך ללכת, עיניו אינן סרות מהשוטר, והשוטר ממשיך לעמוד באותו מצב ללא תנועה, היהודי ממשיך ללכת וכבר עבר את השוטר בשלום וכך הולך הוא סמוך ובטוח שכל רע לא יאונה לו.

אבל לפתע לאחר שעבר את השוטר מרחק מסוים, רואה הוא שהלה מתחיל ללכת אחריו, עכשיו כבר אין לו שום ברירה, אין הוא יכול לסלק את השק מעל גבו שהרי הוא כבר נראה עם השק, לעצור אינו יכול מכיון שהשוטר הולך בעקבותיו, מה יעשה, ממשיך הוא ללכת, והשוטר הולך אחריו ושותק, חושב היהודי אולי בכל זאת הוא ינצל ממנו כיון שהוא אינו אומר מאומה, וכך עובר היהודי לכל אורך היער כשהשוטר הולך בעקבותיו, והוא כבר מגיע אל העיירה השניה, ואז לפתע צועק השוטר לעברו: יהודי! מה יש לך בשק... פרץ היהודי בבכי מר ונואש: רשע מרושע, הלא ראית אותי כבר בתחילת היער, ואם כן מדוע נתת לי ללכת את כל הדרך הארוכה, כשלבי דופק בחזקה וכתפי נשברות מכובד המשא, כיצד יכולת להניח לי ללכת את כל הדך ואתה כל הזמן שותק, ועתה תשלח אותי בחזרה על עקבותי.

והנמשל מובן מאליו, שאדם משנולד הוא מגיע לכלל בינה, אל יחשוב ואל יתן מרגוע לנפשו כי זכיתי לבי וטהרתי מחטאי וימצא מרגוע לנפשו, ויביא ראיה מזה שהיצר מניח לו בתורתו ובתפילתו ויסמך עצמו על אמרם ז"ל כיון שלא חטא שוב לא יחטא, וידמה בנפשו שהוא נכלל בברכת הפסוק רגלי חסידיו ישמור, כי זאת ידע וישית נגד עיניו תמיד כי יצר האדם רע, ומנעוריו עומד ואורב לו בצידי ושבילי הדרכים, והוא הוא אחד מתחבולותיו שהאדם ישוה לו וידמה לו שהשטן שכח ממנו, ושלא יפחד להביא עצמו לידי נסיונות ושערי היתר, ועי"ז יפול בניקל בשערי איסור וישקע ברשתות היצר ח"ו, ולבסוף יביא אותו בחשבון, ויענש על כל פסיעה ותנועה.

תוכן העניינים

לקח טוב	א
דגש תפרים ~ לקיטת תפרים	ב
קדוש יאמ"ר	ג
בשפתי צדיקים ~ לשון חכמים	ד
פרפראות לחכמה ~ דורש טוב	ה
שבח"י רפאל	ו
פינת ירדתי	ז
צדקה כהלכתה	ח
פשיב כהלכה	ט
לוח ההילולא	י
דבר בעתו	יא
פשוטלען פלכים	יב

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לעי"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

בס"ד

ובכן צדיקים יראו וישמחו

באותות כבוד הערכה והוקרה, ומתוך לב מלא שמחה ושירה, נשגר ברכת מזלא טבא, אל מול פני מעלת כבוד האי גברא רבא, רב פעלים לתורה ולתעודה במסירות רבה, פאר מקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, משליך עצמו מנגד לבוא בעזרתינו, נושא בעול במשא הקודש יומם ולילה בהתמסרות רבה ועצומה למען הרמת והחזקת כוללינו, כבוד שמו תפארתו, על ישראל הדרתו

כ"ק הרב הגה"צ

רבי שלום אליעזר טייטלבוים שליט"א

רב קהל ישב לב ד'סאטמאר 15 שו.

נשיא כוללינו הק' צדקת רבי מאיר בעל הנס

בנו חביבו ויקירו של מרן רביה"ק זי"ע מייסד כוללינו

לרגל שמחת נישואי נכדתו שתחי'

למזל טוב ובשעטו"מ

בת בנו הרה"צ ר' סיני טייטלבוים שליט"א

חתן כ"ק אדמו"ר ממעליין שליט"א

עב"ג הבה"ח המו"מ בתוי"ש נ"י

בן הרה"צ ר' ישעי' יחיאל אלטר לאבין שליט"א

בן הגה"צ אבד"ק באלחוב שליט"א

וחתן כ"ק אדמו"ר מבורשטין שליט"א

וזאת הברכה, יצו השם ככה, שמשמחה זו יושפע לו רב ברכות ושובע של שמחה, ובזכות מעשיו הכבירים למען הפרט והכלל, ילווה אותו ברכה והצלחה על כל צעד ושעל, ואלקא דמאיר יענהו בכל משאלות לבו לטובה, בשכר פעולותיו הטובים לעניי ארה"ק, וזכות קיום רצון קדשו והמשכת דרכו של אביו כ"ק מרן רבינו זי"ע יגן בעדו להתברך בכל מילי דמיטב.

החותמים למען שמו בכבוד והערכה

הנהלת הכולל **לומדי הכולל**

הלימוד שלא לשמה, ממשיך עכ"פ שפע פרנסה

וחנה עלה זית טרף בפיה. "נראה לפרש, כי כתיב (משלי ג, טז) 'אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד', ודרשו חז"ל (שבת סג. ועי' בפירש"י שם) אורך ימים בימינה הלומד תורה לשמה, ובשמאלה הלומד תורה שלא לשמה, עושר וכבוד איכא. והנה ידוע שהשמן רומז לתורה (עי' מנחות פה:) ו'זית' מורה על תורה שלא לשמה, כי כמו שהזית מעורב עדיין בתוכו שמרים ואינו צלול, כמו כן התורה שלא לשמה שלומד אבל אינו בבחירות, כי עיקר הלימוד הוא תורה לשמה. וזה פירוש הכתוב: **'וחנה עלה זית'** רומז לדפין הגמרא שאדם לומד אפילו שלא לשמה **'טרף בפיה'** אפילו הכי בא ג"כ לאדם פרנסה. 'טרף' רומז לפרנסה, כמו שנאמר (משלי לא, טו) **"ותתן טרף לביתה".**

אור לשמים

יסוד גדול לתורה ולמצוות הנלמד מהמבול

ויזכור אלקים את נח וגו' **ויעבר אלקים רוח על הארץ וישוכו המים.** הנה ה'אור החיים' הק' כבר דייק למה לנו לידע מה עשה ה' תחבולה ('ויעבר אלקים רוח על הארץ') בכדי להשקיט המים, וכתב כי המים היו עמוקים במצותם אשר גזר עליהם ה' להתגבר, והגם שכבר נמחה כל היקום, המשיכו להתגבר ולקיים ציווי הש"י, ולא דרשו דרשות מדעתם נגד ציווי הש"י, להימנע מהתגברות שאין בה עוד צורך מאחר שכבר נמחה כל היצור, רק עשו שליחותם, הגם שלא ידעו עוד מה טעם לזה, עד שהש"י שלח רוחו אליהם שכבר כלתה מצותן אזי נחו שקטו, עד כאן. **"וטובא איכא למשמע מהדבר הזה לכל בעל נפש, דהעבד הנאמן אין לו לבקש טעמה לפטור את עצמו ממצותיו ית', הגם שידמה בדעתו וימצא איזה טעם למצוה, ולפי הטעם שמצא, ימצא עת שאינו נוהג הטעם הזה, ועל ידי זה יבוא להפר חוקי התורה, אשר מזה נתפקרו הפלסופים, שבדו טעמים מלבם למצות הש"י**, וכאשר מצא עת שאינו נוהג הטעם אשר בדו מלבם בשכלם המזוהם, התירו להפר חוקי התורה עד שיצאו מכלל כל חוקי התורה, ובפרט בדורותינו בעוה"ר וכו', **חלילה לעשות ולתלות המצוה על הטעם שנתגלה לנו,** לומר, הנה בעת הזאת הטעם הזה איננו נוהג, אזי אפטור מהמצוה. כי הם חכמתו של יוצר בראשית ואין סוף לחכמתו ודעתו, ואם כן אין סוף לטעמים שלהם, **"ואם הטעם הזה שאנו משיגים אינו נוהג באיזה זמן ועת, הנה עוד לאלקי מילין וטעמים עד אין סוף וחקר".**

וזה הענין שהמים עשו רצון קוניהם בלי שום טעם, דהנה חטא דור המבול היה בזנות, ומבואר ב'ברית מנוחה' (בהקדמה) "להיות שהיה לדורות הקודמים ידיעה גדולה בנסתרות (עי' זוה"א נו), והבינו הרכבת כחות עליונות אלו עם אלו, ואמרו כן נעשה גם אנחנו וכו', ודור המבול בחכמתם הגדולה חקרו למצוא טעם לכל איסור ברזין עליונים. והנה עי"ז מצאו לעצמם היתרים, באופן זה מותר, כי נמצא הרכבה כזאת באורות עליונים, עד שהפרו חוק והתירו לעצמם כל האיסורים, עד שהביא עליהם הקב"ה את מי המבול. **"והשמיענו הקב"ה בהנהגת מי המבול, שהעבד הנרצה בעבודתו ומצותיו, לעשות רצונו בכל זמן ועידן אפילו בלא מצוא טעם, וחכן הדבר כי הוא יסוד ופנה לתורה ולמצות"**

אגרא דכלה

שיתלה סיבת צמצום מזונותיו רק בגזירת עליון בלבד

וחנה עלה זית טרף בפיה וגו'. פירש"י: "טרף, חטף. ומדרש אגדה, לשון מזון, ודרשו (עירובין יח:) 'בפיה' לשון מאמר, אמרה: "יהיו מזונותי מרורין כזית בידו של הקב"ה ולא מתוקין כדבש בידי בשר ודם" ע"כ. הנה, במסורה איתא, טרף ב' במסורה, חדא כאן, ועוד (הושע ג, א): "כי הוא טרף וירפאנו" (עי' בעל הטורים). וראיתי לפרש שבא לרמז לאדם שרואה מזונותיו מצומצמים, שלא יתלה חלילה את הדבר בטבע, אלא ידע ויבין שהכל הוא בהשגחה, ויתבונן במעשיו ויתקן הכל. וזהו הרמז: **"כי הוא טרף"**, היינו אם נטרף ונחטף ממנו הטרף היינו המזונות, כמו שמפורש כאן **"וחנה עלה זית טרף בפיה"** כאמור אזי יתן לב להתבונן **"כי הוא טרף"** שהכל מאתו ית"ש ובהשגחתו, וכשידע ויבין זאת, **"וירפאנו"** תהיה לו רפואה בהמשכת כל טוב.

הרח"ק מהר"ש מבעלזא זללה"ה

באכילתו יקרב המאכל אל פיו ולא להיפך

ואתת קח לו מכל מאכל אשר יאכל ואספת אליך. נראה לרמז, ההתורה הקדושה מלמדת אותנו את הדרך אשר נלך, והוא דרך ארץ בשעת אכילה, לבל לקרב את גופו למאכל שהוא אוכל, רק ליקח הכף עם המאכל אצלו, כמובא בשם הרה"צ מהרי"ם מזלאטשוב זצללה"ה, לבל יאכל כדרך הרעבתנים. וזהו: 'קח לך' דייקא, 'מכל מאכל אשר יאכל ואספת אליו' ולא להרכין גופו למאכל כו'.

מעדני מלך

תפילה אחר הלימוד פרחת לעילא

וירבו המים וישאו את התבה ותרם מעל הארץ. אין מים אלא תורה (תענית ז' ע"א) ובא הכתוב לרמז דתפילה שהוא אחר לימוד התורה, התפילה מקובלת ביותר ועולה למעלה, **'מפני שתפלה שאחר לימוד הוא בודאי בקדושה ובדחילו ורחימו ופרחת לעילא'.** וזהו שרמז **'וירבו המים'** היינו אחר שהרבה בלימוד התורה אזי **'וישאו את התבה ותרם מעל הארץ'** יעלו תיבות התפלה מן הארץ ותתקבל לעילא.

הגה"ק רבי מנחם מענדל מליפקא זללה"ה

תורה ותפילה

זהרורי אורה מספרים הקדושים, בפרשה יפה נדרשים

לאמץ ידים רכוחות אתיתנים בתורה ותפילה עמודי עולמים, הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

ד' המדרש בפרשתן המדבר ברוממות מעלת עסק תורה שבע"פ ומעלת לומדיה, וגודל שכרה הנפלא בזה ובבא

אלה תולדות נח נח, יתברך שמו של מלך מלכי המלכים הקב"ה שבחר בישראל משבעים אומות כמ"ש **כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו** (דברים ל"ב) **ונתן לנו את התורה** בכתב ברמז צפונות וסתומות ופרשום בתורה שבע"פ וגלה אותם לישראל כו'. ועל שבע"פ נאמר **'ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים'** (איוב י"א) וכתיב **'ולא תמצא בארץ החיים'** (שם כ"ח) ומאי לא תמצא בארץ החיים וכי בארץ המתים תמצא אלא **שלא תמצא תורה שבע"פ אצל מי שיבקש עונג העולם תאוה וכבוד וגדולה בעולם הזה אלא במי שממית עצמו עליה** שנאמר 'זאת התורה אדם כי ימות באהל' (במדבר י"ט) וכך דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל, **לפי שלא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא על התורה שבע"פ שנאמר 'כי ע"ל פ"י הדברים האלה כרתי אתך ברית'** (שמות ל"ד) ואמרו חז"ל כו' זו היא תורה שבע"פ שהיא קשה ללמוד ויש בה צער גדול שהוא משולה לחשך שנאמר **'העם ההולכים בחשך ראו אור גדול'** (ישעיה ט) אלו בעלי התלמוד שראו אור גדול שהקב"ה מאיר עיניהם באיסור והיתר בטמא ובטהור ולעתיד לבא **'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו'** (שופטים ה) ולא קבלו ישראל את התורה עד שכפה עליהם הקב"ה את ההר כגיגית שנאמר **ויתיצבו בתחתית ההר** (שמות י"ט) כו', ואם תאמר על התורה שבכתב כפה עליהם את ההר והלא משעה שאמר להן מקבלין אתם את התורה ענו כלם ואמרו נעשה ונשמע מפני שאין בה יגיעה וצער והיא מעט, **אלא אמר להן על התורה שבע"פ שיש בה דקדוקי מצות קלות וחמורות והיא עזה כמות וקשה כשאול קנאתה, "לפי שאין לומד אותה אלא מי שאוהב הקב"ה בכל לבו ובכל נפשו ובכל מאודו שנא' ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך"** (דברים ו'), ומנין אתה למד שאין אהבה זו אלא לשון תלמוד ראה מה כתיב אחריו **'והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך ושננתם לבניך'**, שצריכה שינון, ובפ' שנייה כתיב בה בכל לבבכם ובכל נפשכם ולא כתב בכל מאדכם **ללמדך שכל מי שאוהב עושר ותענוג אינו יכול ללמוד תורה שבע"פ לפי שיש בה צער גדול ונדוד שינה ויש מבלה ומנבל עצמו עליה לפיכך מתן שכרה לעה"ב שנאמר העם ההולכים בחשך ראו אור גדול אור גדול אור שנברא ביום ראשון "שגנזו הקב"ה לעמלי תורה שבע"פ ביום ובלילה שבזכותן העולם עומד"**, שנאמר (ירמיה נ"ג) 'כה אמר ה' אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי', **אי זה הוא ברית שנוהג ביום ובלילה זו תלמוד** כו', ואומר (תהלים א) כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה, ואף הקב"ה כרת ברית עם ישראל שלא תשכח תורה שבע"פ מפיהם ומפי זרעם עד סוף כל הדורות כו' שנא' לא ימושו מפיך וגו' כו'. וצדקה עשה הקב"ה עם ישראל שהקדים והגלה את גלות יכניה לגלות צדקיה כדי **שלא תשתכח מהן תורה שבע"פ וישבו בתורתן בבבל מן אותה שעה עד היום ולא שלט בהן לא אדום ולא יון ולא גזרו עליהם שמד 'ואף לימות המשיח אין חבלי של משיח רואין'** כו', ומשם מתחלת הגאולה משם עולין לירושלים שנאמר **'עלו מושיעים בהר ציון', אותה שעה 'והיתה לה' המלוכה'.** **מדרש תנחומא** – פר' נח, ג'

פניני או"ר החיי"ם הקדוש

ותשחת הארץ לפני האלקים כי מלאה הארץ חמס. יתבאר הענין על דרך אומרם באבות (פרק ד' משנה י"א) העובר עבירה אחת קונה לו קטיגור, פירוש, מלאך משחית, אך צריך אתה לדעת כי אין המשחית יכול עשות דבר, קודם שישפוט שופט כל הארץ, שה' מונעם מעשות רע, והוא סוד פירוש 'נושא עון' (במדבר יד יח), ואחר שישפוט האלהים, אז ישלחם ביד פשעם, שהם קטיגורים שנבראים במעשיהם הרעים, כאומרו 'תיסרך רעתך' (ירמיה ב יט).

אמנם הגם שימנע ה' את המקטרג להזיק, עם כל זה כשירבה חטאים אז יכול המקטרג לאבדו לפני שהקב"ה ישפוט אותו, כי האדם הזה משפטו מפורש, והוא אומרו **ותשחת הארץ 'לפני האלקים'**, פירוש קודם שיגמור דינם ועוד לפני שהקב"ה ישפוט אותם, ותשחת הארץ הם מעשיהם הרעים, ומצד זה נתמלאה הארץ מקטרגים המתייחסים בשם חמס, והוא שהודיע ה' לנח באומרו **'קץ כל בשר בא לפני'** והגם שמדתו יתברך להיות נושא עון עד עת בא דבר משפט, הדור ההוא גדול עונם מנשוא, והטעם, **'כי מלאה הארץ חמס'** פירוש אותם המקטרגים שנבראו מיושבי הארץ.

דבש תמרים

פנינים יקרים, מלאך הפרוה שרים, רבותינו הקדושים עצי התמרים

אלה תולדות נח איש צדיק תמים היה וגו'. וכתיב בתריה כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה ולא נאמר צדיק תמים, וי"ל דהנה נח היה צדיק אלא שהיי לו קצת חסרון מה שלא התפלל על בני דורו, והנה הרי"ם בספר המורה כתב כי גם בדורות שמאדם ועד נח לא היו חיים כ"א קי או ק"כ שנים כדכתיב והיו ימיו מאה ועשרים שנה רק אנשים פרטים הנקובים בשמותם בתורה לומר שהיו חיים ערך טי מאות שנה וכדוי ע"ד נם, ומעתה נח שהיה בן שש מאות בעת המבול ראה כמה דורות, וקודם דור המבול שלא היה צורך להתפלל להגין בעדם היה צדיק גמור מבלי שום חסרון, וזש"ה צדיק תמים היה בדורותיי שקודם המבול אז היה צדיק תמים בלי שום חסרון כי לא היה צריך להגין עליהם, אך עתה זאת היה לו את האלקים התהלך נח, זהו החסרון שהסכים עם מדהי"ד ולא הגין בתפילתו בעדם, וזה שא"ל הקב"ה כי אותך ראיתי צדיק לפני בדוי"ר הזה דייקא, ולא אמר תמים כי בדור הזה לא היה תמים כי לא התפלל עליהם.

(ישמח משה)

☆

אלה תולדות נח איש צדיק תמים היה וגו'. וכתיב בתריה כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה ולא נאמר צדיק תמים, ני"ל ביאור הדבר כי ידוע שמשביעין אותו אפיי כל העולם אומרים עליך צדיק אתה היי בעיניך כרשע ובסמ"ק מונה בין הלאוין שלא להיות צדיק בעיניו שנאמר אל תאמר בצדקתך עיי"ש, ושמעתי בשם צדיק אחד שאמר אפיי יאמר לי השיי בעצמו שאני צדיק שבודאי אני מאמין כי אמת הדבר היינו באותו רגע שאומר הי אבל ברגע שאחי"ז שוב יוכל להיות חיי שאינו כן כי יש קונה עולמו בשעה אחת ויש להיפך חלילה, וע"ד שאמרו המקדש אשה ע"מ שאני רשע אפיי כל ימיו היי צדיק היי מקודשת, וע"כ אפיי אם שמעתי מפי השיית עצמו שאני צדיק לא הייתי מחזיק אי"ע לצדיק ע"כ שמעתי, ולזה בשעה שאמר השיי לנח כי אותך ראיתי צדיק שבודאי נח היה מאמין באותו רגע שהוא צדיק, ונחסר לו אז המצוה שלא להיות צדיק בעיניו שהוא אי מתרי"ג מצוות לדעת סמ"ק, ושוב אין לו תואר תמים, משא"כ שלא בפניו שהוא מחזיק אי"ע שאינו צדיק ומקיים הל"ת זו, ע"כ יש לו תואר תמים.

(ייטב לב)

☆

נח איש צדיק וגו' את האלקים התהלך נח. ויבואר עפיי"מ שכתב בצמח הי לצבי עהי"פ מה הי"א שואל מעמך, כי בחינת ענוה ויראה כמעט אי אפשר להיות ביחד, כי משורש ענוה להיות בטל במציאות ואינו בגדר שיתיירא כי מה הוא, וגדר יראה יש על כל פנים במציאות, וזש"ה מה הי"א שואל מעמך, היינו שתהיה בבחינת מה, כי אם ליראה, היינו ליראה לא תהיה בבחינת מה ע"כ, והנה רשיי פירש במסי ע"ז נח איש צדיק תמים שהיה עניו ושפל רוח, ועל כן אמר הכתוב דאף שהיה עניו, מכל מקום לענין היראה היה בבחינת גאות לבש, ויגבה לבו בדרכי ה', וזהו שאמר את האלקים התהלך נח וכתרגומו בדחלתא דהי הליך נח, שאף שהיה עניו, מכל מקום לגבי היראה הלך בדרך ויגבה לבו, והענוה לא מיעט ממנו גדר היראה.

(עצי חיים)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותי"ק עצי התמרים

המעביר על מדותיו להפך שורת הדין לרחמים וחסדים, כן במדה זו מודדין לו

אלה תולדות נח כו' את האלקים התהלך נח, ולעיל כתיב **'ונח מצא חן בעיני ה'.** להבין אומרם ז"ל (סנהדרין קח.) שאף על נח נחתך גזר דין אלא שמצא חן, והענין צריך הבנה, כלום משא פנים יש בדבר. **שמעתי זה שנים מפ"ק אדמו"ר** (הנה"ק בעל היישב לב זצ"ל) **[שליט"א],** דהנה אמרו רז"ל תמים בדרכיו צדיק במעשיו, ופירש 'תמים' עניו וסבלן כו', **והיינו שהיה מעביר על מדותיו, ועל ידי זה זכה שפיר להינצל ממי המבול, ואף גם שנגזר עליו ונחתם גזר דינו, הרי צדיקים מהפכים מדת הדין למדת הרחמים,** כפירש"י ז"ל על הכתוב 'ויזכור אלקים את נח', כי על ידי שהוא מעביר על מדותיו להפך משורת הדין ולמותק טבעו לטוב, כן במדה זו מודדין לו. **וזהו וי"ח מצא ח"ן בעיני ה' כי 'נח' הנו"ן קודם לחי"ת ו'חן' בהיפך,** [ועל דרך זה פירש להלן כי באברהם אבינו ע"ה נאמר (להלן כה- כח) שבע כבשות הצאן 'לבדהן' ה"א קודמת לנו"ן, ואבימלך אמר אשר הצבת 'לבדנה' נו"ן קודם לה"א], וזה טעם שמצא נח חן מכל אנשי דורו ונטל חלקם בחיים, וביאור טעם הכתוב **אלה תולדות נח איש צדיק תמים היה וגו', תמים בדרכיו עניו וסבלן ומעביר על מדותיו, ולכן גם את האלקי"ם התהלך נח להפכו לרחמים.**

גרסא דינקותא (בראשית)

אלה תולדות וגו'. וברש"י ללמדך שעיקר תולדותיהן של צדיקים מעשיהם הטובים, ויובן בהקדם דברי הכתוב גם מעוף השמים שבעה שבעה לחיות זרע על פני כל הארץ, ולכאורה לחיות זרע מיותר הוא, אך הנה ממשמעות הכתובים משמע שעיי"ש הקרבנות שהקריב נח אחר המבולהציל את העולם שלא יבא עוד מבול, וזהו כוונת הכתוב שמאלו הבהמות יקריב קרבנות אחר המבול וע"י הקרבנות גרם לחיות זרע על פני כל הארץ, והיה זה שכרו על הקרבנות שלא יבא עוד במבול, אך הנה ידוע כי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, אולם כתבו המפרשים דעל מה שמוסיפים יתר על החיוב איכא שכר בהאי עלמא, ונח לא נצטווה מפי הקב"ה על הקרבנות והוי אינו מצווה ועושה ששכרו בעוה"ז, וכתה בבנייי לפרש הכוונה של מצוות ומעש"ט דלכאורה היינו אך, ובי' דמצוות קאי על מה שמחויבים ע"פ הדין, ומעש"ט פירושו מה שמוסיפים מעצמו על החיוב, וזש"ה אלה תולדות נח ופירש"י שעיקר מעשיהן של צדיקים מעשיהם הטובים, דכוונתו על מה שהקריב הקבנות אחר המבול שזה נקרא מעשים טובים על שהיי בלי ציווי, וע"ז נשארו לו תולדות כי בא בשכרו להחיות זרע.

(דברי יואל)

☆

כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. יש לפרש עפ"י מ שמצינו בדברי חז"ל בכ"מ שהשפעת האב על יוצאי חלציו נמשכת עד עשרה דורות, וכענין שאמרו חניכת אבות בניטין עד עשרה דורות, ובמסי קידושין גר עד עשרה דורות מותר בממזרת מכאן ואילך אסור, ובמסי סנהדרין גיורא עד עשרה דורא לא תבזי ארמאה באפיה, הרי שקשר האב עם בניו ובני בניו נמשך עד עשרה דורות, וכן ידוע מכקי"ז הבעש"ט זי"ע שהבטיח כי עד עשרה דורות יבא להשתתף בשמחת צאצאיו, והנה שנינו עשרה דורות מאדם ועד נח, ועשרה דורות מנח עד אברהם, וכתב התוספי' יו"ט דלא דמי עשרה דורות שמאדם ועד נח לעשרה דורות שמנח ועד אברהם, כי אדם ונח בכלל עשרה, אבל אברהם אינו בכלל עשרה, ומעתה יש לומר כי אף שהעידה תורה נח איש צדיק תמים, מכל מקום זאת היתה מהשפעת הקדושה של אדם הראשון יציר כפיו של הקב"ה, שהרי הוא היה הדור העשירי לאדם, וזש"ה כי אותך ראיתי צדיק לפני בדוי"ר הזי"ה היינו בהיותו בדור זה הוא הדור העשירי לאדם הראשון, אבל אברהם אבינו היה כבר הדור האחד עשר מנח, ועכ"ז התחזק בצדקו בלי סיוע מהשפעתו של נח, וע"ז אמר רשי"י נח היה צריך סעד לתומכו היינו זכות אבותיו בהיותו דור עשירי מאדם, אבל אברהם התחזק מעצמו בלי שום זכות אבות.

(ברך משה)

☆

ואתם פרו ורבו. ובמסורה ג"פ ואתם, דין, ואידך ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, ואידך ואתם הדבקים בה"א חיים כלכם היום, ויבואר דהנה איתא בזוה"ק גי דרגין אינון מתקשרין דא בדא קוב"ה ואורייתא וישראל, ובי' בספה"ק דבאמצעות התורה איתקשרין הני תלת בהדי הדדי, ואמרתי בכוונת הענין עפ"מ דאי' בזוה"ח שיש ששים ריבוא אותיות בתורה, וכנגדן יש שישים ריבוא נשמות בישראל וכל נשמה אחוזה ומוקשרת באות אחת שבתורה, ובמגלה עמוקות נתן בו רמז שכן ישראל"ל ר"ת יש שישים ריבוא אותיות לתורה, והנה אי' בזוה"ק שכל התורה כולה שמותיו של הקב"ה הם, וע"כ כיון שכל איש ישראל מקושר לאות אחת בתורה שהיא כולה שמותיו של הקב"ה, ע"ז מתקשרין בנייי אל הקב"ה, ושפיר מתקשרין הני תלת דרגין חדא, וזאת תורת המסורה ואתם פרו ורבו היינו ע"י קיום מצוה זו תזכו להוריד נשמות חדשות מאוצר הנשמות להשלים סי' ריבוא נשמות שבישראל, שכל נשמה ונשמה מקושר לאות אחת בתוה"ק, ובאמצעות התוה"ק ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש האמור בקבלת התורה, ע"ז ואתם הדבקים בה"א חיים כלכם היום לחיות דבוק באור פני מלך חיים.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותיה"ק עצי התמרים

פייס איש הפשוט בדרך נועם וחכמה

ולעבר ילד שני בנים שם האחד פלג כי בימיו נפלגה הארץ ושם אחיו יקטן. סיפר לנו הרה"ג רב דקהל מקור חיים, שבעת שדיבר רבינו זללה"ה מענייני הישיבה ובאיזה מסכתא ילמוד בזמן הזה, סיפר רבינו זי"ע מעשה מאביו מרן הגה"ק בעל קדושת יו"ט זללה"ה, שבעיר סיגוט היה דר איש פשוט מאוד, וכשהי' לו יארצייט בשבת קודש פרשת נח, ביקש לעלות לתורה, ועלה לתורה, והבעל קורא סיים בו "ושם אחיו יקטן", והאיש הפשוט הנ"ל ה"י לו הרבה בושה מסיום זה, והלך לקרוא את הבעל קורא לדין תורה אצל הקדושת יו"ט זי"ע, והקדושת יו"ט ידע היטב את האיש הפשוט הנ"ל, על כן פסק שצריך לקרוא להסופר ולמחוק את תיבות "יקטן", וקרא להסופר ואמר לו מה שפסק הקדיו"ט, ותמה הסופר על פסק דין זה, ושאל: "הא כל הספר תורה יפסל על ידי זה", ואז ענה בעל הקדושת יו"ט להאיש הנ"ל: **"אם משום חסרון תיבה זו יפסול את כל הספר תורה, אם כן מוכה דתיבה זו יש לה חשיבות גדול, אם כן אין לך במה להתבייש מתיבה זו".**

מבצר תורה ויראה (ח"ב דף מ"ח)

ליקוטי אמרים מפרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע
מספר "אמרי יואל" אשר אך זה יצא לאורה

אלה תולדות נח נח איש צדיק. (ו ט) יש לדקדק שמתחיל לומר מלה תולדות נח, ואינו מזכיר תולדותיו מלפ מעשיו הטובים (מפרשים).

וגרמה למרו (ויקרא רבה לה): ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם (ויקרא כו), אם שמרתם את התורה, הריני מעלה עליכם כאילו עשיתם עמכם; והיינו שעל ידי שמירת התורה והמצות נתעד לאדם כאילו הוא ברא ועשה את עצמו. ונמצא שעל ידי שהיה נח איש צדיק, נתעד כאילו הוא עשה את עצמו, וזהו מלה תולדות נח, היה נח בעצמו, שנתעד לו שברא ועשה את עצמו.

(דברי יואל)

אלה תולדות נח. כל מקום שנאמר 'אלה' פסל את הרשעים, כאן פסל את הרשעים דור המבול (מדרש).

נח הוליד שלשה בנים שם חם ויפת, חם היה רשע, יפת ילמו ממנו גוג ומגוג ואומות הרבה, וכולם היו רשעים, ורק שם ותולדותיו היו לצדיקים. הנה הש"ך כתב (דניאל כט ד"ה וכתב): בן הרשע הוא גלגול מזרע הרשעים, ואינו משורש הצדיק להיות מתולדותיו לפי האמת; נמצא שאם יפת לא היו תולדותיו של נח מלד שורשו, אלא גלגולי רשעים מדור המבול. וזהו אלה תולדות נח, פסל את הרשעים דור המבול, אלו התולדות שהיו גלגולי הרשעים מדור המבול, פסל אותם הכתוב מלהיות נקראים בכלל תולדותיו, כי נח איש צדיק תמים, ומשורש מתוק לא יצא מר.

(דברי יואל)

אלה תולדות נח. הרבה כתבים היו בדור המבול כגון נח, ונמתו עם הדור (תנחומא רלה). בספר היצר כתב: ר' סילקס מן העולם כדי שלא יתפללו על דורם, כי היה טובה לקיום העולם שימתו; אבל נח נילוד בשביל תולדותיו, כדאמרו (ילקוט): באיזה זכות בזכות תולדותיו, שנאמר אלה תולדות נח; ואהו אלה תולדות נח, פסל את הרשעים, שבשר העמדת תולדות פסל את הכתבים שבימיו, שכולם לא זכו להעמיד דורות בעולם ומתו, ונח לבדו היה מתוקן לכך.

(דברי יואל)

אלה תולדות נח. ר' עושה חסד עם המתרושים בזכות הרשעים, ומיון שה' עושה חסד עם הרשעים בזכות המתרושים, וגם מלא מן בשיבי ה', בזכות תולדותיו (מדרש).

לכאורה הלא מתולדותיו היו גם דור הפלגה ומגדי סדום, והלא נילל נח בזכות תולדותיו הללו שמדדו בה'. וגראה להאר"י כתב (שער הפסוקים שמות): דור הפלגה נתגלגלו בימי סדום, ומאר כך נתגלגלו בדור יוצאי מצרים, ואז בזו לידי תיקונם; ואהו אלה פסל את הרשעים, שלא הרשעים מגדי דור הפלגה וסדום היו בכלל אלה תולדות נח, שבעבורם מלא נח מן בשיבי ה', אלא שמלא מן בשבור המתרושים, והיינו מאר שנתקנו.

(דברי יואל)

אלה תולדות נח. נח מלא מן בשיבי ה' בזכות תולדותיו (מדרש).

לכאורה הרי אם היה רשע, וגם יפת לא נתפרסם בצדקתו, ואיך הגיעו עליו זכות תולדותיו (מר קודש). ויובן להפרשת דרכים (דרך מצרים ד) כתב: לטובה ה' מן על אם העתיד, אבל לרעה אינו מסתכל על העתיד, ואינו מן את האדם אלא בשעתו, כדאמרו (שמות רבה ג): ויאמר ה' ראה ראיתי (שמות ג), זו ראיית מעשה העגל, אמר ה' אני דנם לפי המעשים העתידים לעשות, ולטובה מן אומם ה' על אם

העתיד, דכתיב (שם) בהושיעך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה, נשביל שהם עתידים לקבל את התורה הם נגאלים; ואפשר הטעם מה שהמכל ה' בזכות התורה, ולא בחטא העגל, להגה בכל דורות הגלות נמתק ונתקן חטא העגל מעט מעט, ולעתיד יהיה נתקן לגמרי, ועל כן ה' מסתכל על העתיד עד תכליתו וסופו, ואז אין חטא העגל מקטרג עוד, אבל קבלת התורה לבד ה' לטובה על שם העתיד, דגלוי לפני ה' לעתיד בעת הגאולה תגדל מעלתם של ישראל עוד יותר, ויקבלו עליהם עול תורה ומצות מאהבת ה'. ולפי זה נאמר, דגם נח לא ניצול אלא בשביל תולדות הצדיקים העתידים, ואף שגם הרבה רשעים עתידים לצאת מזרעו, אמנם אין רצוי לדון זכות על שם סופו, דה' רואה העתיד עד תכליתו, וכל הרשעה כולה כעשן תכלה, אבל דורות הצדיקים הם ישארו נצחיים וקיימים.

(דברי יואל)

אלה תולדות נח. הלא הוא דכתיב (משלי יב): הפוך רשעים ואינם ובית צדיקים יעמוד, 'הפוך רשעים ואינם' זה דור המבול, 'ובית צדיקים יעמוד' זה נח (מדרש).

מגודל השלוה של דור המבול שהיו מלאים כל טוב, מרדו ובעטו בה' (סנהדרין קח:). ולעומת זה אמרו (פרקי דרבי אליעזר כג): מלה ועשרים שנה נגה נח את התיבה כדי לעוררם לתשובה, ואנשי הדור היו מבזים אותו; והנה אמרו (בבא בתרא י.): מה ארוחים שהרשעים הם ברוח הטעלה והצדיקים להיפוך, הוא בבחינת עולם הפוך; וזהו הפוך רשעים ואינם זה דור המבול, אלא כי הני רשעים היו עליונים ברוח המעלות בבחינת עולם הפוך רוחני, לא היה זה אלא לפי שעה, ולבסוף נתקיים אלמא הפוך רשעים ואינם, שנתהפך הכל והיו עליונים למטה, שנאמר ונאבד זכרם בשעת המבול, ובית צדיקים יעמוד זה נח, שזכה לגדולה ונתעלה מספונתו והוא לבדו נשאר, וגדולתו היה לה קיום והעמדה נצחית.

(טיב לבב)

אלה תולדות נח נח איש צדיק וגו' ויולד נח שלשה בנים (ו ט). יש לדייק למה הפסיק בתומרו לומר צדיק וגו'. ונראה דהנה מדת הרחמן היה יגיר כפיו של ה', והיה משורש הטוב בתכלית, ובלתי שום שפק נוגר בתכונות טובות, וככה היו בניו תמריו, ולפי זה בכל עת שהחזיקו במעשה תכונותיהם ובמדותיהם הטובות היה בהם תכונות ומדות טובות, אולם כשנתמעטו הדורות והפך תכונתם של אנשי דור המבול להיות קורס רע, אז נהפכה גם תכונתם מטוב לגיס. והנה הלה, כל מקום שנאמר הלה פסל את הרחמנים (מדרש), שבא לפסול את דור המבול שהיו בתכונות רעות, מה שאין כן נח לומר צדיק תמים היה, הוא נתן והפציע תכונות ומדות טובות בדורותיו, לפי שהוא עלמו היה צדיק ומשורש טוב. והנה ויולד נח את שם, שכולם היו משורש טוב, ולכן זכו לדורות עולם, וזכה שיצא ממנו שם ועבר ואברהם וכלל ישראל.

(תשכא)

צדיק תמים היה בדורותיו את האלהים התהלך נח. (ו ט). כל המתגלה אין לו והוא יכולין לדור, וכתיב (ישעיה נז) לתי לשכון את דכא ושפל רוח, ואלל העניו נאמת שם הוא שכינתו יתברך שמו (סוטה ה.). והנה צדיק תמים היה, על ידי שהיה תמיד, שהוא עניו ושפל רוח (רש"י עבודה זרה ו:), לכן את האלהים התהלך נח, שהיה שוכן אללו ה'. אמנם מאין נמשך לו מדת הענוה, להגה אומרת (מדרש): ה' עושה חסד עם הרחמנים בזכות הרחמנים, ונתן שה' עושה חסד עם הרחמנים בזכות הרחמנים, וגם מלא תן בעיני ה', בזכות תולדותיו; וביאור (מפרשים): הכוונה על כל התולדות שנמשכו מתולדותיו, האבות הקדושים וכל זרע ישראל; ובזה יש לומר שמלא גם מקום לחשוב עלמו שבאמת הוא גרוע מבני דורו, ומה שיגיעו יותר מהם הוא רק בשביל תולדותיו, ואינו בשביל עלמו כלל. וזהו צדיק תמים היה, שהיה עניו ושפל רוח בשביל שהיה תולה שהכל הוא בשביל דורותיו, וזהו הרמז (בעל הטורים): את האלהי"ם התהלך נ"ח סופי תיבות מכ"ס, כי אמרו (אבות ג): תיזה מכס הרוחה את הגולל.

(דברי יואל)

סיפורי צדיקים, גבי אור הפסוקים
המלאים זיו ונוגה מפיקים

אלה תולדות נח נח

פע"א נזדמן הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע לבית מרן החת"ס בשעה שהיה יושב בעמק הלכה באיזה תוספות תמוה, כשנכנס הרה"ק מבארדיטשוב נתן לו החת"ס שלום, ושאלו: האם כבודו תלמיד חכם ויודע ללמוד, הרה"ק מבארדיטשוב שהיה עייף ויגע מטלטול הדרך השיבו: אילו הייתי יושב במנוחה כמו הרב דפרעשבורג והייתי סועד היום סעודה כמו הרב מפרעשבורג, הייתי גם אני יכול ללמוד, תיכף ומיד ציוה החת"ס שיביאו לפני האורח מעט יין ישן טוב ומיני מתיקה, וביני לביני חזר להתעמק בלימודו בדברי התוספות המוקשים, הרה"ק מבארדיטשוב ישב לפניו שעה ארוכה ולא טעם מאומה, כשהרגיש החת"ס שהאורח עדיין לא טעם, תמה ושאלו: למה אינו טועם מר, הלא כל זה הובא בשביל מעלתו, השיב לו הרה"ק: בגמרא הקשו (ברכות ל"ה.) כתוב אחד אומר "לה' הארץ ומלואה", וכתוב אחד אומר "והארץ נתן לבני אדם", ותירצו: לא קשיא, כאן קודם ברכה, כאן לאחר ברכה, ואם כן, כל זמן שכבוד תורתו לא יברך על המאכל הזה עדיין לא קנה החפץ מהשי"ת ואינו שלו, ולא יוכל לכבדני בדבר שאינו שלו, מיד בירך החת"ס ושתה מעט, ורק אח"כ אכל ושתה הרה"ק מבארדיטשוב, אח"כ שאלו החת"ס שוב: האם כבודו יכול ללמוד, והשיב לו: אם אומרים לי דבר תורה אני מבינם, יגיד לי הרב מפרעשבורג איזה דבר תורה והראה לו הגאון את דברי התוספות התמוהים אשר עמד בהם באין מבין דבר, תיכף פתח הרה"ק מבארדיטשוב בהתלהבות קאפיטל כ"ד שבתהלים "לדוד מזמור" עד כי נפל תחת השולחן מרוב דביקות, כמנהגו, ואח"כ קם והגיד להחת"ס פירוש דברי התוספות, החת"ס שראה כי זה אינו מגדר האנושי, אמר להרה"ק מבארדיטשוב: טוב, עתה הנני מכיר גדולת כבוד קדושתו, אך עם כל זה יגיד נא לי מדוע אמר דווקא מזמור הלז שבתהלים, השיב לו הרה"ק: כי במזמור זה מרומז שם בעלי התוספות המוקשה, והתפללתי אל ה' שבעל התוספות יבוא מהיכל העליון ויאמר לי הפשט, ואכן בא ואמר לי, או אז ידע החת"ס כי איש אלוקים קדוש לפניו וכיבדו מאוד, ודיברו מענין לענין עד שבאו למאמר חז"ל (מכות י"ז:) אמר רבא דילידא אימיה כרבי שמעון תלד, ואם לאו לא תלד, והיא פליאה דאם כן לא שבקת חיי לכל בריה, ואמר הרה"ק מבארדיטשוב: כתיב "ולשם יולד גם הוא" שהוא הוליד את עצמו, כי "אלה תולדות נח - נח" שתולדותיהן של צדיקים מעשים טובים, וא"כ הצדיק מוליד את עצמו ע"י מעשיו הטובים, כמו שאמו הרה ויולדת אותו, וזהו "ולשם יולד גם הוא" שהוא גם הוליד את עצמו, כאמור, וכן ר' שמעון היה מהתנאים שהתעצמו כל כך במעשיהם הטובים שנקראו בשם "לידה" שהולידו את עצמם, וזהו שאמרו "דילדה אימיה כרבי שמעון תלד" דהיינו מי שיתעצם כל כך עד שהגיע למדריגה כזו כמו רבי שמעון, יוכל לכנות עצמו בשם "לידה", ואם לאו לא תלד שאם לא יתעצם עד למדריגה נעלה זו אין הוא מכונה בשם לידה.

(עשר אורות)

לשון חכמים

לשון חכמים צדק ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

אלה תולדות נח וגו'. פירש רש"י יש מרבותינו דורשים לשבח וכו' ויש דורשין לגנאי וכו'. **אמרתי בדרך צחות,** דזה רבות שנים עמדתי על דברי רש"י שכתב יש "מרבותינו" דורשים לשבח, ובגנאי כתב יש שדורשים לגנאי ולא כתב "יש מרבותינו", והוא דקדוק עצום ולא ראיתי מי שעמד על זה. ורק יש לומר דיש מרבותינו היינו תלמידי חכמים, דורשים תמיד לשבח רכן הוא מדתם, אבל יש דורשים, אם הם רק 'יש דורשים' דהיינו כלפי חוץ בלי שום תוך ופנימיות, אנשים כאלה דורשים תמיד לגנאי, וזה נכון מאד ואמת.

פרדס יוסף

ותשחת הארץ לפני האלקים. אומרים העולם על דרך צחות, כי אפשר לו לאדם לעשות מעשה השחתה ורשעות, כגון לצער את חבירו ולרודפו עד חרמה, ולומר שכוונתו היא לשם שמים, וכדומה יש עוד הרבה אופנים שאין צורך להאריך בזה. וז"ש 'ותשחת הארץ', דהיינו שעשו הרבה מעשי השחתה, אבל הם אמרו שעושים זאת 'לפני אלקים' בשביל השי"ת, להרבות כבוד שמים בעולם.

ילקוט אמרי שפר

מרכז המוסדות דרבינו יואל מסאטמאר

נתייסד ע"י כ"ק מרן רבינו הקוה"ט זיעוע"א • בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

קרית יואל - בני ברק

אבל יחיד עשי לך

בצער רב וביגון קודר מבכים אנו מרה, את פטירתו של האי גברא יקירא, כביר המעש ורב פעלים תדירא, הלך תמים ופעל צדק חשיכה כאורה, מסר נפשו למען הרמת קרן התורה והחינוך בקרב מוסדותינו וקהילתינו הק' והמעטירה, רבות בשנים עמד בראש הנהלת התלמוד תורה, וזכה להעמיד פרי קודש הילולים כל רואיהם יכירום כי זרע ברך ה' המה ההולכים בדרך הישרה, ואף מריחוק מקום היתה מצודתו פרוסה עלינו ברוח נאמנה ומסורה, לדאוג תמיד ברוחניות ובגשמיות להיות לנו לעזרה

ה"ה הרב החסיד המפו'

מו"ה אורי שוארץ ז"ל

בן הרה"ח ר' אביעזר מרדכי ז"ל

מלפנים מנהל רוחני במוסדותינו הק' פה בני ברק יצ"ו
ולאחמ"כ בק"ק קרית יואל יע"א

צדק לפניו יהלך כאשר בנוסף לפעולותיו הכבירים אשר פעל ועשה למען שגשוג ופריחת מוסדותינו וקהילתנו הק' היה לו חזקה זה רבות בשנים לשלוח תמיכה הגונה לכל העוסקים במלאכת הקודש בתוככי מוסדותינו הק' פה בני ברק יצ"ו בימי ערבי פסחים

ובכן נכדי לעשות נייחא לנשמתו יוקדשו הלימודים במשך ימי השבעה ע"י תלמידי מוסדותינו לזכותו ולעילוי נשמתו

ובכן נשגר בהני שורתא, כסא דנחמתא

לכבוד האלמנה החשובה שתחי' לאויט"א

ולבניו החשובים ההולכים בדרכי אבות במעשי הצדקה והחסד וממשיכים דרכו בשליחת התמיכה מדי שנה בשנה

מוה"ר בנימין זאב הי"ו מוה"ר אליעזר דוד הי"ו מוה"ר אברהם יונה הי"ו

מוה"ר יואל הי"ו מוה"ר זלמן לייב הי"ו מוה"ר יעקב הי"ו מוה"ר הערשל הי"ו

ולכל בני המשפחה כאו"א בשמו הטוב יבורך

תנחומינו הנאמנים ישעשעו נפשכם, המקום ינחם אתכם, ולא ישמע שוד ושבר בגבולכם, ששון ושמחה ישיגוכם, ונסו יגון ואנחה מכל גבולכם, ואך טוב וחסד ירדפוכם, כל ימי חייכם, ויושר יליץ בעדכם בגנזי מרומים, עדי יקיצו וירננו שוכני עפר במהרה בקרב הימים.

החותמים במדרש תנחומ"א

הנהלת מוסדות סאטמאר בני ברק

קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם. ברש"י א' לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל, ונל"פ עפי"מ דאיתא אין בית דין נזקקים על פחות משוה פרוטה אבל בשכבר יושבים אז ידונו על הכל, ודין פרוטה כדין מאה, והנה מבואר כאן במדרש דהיו גוזלים פחות פחות משוה פרוטה, לכך דייק רש"י בלשניה ואמר לא נחת"ם גזר דינם אלא על הגזל, היינו שעל החטא של גזל לא היו יכולים לדון אלא בשעת גמר הדין דבתחלה אין בית דין נזקקין לפחות משוה פרוטה.

(עדות ביהוסף)

☆

ומן הבהמה אשר לא טהורה היא. ונראה עפי"ד הרמ"א בדרכי משה (יו"ד סי' ל"ה) סימן לידע על הבהמה מחיים אם כשרה היא או לא, שיעביר האדם ידו ויחליקה על שדרת הבהמה, אם היא שוחה, נכפפת ונכנעת תחת ידו סימן הוא שהיא טריפה, וזה מרומז כאן בכתוב: "ומן הבהמה אשר לא" היינו שהיא מכניעה עצמה ונחשבת כ"לא", סימן הוא ש"טהורה היא" וכשרה, וטעמי הנגינה ג"כ ירמזו על כן, שהרי הנגינה על תיבת "לא" היא מונח שהיא נגינה מפסקת, ומחלקה מתיבת טהורה.

(חתם סופר)

☆

כל החיה כל הרמש כל רומש על הארץ למשפחותיהם יצאו מן התיבה. א' בגמ' (סנהדרין ק"ח:) למשפחותיהם יצאו ולא הם, ונל"פ עפי"מ שמצינו בגמ' (חולין נ"ח.) דכל בריה שאין בה עצם אינה מתקיימת י"ב חודש, עי"ש, והנה ידוע דמשפט דור המבול היה י"ב חודש, וא"כ לפי"ז צריך לומר שהתולעים עצמם מתו בתיבה ורק משפחותיהם יצאו מן התיבה ולא הם.

(גן רויה)

☆

וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם. ג' במסורה א' דין, ב' משמים הביט ה' וראה את כל בני האדם, ג' להודיע לבני האדם, ונל"פ כוונת המסורה דהנה לכאורה קשה למה הוצרך הקב"ה לירד לראות הלא הכל צפוי וגלוי לפניו ית', רק הענין הוא שהקב"ה עשה זאת כדי שילמדו ממנו בני האדם שאין לדיין אלא מה שעיניו רואות, וזאת תהיה תורת המסורה "וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם" ולכאורה קשה הלא "משמים הביט ה' וראה את כל בני האדם" וא"כ למה הוצרך לירד, והתי' הוא "להודיע לבני האדם" שצריך דרישה וחקירה במשפט.

(ראשי בשמים)

☆

ויגוע כל בשר הרומש על הארץ בעוף ובבהמה ובחיה ובכל השרץ השורץ על הארץ וכל האדם. ולהלן נאמר וימח את כל היקום אשר על פני האדמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים, כאן כתב את האדם לבסוף ולהלן הקדימו תחילה והוא תמוה. ונראה, דהנה מצינו במצרים כשטבעו בים סוף דכתיב שם ג' לשונות ירדו במצולות כמו אבן, יאכלו כקש, צללו כעופרת, ואמרו רז"ל הרשעים כקש , הולכין ומטורפין עולין ויורדין, בינונים כאבן, והכשרים כעופרת שנחו מיד. ולפי זה כאן במי המבול בודאי היה ראוי לו לאדם להיות נענש ולהתייסר ביסורים קשים יותר משאר בעלי חיים, כי הוא בעל בחירה ובעל שכל, ולפיכך כשבא הכתוב להודיע סדר גויעתם האיך היה, פרט תחילה שאר הנבראים, שמתו תחילה, ואח"כ כתב את האדם שמת לבסוף, משא"כ בפסוק אחריו שלא בא להודיענו סדר המיתה, כי אם לומר שנמחו כל הנבראים וישאר אך נח, חשב את האדם בתחלה, כי הוא החשוב שבנבראים ועיקר בריאת העולם, ושאר הנבראים טפלים לו.

(תורי זהב)

וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם. ג' במסורה א' דין, ב' משמים הביט ה' וראה את כל בני האדם, ג' להודיע לבני האדם, ונל"פ דהנה לכאורה למה הוצרך ה' לירד לראות הלא הכל צפוי וגלוי לפניו ית', רק הענין הוא שהקב"ה עשה זאת כדי שילמדו ממנו בני האדם שאין לדיין אלא מה שעיניו רואות, וזאת תהיה תורת המסורה "וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם" ולכאורה קשה הלא "משמים הביט ה' וראה את כל בני האדם" וא"כ למה הוצרך לירד, והתי' הוא "להודיע לבני האדם" שצריך דרישה וחקירה במשפט. **(ראשי בשמים)**

דורש טוב

צהר תעשה לתבה, כתב רש"י יש אומרים 'חלון', ויש אומרים 'אבן טובה' המאירה להם.

ויש לומר דשני הי"א ברש"י הולכים לשיטתם, במחלוקת שהביא רש"י קודם (פסוק ט') **צדיק תמים היה בדורותיו, יש מרבותינו דורשים אותו לשבח** כ"ש שאלו היה בדור צדיקים היה צדיק יותר, **ויש שדורשים אותו לגנאי** לפי דורו היה צדיק ואלו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום.

לדעת הדורשים לשבח, אפשר לפרש צהר 'חלון', שהותר לו להסתכל בחלון ולראות את הרשעים אובדים. **אולם לדעת הדורשים לגנאי,** שרק כנגד בני דורו נחשב לצדיק, **אי אפשר לפרש צהר 'חלון', שאינו ראוי לראות בפורענותם,** כמ"ש אצל לוט (יט, יז) אל תביט אחריך, ומפרש רש"י אל תביט אחריך, אתה הרשעת עמהם ובזכות אברהם אתה ניצול, אינך כדאי לראות בפורענותם ואתה ניצול. לכך פירש דצוהר היינו 'אבן טובה', שמאירה רק לפנים, אולם להביט החוצה אי אפשר ודפח"ח.

רבי שלמה קלוגער ז"ל

פירוש המילה 'תולדות' / באיזה זכות ניצלו בניו, בזכותם או בזכות נח

אֵלֶּה תוֹלְדוֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת הָאֱלֹקִים הִתְהַלֶּךְ נֹחַ
וַיּוֹלֶד נֹחַ שְׁלֹשָׁה בָנִים אֶת שֵׁם אֶת חָם וְאֶת יָפֶת: (פרק ו פסוקים ט – י)

אלה תולדות נח[א]. טעמו פירשו כו (הרמב"ע והרד"ק) קורותיו כטעם מה ילד יום (משלי כז ו), וימנוז מלך כל הפרשה[ב]. ומינו נכון בעיני, כי מין קורות המלמד תולדותיו[ג]:

והנכון שהוא כמשמעו, כמו אלה תולדות בני נח (להלן י ו), ואלה תולדות ישמעאל (להלן כה יב), ימחר אלה תולדות נח שם חם ויפת. מלכל החזיר "ויולד נח" כנעכור שהפסיק ואמר נח איש לדיק תמים היה, להודיע למה לוהו בתיבה. ולף על פי שכבר אמר למעלה (ה לב) ויהי נח בן חמש מאות שנה ויולד נח את שם את חם ואת יפת, חזר להזכירם פעם אחרת להגיד כי לא היה בכל אבותיו שיולידו בנות ובנים. וזה טעם "שלשה בניש", כי יזכיר מספרם לאמר כי אלה שלשה לבדם היו תולדותיו[ד] ונצלו בזכותו[ה] ומאלה נפלה כל הארץ:

מעשה חש"ב

א יבאר פירוש המילה 'תולדות', דאם נאמר כפשוטו שהכוונה לבניו, אם כן צריך ביאור הרי אינו מבואר בפסוק זה בניו רק בפסוק הבא. וכן למה נאמר אחר כך עוה"פ 'ויולד נח', ועוד שכבר הוזכר בפרשה הקודמת 'אלה תולדות נח שם חם ויפת'.

ב דעת האבן עזרא כי כוונת הכתוב 'תולדות', אינו כפשוטו בניו של נח מכח הטעמים דלעיל, אלא 'תולדות' היינו קורותיו, המקרים והמאורעות שעברו על נח, בניית התיבה והצלתו מן המבול. ולפי"ז א"ש כל הדיוקים דלעיל, דלכן לא נאמר כאן שמו של בניו, שאינו מדבר מבניו כלל, ורק בפסוק ב' שמיירי מבניו כתוב 'ויולד נח', וכן א"ש למה הוצרך לחזור ולומר בניו של נח, הרי כבר נכתבה בסוף פרשת בראשית, דכיון שמספר כאן המאורעות של נח סיפר נמי שהיו לו שלשה בנים.

ג פירוש, כי הדברים שקורה להאדם שלא עשה אותו מרצונו, אינו ראוי לייחס אותו 'תולדותיו', ולכן אין המבול נקרא תולדותיו של נח, שהרי לא הוא הביא את המבול. והראיה מהכתוב 'מה יולד יום', התם שאני דהתם אינו מייחסו אחר האדם, אלא אחר הזמן, שהזמן מוליד המאורעות שנעשו באותו הזמן.

ד רבינו מפרש 'תולדות', כפשוטו, בניו של נח, והטעם שלא נאמר בפסוק זה שמותיו של בניו, משום שהפסיק הכתוב לומר נח איש צדיק כדי להודיע למה צוהו לבנות התיבה. וכיון שהפסיק בזה, כתב עוה"פ 'ויולד נח', ושם כתוב שמותיו של בניו. והקושיא למה הוצרך כלל לומר בניו של נח, הרי כבר נכתבה בסוף פרשת בראשית, ללמד שלא היה כאבותיו שהולידו בנים ובנות רבים, אלא שהיה לו רק שלשה בנים, ומהם נפצה כל הארץ לאחר המבול. ולכן נאמר המספר ויולד נח 'שלשה' בנים.

ה מבואר בדברי רבינו כאן שבניו של נח נצלו בזכות נח מהמבול. וכ"כ רבינו לקמן (פרק ז פסוק א) "בא אתה וכל ביתך אל התיבה, עשה נח את התיבה ימים רבים קודם המבול, וכאשר קרב עת המבול בחודש השני בעשור לחדש, חזר וצוהו שיבוא הוא וכל ביתו בתיבה, הוא שאמר לו בראשונה 'אתה ובניך ואשתך ונשי בניך', והודיעו כי **'בזכותו לבדו'**, ינצלו, שלא אמר 'אותכם ראיתי צדיקים לפני'". וחזר וכתב כן (פרק ח פסוק א) "ויזכר אלקים את נח ואת כל החיה ואת כל הבהמה, הזכירה בנח מפני שהיה צדיק תמים וכרת לו ברית להצילו, ונח יכלול זרעו אשר אתו שם, ולא הזכירם כי **'בזכותו'** ניצולו".

אמנם רבינו כאן (פרק ו פסוק ט) בהמשך הכתוב כתב שני פירושים באיזה זכות ניצולו בניו של נח, האם בזכותם או בזכות נח, ולא הכריע ביניהם וז"ל "והנה אחר שהיה נח צדיק ואיננו ראוי ליענש, גם בניו וביתו ראוים להנצל, כי היה עונש עליו, אם יכרת זרעו. או יאמר כי הוא צדיק שלם, וגם בניו וביתו צדיקים, כי הוא למדם כענין שכתוב 'כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו'". וכ"כ רבינו בדרשת תורת ה' תמימה "והצלת נח בצדקתו ובניו ונשותיהן בזכותו, או בזכותן **גם כן**, שהצדיק מצוה את בניו ואת ביתו לשמור דרך ה'".

וּמִכָּל הָחַי מִכָּל בָּשָׂר שְׁנַיִם מִכֹּל תָּבִיא אֶל הַתֵּבָה לְהַחֲיֹת אִתְּךָ זָכָר וּנְקֵבָה יִהְיוּ:
(פרק ו פסוק יט)

מבאר, איך נכנסו כולם בתיבה

מכל בשר וגו'. יתוע כי החיות רבות ממך, ומהן גדולות ממך כפילים וכרממים וזולתם, והרמש הרומש על הארץ רב ממך. גם מעוף השמים מינים רבים מין להם מספר, וכמו שממרו רבותינו (חולין פג:) מלה ועשרים מיני עופות טמאים יש במזרח וכלם מין חיה הם, ולעופות טהוריס מין מספר. והנה יתטרך להביא מכלם שיולידו כמותם. וכאשר תאמוף לכלם מאכל אשר יאכל לעצמה תמימה, לא תכיל לותם החיבה הזאת, ולא עשר כיולא בה. אכל הוא גם, החזיק מועט את המרובה:

אם כבר הוצרך גם למה הוצרך לעשות תיבה גדולה

ואם תאמר יעשנה קטנה ויסמך על הגס הזה. למה הגס יתכרך לעשותה גדולה כדי שילמו לותה כני דורו ויתמהו בה ויספרו עליה וילכרו בענין המבול וכנוס הבהמה והחיה והעוף לתוכה, לולי יעשו תשובה. ועוד עשו לותה גדולה, למעט בגס, כי כן הדרך בכל הניסים שבתורה או בנביאים לעשות מה שביד אדם לעשות, והשאר יהיה בידי שמיס[א].

באיזה אמות מיירי

ואל תתפתה לאמר (רמה רמב"ע להלן פסוק טז) כי היו שלש מאות אמות בארך התיבה גג, והיה גדול, שאם כן היו גם המגפים גדולים, גם החיה והעופות כדוכות ההם גדולים על שלקה העולם כמבול. ועוד כי האמות אמות התורה הנה[ב]:

... תָּבִיא אֶל הַתֵּבָה לְהַחֲיֹת אִתְּךָ זָכָר וּנְקֵבָה יִהְיוּ: (שם)

תביא אל התיבה להחיות אתך[ג]. לותו שיתעסק ויעזור לותם הוא בכניסתם בתיבה, ושתלל בהם שיחיו, כאשר יתלל בנפשו[ד]:

מעשה חש"ב

ואפשר לומר שאפילו לפי הפירוש שהיו צדיקים, אין כוונתו לומר שניצלו 'רק' בזכות עצמן, אלא שבשביל שהיו צדיקים עזר להם זכותו של נח. שאילו היו רשעים לא היה מהני זכותו של נח. וזה מדויק בלשון רבינו 'או בזכותם גם כן', שזכותם עזר להם גם כן שינצלו בזכות נח.

והנה סברא זו שכתב רבינו 'כי היה עונש עליו אם יכרת זרעו', הרי הוא כמו שכתב רבינו (פרשת וישלח פרק לב פסוק יג) וז"ל ועוד כי שם נאמר לו 'והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך וגו', ואם יהיו בניו נופלים בחרב אחיו, אין הבטחה הזאת קימת".

א **תמצית הדברים:** לפי ריבוי מיני החיות שנכנסו לתיבה, ובפרט לפי גדלם של החיות הגדולות כפילים וראמים, לא היה ראוי בדרך הטבע שיכנס כולם, אלא היה גם שהמועט החזיק את המרובה. ואם תשאל אם כן שכבר הוצרך להיות ע"פ נס, היה יכול לעשות תיבה קטנה ויסמוך על הנס, ומבאר רבינו ב' טעמים: א. שרצה הקב"ה שיעשנה גדולה כדי שיראו אותו בני דורו, וידברו בענין המבול וכינום הבהמה והחיה והעוף לתוכה, אולי יעשו תשובה. והוא כעין דברי רש"י (שם פסוק יד ד"ה עשה לך תיבת) על עצם עשיית התיבה, וז"ל "הרבה רווח והצלה לפניו, ולמה הטריחו בבנין זה. כדי שיראוהו אנשי דור המבול עוסק בה ק"כ שנה ושואלין אותו מה זאת לך, והוא אומר להם: עתיד הקב"ה להביא מבול לעולם, אולי ישובו". ב. שכן דרך בכל הניסים לצוות על האדם שיעשה ככל יכלתו בדרך הטבע, והשאר יהיה על ידי הנס.

ב **תמצית הדברים:** אין לומר שהאמות המוזכרות בפרשה הן כמידת אמתו של נח שהיה מידות גופו גבוהה מאוד, ולפי גודל האמות הללו יתכן שנכנסו כולם לתיבה בדרך הטבע, משום שני דברים: א. דמסתבר לומר כמו שנח היה גבוה, כמו כן החיות והעופות היו גבוהים באותו יחס, וא"כ שוב אין מקום לכולם להכנס בדרך הטבע אל התיבה. ב. שכל האמות הנזכרות בתורה, אמות התורה הן, ולא האמות שהיו לפני המבול. אע"כ כמו שכתב רבינו מקודם שהיה נס מועט שהחזיק המרובה.

אמנם דעת האבן עזרא (לקמן פסוק יט) שיתכן שבהיות קומת נח גדולה מקומתינו, גם האמות המוזכרות בפרשה הן כמדת אמתו.

ג בפסוק הבא כתוב 'יבואו אליך להחיות', ומפרש רבינו שמעצמם יבואו אליך, וא"כ צ"ב למה כתוב כאן 'תביא', שמשמע שנה יביאם אל התיבה. וכן צ"ב דכאן כתוב להחיות 'אתך', ושם כתוב רק 'להחיות'.

ד פירוש, שלאחר שיבואו מעצמם עד התיבה, יעזור הוא בכניסתם אל התיבה, ובזה מדוייק הלשון 'תביא אל התיבה'. ומה שכתב כאן להחיות 'אתך', הכוונה שישתדל בהם שיחיו כמו שמשתדל בנפשו. משא"כ בפסוק הבא שנאמר 'להחיות' הכוונה שהם באים להנצל ולחיות להם זרע.

צהר תעשה לתיבה

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

במדרש (ב"ר לא, יא) **נחלקו במהות הצהר שעשה נח לתיבה, לר' אבא בר כהנא הי' חלון** [צהר הוא מלשון צהרים לשון אור, או צדי"ק וזיי"ן מתחלפים וכאילו הי' כ' זהר], **ולר' לוי הי' מרגליות דהיינו אבן טובה המאיר** [ובמפרשים איתא שסובר כמ"ד דלא שמשו המזלות בי"ב חודש שהי' המבול בעולם], **ומחלוקתם מובא ברש"י, אולם במס' סנהדרין** (קח:) **מצינו רק דעה אחת, "צוהר תעשה לתיבה א"ר יוחנן אמר לו הקב"ה לנח קבע בה אבנים טובות ומרגליות כדי שיהיו מאירות לכם כצהרים** (בראשית ו, טז) **וכן מבואר בפרקי דרבי אליעזר** (פרק כג).

בדרך אגב ראוי לציין דבר פלא מה שמובא ב'רבינו בחיי' פרשת תצוה דהאבן הזאת הי' א' מאבני החושן, ואבן הזאת הי' לשבט לוי, וזל"ק: "לוי היה מפותח על ברקת והוא הקרבונקל"א נקראת ברקת על שם שנוצצת כברק ומאירה כנר וכן תרגום ברקן, **והוא אבן שתלה נח בתיבה** ממה שכתוב צהר תעשה לתיבה, והנביא קראה אקדח שנאמר (ישעיה נד) ושעריך לאבני אקדח על שם שקודח כגחלת, והוא מלשון (שם נ) קודחי אש, ונתנה ללוי מפני ששבט לוי היו מאירין בתורה כענין שנאמר יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל, וכן משה שהיה משבט לוי כשנולד נתמלא כל הבית אורה, ונאמר בו (שמות לד) כי קרן עור פניו, וכתיב (קהלת ח) חכמת אדם תאיר פניו, וסגולת האבן הזאת שהיא מחכימת פתי ומאירת העינים מלבד שמשתמשין בעצם גופה כמו שמשתמשין באור הנר, ואומרים כי אם שוחקין אותה ומערבים במאכל ובמשתה או בשאר הסמים יועיל הרבה מאוד להחכים ולפתוח הלב", עי"ש.

וכבר הקשו ע"ז דלכאורה הא מבואר בקרא להדיא שהי' חלון בתיבה, אשר משם שלח נח את העורב והיונה, [ובמדרש שם מביא ראי' משם דהי' חלון, אבל עדיין קשה למ"ד דהי' אבן טובה], ובס' 'דברי דוד' חידש בעל הטורי זהב ז"ל, דאה"נ דלכן כתיב לקמן "**חלון אשר עשה**", דעשה החלון מעצמו שהקב"ה לא צוה לעשות חלון רק אבן טובה, ורק הוא 'מעצמו' עשה גם חלון, עי"ש.

וב'תורת משה' של מרן החתם סופר ז"ל בפרשתן כ' על מש"כ רש"י יש מרבותינו דורשים אותו לשבח כש"כ אלו הי' בדור צדיקים הי' צדיק יותר, ויש שדורשים אותו לגנאי לפי דורו הי' צדיק ואילו הי' בדורו של א"א לא הי' נחשב לכלום, וזל"ק: "ולקמן כתיב צוהר תעשה לתיבה פי' רש"י יש אומרים חלון ויש אומרים אבן טובה המאירה, ונראה לומר עפמ"ש שאין אדם רואה במפלת שונא כ"א כשהנס הוא בזכות עצמו כמו באשת לוט שנאמר אל תבט אחריך, וגם שירה אינו יכול לומר אם הנס בא בזכות אחרים, וז"ש (שמות יד, ל) ויושע ה' ביום ההוא את ישראל וגו' וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים, ויל"ד הא עיקר הישועה הי' להם לישראל עוד במצרים, אבל שם לא הי' הנס בזכות עצמם של ישראל כ"א בזכות אבות כמבואר בכתוב (שם ב, כד) לכן לא אמרו שם שירה, אבל קריעת ים סוף הי' בזכות האמונה כמ"ש במדרש והי' בזכותם לכן אמרו אז ישראל שירה, וז"ש דוד המע"ה (תהלים קיח, ז) ה' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי כשהוא בעוזרי בזכותי אז אני אוכל לראות במפלת שונאי, וז"ש שם (תהלים יג ו) ג"כ אשירה לה' כי גמל עלי אז אני אוכל לאמר שירה כי גמל עלי אם הנס הוא בזכותי, ולפ"ז י"ל דהני תרי מ"ד תלי בהני תרי מ"ד, מ"ד

לשבח זה סובר חלון ממש כי הנס הי' בזכותו וממילא הי' יכול לראות במפלת שונא, שונאי ה' הם הרשעים שבדור המבול, אבל מ"ד לגנאי ממילא לא הי' הנס בזכותו וע"כ הי' רק אבן טובה המאירה אבל לא הי' יכול לראות החוצה במפלת החוטאים כי די לו שניצול", עי"ש. וכדברים הללו ממש כתב גם המהרי"א אסאד זצ"ל בספרו דברי מהרי"א, ומאמר זה מתאמרא בבי מדרשא מכמה גאונים וצדיקים.

דבר נפלא כתב בספר 'חיי עולם' (להרה"ג ר' שמואל שמעלקא טויבש זצ"ל חתנו של הרה"ק ר' מרדכי מנאדבורנא ז"ל) על הפסוק והבאים זכר ונקבה כו' ויסגור ה' בעדו, וזל"ק: "לכאורה אינו מובן מדוע לא סגר נח בעצמו את התיבה, ונראה לומר דנח היה סובר שניצל בזכות עצמו מאשר היה צדיק בעיניו ואם כן כל הניצל בזכות עצמו רואה מפלת שונאיו, על כן לא היה רוצה להסגיר התיבה כדי שיראה מפלת שונאיו, אבל הקב"ה שיודע דגם נח לא היה ראוי להצילו בזכותו זולת בזכות תולדותיו וכמו שאמרו במדרש, על כן ה' סגר בעדו התיבה לבל יראה מפלת שונאיו", עי"ש.

ויסוד זה דא"א לראות במפלת רשעים רק בזכותו מבואר בספה"ק וגם בספרי רבותינו הק' והרבה פסוקים נתפרשו לפי בחינה זו, אבל בספריו הק' של הבני ישששכר מצינו דיש מצות אשר בזכותם אפשר לראות במפלתם של רשעים ואף שהם רק מצוות פרטים מ"מ זכותם גדלה כ"כ דאפשר לראות במפלתם של רשעים, וכמש"כ בבנ"י במאמרי ראש חודש (מאמר ב' אות ו') דבר נפלא, וזל"ק: "דהנה אמרו רז"ל דהיונים בגזירותיהם רצו לבטל מישראל ג' מצוות, חוד"ש, שב"ת ומיל"ה והרבה טעמים נאמרו בזה מה היתה כוונתם דוקא בג' מצות הללו (עיין במאמרי חנוכה), ונ"ל דהנה אמרו חז"ל (זוהר ח"ב נח:) שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות את הרשעים שציערו את ישראל ולנקום מהם נקמות ישראל לעיניהם, וגדולה נקמה שנתנה בין שתי אותיות שנאמר אל נקמות ה' (ברכות לג), והנה כל היעודים הטובים שהבטיח הש"י לנו, ביאת משיחנו ותחיית המתים, הנה בהכרח הוא שיתקיימו כי כן הבטיח הש"י לאבותינו, ואפילו חס ושלום בדור שכולו חייב אף על פי כן יתקיימו כל היעודים הטובים בזכות אבותינו והבטחה אשר בידם מן הש"י, אך החילוק הוא בענין ראיית העונש של הרשעים, דהנה בלוט הגם שזכר הש"י את אברהם ושלח מלאכו להציל את לוט מתוך ההפכה, אף על פי כן נאמר לו אל תביט אחריך כי אתה הרשעת ג"כ עמהם, ובזכות אברהם אתה ניצול אינך כדאי לראות בפורענותם, והנה זהו ודאי לא יטוש ה' את עמו בעבור שמו הגדול ובעבור אבותינו שבטחו בישועתו ויהי' איך שיהי' יגאלנו בודאי במהרה גאולת עולם, רק החילוק יהי' אשר זה שיהי' בידו זכות עצמו ג"כ יזכה לראות בפורעניות הרשעים המעיקים הצוררים וגדולה נקמה וכו', אבל אותן אשר בידם זכות אין, רק הש"י יושיעם בזכות אבותינו והבטחתם, הנה נלמוד מן התורה שלא יהיה להם באפשר לראות בפורעניות הרשעים, באמור להם ח"ו אתם הרשעתם עמהם ובזכות האבות אתם ניצולים אינכם רשאים לראות בפורענותם.

והנה אנחנו לא נדע איזה זכות מן המצות אשר יהיה בידינו זכות עצמינו אשר עי"ז יהיה זכות וכח בידינו לראות בפורעניות הרשעים הצוררים, **הנה גילה השי"ת את הדבר על ידי הנביא הנאמן ישעיה, אשר אלו הג' מצות חוד"ש שב"ת מיל"ה יספיקו לזכות את ישראל שיזכו על ידם לראות בפורעניות הרשעים**, והוא הנאמר לישעיה והיה מדי חדש בחדשו [והרי לך מצות חודש], ומדי שבת בשבתו [הרי לך מצות שבת], יבא כל בשר [זהו מצות מילה] אבר שאין בה עצם רק כולו בשר כנודע, הנה כשיבואו להשתחוות באלו הג' מצות הגם שח"ו לא יהיה בידם כל כך זכיות משארי המצות, עכ"ז ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי וגו' יספיקו זכות אלו הג' מצוות לראות בנקמות הצוררים, וזה היה הכוונה לדעתי בקליפת יון שרצו לבטל את ישראל מן הג' מצות הנ"ל דייקא ביודעם אשר המלך המשפט יקח נקמתו מהם וצדיקים יראו וישמחו, על כן רצו לבטלם מן המצות הנ"ל בכדי שח"ו לא יהיה בידם זכות לראות הנקמה, והש"י הפר עצתם ובמהרה נזכה לראות הנקמה יראו עינינו וישמח לבנו", עכל"ק.

ומצינו עוד בספריו אשר יש לפעמים מכח מדת הרחמים שאפשר לראות במפלתם של רשעים וכמבואר בבני ישששכר במאמרים לפורים (מאמר ז' אות י"א) ובמאמרי חודש ניסן (מאמר י"ג אות ה') בשם החיד"א דאע"ג שמקובל לרבותינו כשהנס נעשה לאדם בזכותו זוכה הוא בעצמו לראות במפלת אויביו משא"כ כשאינו בזכותו, **אבל בתגבורת מדת החסד ורחמים אעפ"י שאינו בזכותו זוכה לראות בעצמו במפלת אויביו, עי"ש.**

קהל יטב לב ד'סאטמאר בארה"ק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

ירושלים ♦ בני ברק ♦ בית שמש

ב"ה

אין כוחינו אלא בפה

עקב המצב הקשה השורר בארה"ק

לכן עפ"י הוראתו של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

יוסיפו בכל יום על סדר התפילה

תפלת "אבינו מלכינו"

הן בתפילת שחרית והן בתפילת מנחה

להפיל תחינה ולעורר רחמי שמים מרובים

שומר ישראל ישמור שארית ישראל ויוציאנו מצרה לרווחה

השתא בעגלא ובזמן קריב, אמן כיה"ר.

הנהלת הקהילה

ירושלים - בני ברק - בית שמש

משיב כהלכה
תמצית השיעורי הלכה שנאמרו בבתי מדרשו
ע"י הרב הגאון רבי יהושע צבי יוסיפוף שליט"א
מו"ץ קהילתינו הק'

דיני ברכת התורה (י)

א] אחר שאמר ברכת התורה ולמד קצת ואח"כ הפסיק והסיח דעתו כגון שהולך לעסקיו או שנכנס למרחץ ובית הכסא א"צ שוב לחזור ולברך [א] ואפילו מסיח דעתו מללמוד ואין בדעתו לחזור וללמוד עוד אעפ"כ אין צריך לברך כשחוזר ללמוד [ב]

ב] אם נעשה באמצע היום אונן ר"ל ואח"כ נקבר המת אין צריך לברך שנית ברכת התורה [ג]

ג] וכן מי שהוא עתים חלים ועתים שוטה גמור ונעשה שוטה באמצע היום ואח"כ נתפקח אין צריך לחזור ולברך [ד]

ד] אם ישן שינת "עראי" בין ביום ובין בלילה אינו נחשב הפסק ואין צריך לחזור ולברך ברכת התורה [ה]

ה] גדר של שינת "עראי" היינו שיושן בישיבה על אצילי ידיו ולא במטה [ו] וכן אפילו ביושן על מיטתו אינה נחשבת שינת קבע אלא אם כן ישן חצי שעה ולמעלה [ז]

ו] יש הסוברים שאם ישן בבגדיו על מיטתו ודעתו לקום ולישון אח"כ שינת קבע אפילו אם ישן עתה כמה שעות אין זה נחשב שינת קבע ולא יברך אחר שינה הראשונה ברכות התורה [ח]

ז] אם ישן "שינת קבע" על מיטתו "ביום" הדבר שנוי במחלוקת דיש אומרים דהוי הפסק וצריך לברך שוב ברכות התורה ולכן המברך שוב ברכת התורה יש לו על מי לסמוך [ט] אך למעשה נתפשט המנהג שאין מברכין אחר שינת היום [י]

ח] יש המחמירים שלא לישון שינת קבע ביום [יא] ולמעשה אפשר להקל עד כפי השיעור הגדול בשינת קבע שהוא ב ו-ג' שעות על מיטה כדרך שינה בלילה [יב]

ט] אם ישן שינת קבע ביום נכון שיהרהר ברכת התורה בלבו או יאמרנו בלא הזכרת שם ומלכות [יג] או יאמר בריך רחמנא [יד]

י] ואם עדיין לא התפלל ערבית יכוון בברכת אהבת עולם לצאת ידי חובת ברכות התורה ומיד בגמר התפילה ילמד מעט [טו]

ביאורים והוספות

(א) שו"ע (סימן מ"ז סעיף י') והטעם כיון שיש חיוב ללמוד כל הזמן יומם ולילה כדכתיב והגית בו יומם ולילה והרי צריך להתעסק בצרכיו הגשמיים וכל ענייניו ועסקיו ואכילתו ומנוחתו הוא כדי שיהא לבו פנוי לתורה ומצוות ולכן אין בכל זה משום היסח הדעת כ"כ במגיד תעלומה (ברכות י"א ע"ב) ובמשנ"ב (סקכ"ד) מביא הטעמים שכתב הבית יוסף דאף בהיותו במרחץ ובבית הכסא אינו מסיח דעתו עדיין מללמוד אח"כ ועוד טעם כי בכל העניינים הגשמיים ישנם הלכות והליכות כיצד להתנהג בדרך התרה ואפילו בישיבתו בבית הכסא ובמרחץ יש ליזהר בדיניהם כמו גילוי טפח בבית הכסא ושאילת שלום במרחץ ולכן אינו נחשב הפסק והיסח הדעת לענין ברכת התורה.

(ב) משנ"ב (סקכ"ב) הביא דעת המג"א דרק אם דרכו תמיד ללמוד י"ל דאינו היסח הדעת אבל אם אין דרכו ללמוד תמיד ועכשיו נמלך בדעתו ללמוד צריך לברך אבל דעת הטו"ז דאמרינן דבסתמא בדעתו שאם יזדמן שיוכל ללמוד אז ילמד אפילו בשעה שאינו רגיל.

(ג) שו"ת ארץ צבי (או"ח סימן י"ח) אע"פ דאסור בלימוד התורה בשעה שהיה אונן מ"מ דמי להפסק בית הכסא שאינו חוזר לברך אח"כ כיון שצריך להתנהג שם עפ"י דיני התורה כמו כן אונן יש לו דינים מיוחדים שצריך לקיימם.

(ד) עיין שו"ת ארץ צבי שם וכן נוגע דין זה מי שהשתכר עד לדרגת שכרותו של לוט שהוא שוטה גמור לכל דבר שהוא פטור מתלמוד תורה וכל המצוות ואח"כ נתפקח מיינו דמתחייב מיד במצוות התורה - וע"ע במגיד תעלומה שם שכתב "לדעתי מי שיודע שבאמצע היום ח"ו עבר איזה עבירה זה וודאי מפסיק וצריך לחזור ולברך אבל חלילה לי לפסוק הלכה ועכ"פ נראה לי שיאמר בריך רחמנא מריה מלכא דעלמא אקב"ו לעסוק בדברי תורה" וכן יאמר גם כן ברכת אשר בחר בנו.

(ה) שו"ע סימן מ"ז סעיף י'.

(ו) משנ"ב סקכ"ב.

(ז) הליכות שלמה תפילה פרק ו' סעיף א'.

(ח) כ"כ בשו"ת קרן לדוד (ח"א סימן י"א ד"ה והנה בנ"ד)כיון שיושן בבגדיו ומוכן ממעשיו שהוא שינת עראי וכוונתו רק להסיר את התנומה מעיניו ואח"כ לחזור ולישון שינת קבע ולכן יברך ברכות התורה רק אחר שקם משינת הקבע וכן דעת החזון איש, הובא באורחות רבינו (ח"ג עמוד ר"ג) וכן נהג בלילות שבת הארוכים אחר הסעודה היה יושן כשעה על מיטתו ולא היה מברך לפני לימודו כיוון שישן בבגדיו ורק כשעה.

(ט) כמו שהביא המג"א (סקי"א) בשם הלחם חמודות שכן נהג רבו מהר"י גינצבורג ז"ל וכן פסק במשנ"ב (סקכ"ב) וכן הסכים הפרי חדש א"ר גר"א וחיי אדם ובשו"ת השיב משה (סימן ב') כתב לחלק בין כוונת השינה דאם ישן ביום כדי שיוכל ללמוד אח"כ כראוי אינו נחשב להפסק דהשינה הוי צורך הלימוד אבל אם ישן שינת קבע ביום לתענוג בעלמא הוי הפסק וחוזר לברך עיי"ש.

(י) כמו שכתב המחבר דנהגו שלא לברך וכן פסק בשו"ע הרב סעיף ז' ובא"א בוטשאטש כתב דכיון שנוהגים שלא לברך בעל כרחך כוונתו לפטור בברכתו כל היום וכן הורה החזו"א (דינים והנהגות פ"א אות י"ד) וכן הוא בכף החיים (סקכ"ה) בשם כמה אחרונים.

(יא) במגיד תעלומה (ברכות י"א) כתב "שומר נפשו יזהר לבל יבוא לספק ולא יישן קבע.

(יב) מקור חיים לחוות יאיר כאן וכדרך שינה בלילה היינו כיסוי כר וכסת ופושט מלבושיו אכן בהליכות שלמה (פ"ו אות ב') כתב דשינת יום אפילו היה עם המלבושים של יום הוי בגדר שינת קבע אם היה במטה וכמה שעות כי אין רגילים למלבושים מיוחדים לשינה רק בלילה.

(יג) כ"כ באשל אברהם ובכף החיים בשם חסד לאברהם כיון דיש בזה מחלוקת הפוסקים אם צריך לחזור ולברך ומספק הרי א"א לברך ולכן יעשה כנ"ל.

(יד) במגיד תעלומה שם כתב "ובשבת קודש יש בו משום עונג שבת יברך אח"כ בלשון בריך רחמנא".

(טו) משנ"ב סקי"ג. ובספר לקט הקמח החדש מביא מספר אור חדש הנדפס בשנת תל"א בהסכמה מבעל התוס' יו"ט שאחר שינת קבע ביום טוב שיאמר ב' הפסוקים שבתהלים (קי"ט) "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך" "ברוך אתה ה' למדני חוקיך" דהוי ליה כעין ברכות התורה.

זהירות במצות צדקה ושכרה

הסגולה להנצל בשעת מלחמה: 'צדקה תציל ממות' / **הסגולה שיהיה שלום בעולם:** 'והיה מעשה הצדקה שלום' / **הסגולה להצליח בנכסיו:** 'מלח ממון חסר' / **הסגולה לגאולה שלימה:** 'ושביה בצדקה'.

להזהר במצות צדקה יותר מכל מצות עשה

כתב הרמב"ם[1] (פ"י מהל' מתנת עניים ה"א) "חייבין אנו להזהר במצות צדקה יותר מכל מצות עשה. שהצדקה סימן לצדיק זרע אברהם[2], שנאמר (בראשית יח יט) 'כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו לעשות צדקה', ואין כסא ישראל מתכונן, ודת האמת עומדת אלא בצדקה, שנאמר (ישעיה נד יד) 'בצדקה תכונני'. ואין ישראל נגאלים אלא בצדקה, שנאמר (שם א כז) 'ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה'".

מאד יש ליזהר במצות צדקה

כתב בשו"ע (ריש הלכות צדקה יו"ד סימן רמז ס"א) "מצות עשה[3] ליתן צדקה כפי השגת יד. וכמה פעמים נצטוינו בה במצות עשה, ויש לא תעשה במעלים עיניו ממנה שנאמר 'לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ידך' וכו'. ומאד יש ליזהר בה, כי אפשר שיבא לידי שפיכות דמים שימות העני המבקש, אם לא יתן לו מיד כעובדא דנחום איש גם זו[4]".

בכל יום ויום

יש ליזהר לקיים מצוה זו בכל יום כפי השגת ידו, שהוא מייחד השם הנכבד[5].

מסופק אם יברך

יכול לתת לעני לאכול בתורת צדקה אע"פ שמסופק אם יברך או לא. אמנם אם יודע שבוודאי לא יברך אסור לתת לו אפילו בתורת צדקה[6].

מעשה הצדקה שלום

כתב בשו"ע (שם ס"ב) "לעולם אין אדם מעני מן הצדקה, ולא דבר רע ולא היזק מתגלגל על ידה, שנאמר 'והיה מעשה הצדקה שלום'[7]".

---

1 הרמב"ן בדרשתו על קהלת מביא כל פרק י' מהלכות מתנת עניים מהרמב"ם, המיירי מענין צדקה, ובתחילה כתב "וה"ר משה איננו מן המפזרים, והוא אשר גינה הפיזור. וכתב בענין הצדקה פרק אחד". פירוש, הרמב"ם אינו מאריך בלשונו ואינו מרבה דברים, וכתב בגנות אריכות לשון כמו שכתב (הל' דעות פ"ב ה"ד) "וכן בדברי תורה ובדברי חכמה יהיו דברי החכם מעטים ועניניהם מרובים, והוא שצוו חכמים 'לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה'. ואף שדרכו של הרמב"ם לקצר, מ"מ בענין גודל מעלת הצדקה האריך וכתב פרק שלם, פרק י' מהלכות מתנת עניים. ומזה יש ללמוד כמה גדולה מעשה הצדקה".

2 וכל הזהיר בה מעידה עליו שהוא מזרע אברהם זרע ברך ה' (טור יו"ד סימן רמז).

3 כתב בביאור הגר"א היינו "נתן תתן", "פתח תפתח", וכיו"ב הרבה.

4 העובדא דנחום איש גם זו איתא בגמרא (תענית כא.), שפעם אחת היה מהלך בדרך, ובא עני וביקש ממנו לאכול, אמר לו המתן לי עד שאפרק מהחמור, ולא הספיק ליתן להעני עד שמת. ובשביל זה ענש את עצמו בעונשים חמורים כדאיתא בגמרא שם.

5 ברכי יוסף.

6 גליון מהרש"א (שם). והחידוש, דאף שאין נותנין לאכול אלא למי שיודע בו שיברך, מ"מ לעני מותר ליתן. והטעם משום דמצות צדקה ודאי, וזה ספק.

המרחם על העניים מרחמין עליו מן השמים

כתב בשו"ע (שם ס"ג) "כל המרחם על העניים הקב"ה מרחם עליו. הג"ה. ויתן האדם אל לבו שהוא מבקש כל שעה פרנסתו מהקב"ה, וכמו שהוא מבקש שהקב"ה ישמע שועתו, כך הוא ישמע שועת עניים. וגם יתן אל לבו שהוא גלגל החוזר בעולם, וסוף האדם שיבא הוא או בנו או בן בנו לידי מדה זו. וכל המרחם על אחרים מרחמין עליו".

תפילה שלא יעני

יש לאדם להתפלל שלא יבוא לידי עניות, והתפלה מהני לזה.

צדקה תציל ממות

כתב בשו"ע (שם ס"ד) "הצדקה דוחה את הגזירות הקשות וברעב תציל ממות[8] כמו שאירע לצרפתית[9]". ולאו דווקא מרעב, דה"ה משאר מיני מיתה מצלת[10].

צדקתו עומדת לעד

מצות צדקה מאירה באדם בכל השבוע, בסוד 'וצדקתו עומדת לעד', אך מצוה אחרת אינה מאירה כי אם יום אחד. ואין עבירה מכבה אותה כשאר מצוות[11].

בסבר פנים יפות / ולפייסו בדברי תנחומין

כתב בשו"ע (סימן רמט ס"ג) "צריך ליתן הצדקה בסבר פנים יפות בשמחה ובטוב לבב. ומתאונן עם העני בצערו ומדבר לו דברי תנחומין[12]. ואם נתנה בפנים זועפות ורעות מפסיד זכותו[13]".

הרואה על חבירו שהוא עצוב מצוה לדבר על לבו

מצוה זו של לפייסו בדברים, הוא הדין בהרואה בחבירו שהוא עצוב מאיזה צרה חס ושלום ואינו יכול לעזור לו, עכ"פ מצוה לדבר על לבו ולהפיגו מדאגתו והוא בכלל גמ"ח[14].

אם אין לו מה ליתן, יפייסנו בדברים

כתב בשו"ע (סימן רמט ס"ד) "אם שאל לו העני ואין לו מה יתן לו, לא יגער בו ויגביה קולו עליו. אלא יפייסנו בדברים ויראה לבו הטוב שרצונו ליתן לו אלא שאין ידו משגת[15]".

---

7 בביאור הגר"א מציין להגמרא (כתובות סו:) "מלח ממון חסר", ופירש רש"י ז"ל הרוצה להצליח - ימלח ממונו בחסר - דהיינו בצדקה, וזה יהיה סיבה להצלחה שלו. ובאו"א פירש רש"י שם במקום 'חסר' גורס 'חסד', דצריך לעסוק בחסד כדי שימלחו ויתקיימו נכסיו.

כתב הטור "אל יעלה בלבך עצה לומר, איך אחסר ממוני ליתנו לעניים. כי יש לך לדעת שאין הממון שלו, אלא פקדון לעשות בו רצון המפקיד, וזה רצונו שיחלק לעניים ממנו, וזהו החלק הטובה שיהיה לו ממנו כדכתיב, 'והלך לפניך צדקך'. ועוד כי הדבר בדוק ומנוסה כי בשביל הצדקה שנותן לא יחסר לו, אלא אדרבה תוסיף לו עושר וכבוד".

8 באבות דרבי נתן (פרק ג) מעשה בחסיד א' שהי' רגיל בצדקה, פעם אחת הלך וישב בספינה, בא הרוח וטבע ספינתו בים, ראהו רבי עקיבא ובא לפני בית דין להעיד על אשתו להנשא. עד שלא הגיע עת לעמוד, בא אותו האיש ועמד לפניו. אמר ליה את הוא שטבעת בים, אמר לו הן. ומי העלך מן הים. א"ל צדקה שעשיתי הוא העליתני מן הים. אמר לו מאין אתה יודע. אמר לו כשירדתי למעמקי מצולה שמעתי קול רעש גדול מגלי הים שזו אומר לזו, וזו אומר לזו, רוצו ונעלה את האיש הזה מן הים שעשה צדקה כל ימיו". וכן אמרו חז"ל (ב"ב יא) על בנימין הצדיק שפרנס אשה וז' בניה שהוסיפו לו כ"ב שנים על שנותיו.

9 בשביל עוגה קטנה שנתנה לאליהו.

10 כתב הש"ך (שם ס"ק ב) "והוא הדין משאר מיתה מצלת, כדאיתא בסוף שבת (קנו:) כמה עובדי. ועוד מוספת לו אורך ימים, כדאיתא בפ"ק דבבא בתרא (יא.) גבי בנימין הצדיק".

11 ברכי יוסף בשם כתבי האר"י ז"ל.

12 בגמרא (בבא בתרא ט.) "כל הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות. והמפייסו בדברים מתברך בי"א ברכות". וכתבו התוס' (שם) דהמפייסו מיירי אפילו אם אינו נותן לו כלום.

13 כתב הש"ך (שם סק"ה) אפילו נתן לו הרבה. ועובר על 'ולא ירע לבבך בתתך לו'. מיהו לא אבד זכותו אלא אם מראה לעני פנים זועפות, אבל אם אין מראה לעני אלא מצטער בלבו, נהי שאינו עושה כראוי, אבל יש לו קצת מצות צדקה (ש"ך שם סק"ט).

14 אהבת חסד (חלק ג פ"ח בשם רבינו יונה).

15 בביאור הגר"א הביא מהספרי על הפסוק 'כי בגלל הדבר הזה', דמקבל שכר על דיבור טוב עם העני. בבאר הגולה הביא ממדרש משלי עה"פ 'טוב ארוחת ירק ואהבה בה', שהכוונה על שלמה המלך עצמו בשעה שעבר ממלכותו שיותר היה חשוב אצלו ארוחת ירק אצל עני עם הפיוסים של עני, מאצל עשיר שגרם לו צער, עי"ש.

חייב אדם לברך
מא"ה ברכות

מהררי ציון וירושלים, נברך ברכות בכפליים, קדם האי גברא יקירא, העומד לימינינו תדירא, איש האשכולות, כליל המעלות, עושה חסד לאלפים, מקבל את כ"א בסבר פנים, שמו נודע בשערים, במעשיו האדירים, מרבים פעלים לתורה ולתעודה בעוז ובגבורה, ברוח נדיבה ובנפש מסורה, להגדיל תורה ולהאדירה, כל היום דורש טובתינו, עומד בכל עת ועונה לימין עוז מוסדותינו, פה בעיר קדשינו, ה"ה

דרכני הנגיד המפואר כש"ת

מוה"ר

משה אהרן האפמאן

הי"ו

מנכבדי קהלתינו הק' בוויליאמסבורג יצ"ו

מגדולי תומכי מוסדותינו הק'

לרגל השמחה שבביתו שורה, ברוב הדוה ואורה

שמחת נישואי בתו למז"ט

עב"ג החתן הנעלה, פאר המדות והמעלה, ה"ה

כמר **צבי אברהם פאללאק** הי"ו

בן ידידינו החשוב הרה"ח ר' **יואל פאללאק** הי"ו

מה' יתן משאלותינו, מעומק לבנו, שיזכה לברכות עד בלי די' ומשמי מעל יתברך בבני חיי ומזוני רוויחי אושר ועושר וכ"ט סל מלא ברכות, מנגזי צחצחות, נחת דקדושה לשלם ולחיים ולטב דשנים ורעננים, שנים נעימים, בשכר פעליו ומעשיו לטובת הכלל ויזכה לכל הברכות והישועות אשר בתורתינו הקדושה חקוק וכתוב תבנה ותכונן עיר קדשינו, בביאת גואלינו, ובבנין ציון וירושלים

הכו"ח בברכת ציון וירושלים

בשם הנהלת המוסדות פעיה"ק ירושלים תובב"א

יצחק יואל

ז' מרחשון

הגה"ק רבי חנוך העניך טייטלבוים זי"ע
אבד"ק סאסוב וקערעצקי

ואלה תולדות

נולד ביום ג' אלול שנת תרמ"ד לאביו הגה"ק רבי יוסף דוד זי"ע בן הגה"ק רבי שלמה מסאסוב זי"ע, בן הגה"ק רבי חנוך העניך מאלעסק בעל "לב שמח" זי"ע.

יסופר שהיה נהוג בביתו של זקינו הגה"ק בעל לב שמח מאלעסק זי"ע כשהיו מגיעות הנשים מיו"ח טרם לידתן להכנס אל הקודש בכדי להפקד בדבר ישועה ורחמים, היה מצוה אז איזה שם יתנו להרך הנולד, וממילא ידעו והבינו כבר מה יוולד בן או בת, כשהגיעה אמו הרבנית מרת חי' רחל, ונכנסה כנהוג אצל הסבא קדישא בעל לב שמח על מנת להפקד ולהצטוות איזה שם יתנו להנולד, שינה את מנהגו ולא אמר כלום, אלא בירכה בלבד, והוסיף שבענין השם יראו כבר, הרבנית ע"ה נתמלאה מזה פחד וחכתה בכליון עינים ליום המיועד שיעבור בשלום בלי שום מכשול ח"ו, ואכן שלשה ימים קודם לידתה הוא יום ר"ח אלול תרמ"ד נסתלק הס"ק בעל לב שמח לעולמו, וביום ג' אלול נולד ה"חנוך העניך" השני, אז ראו רוח קדשו של הס"ק הלב שמח שאמר שבענין השם יראו כבר, שעתיד להקרא על שמו הטהור.

במעלליו יתנכר נער

בשחר טל ילדותו כבר התבלט בכשרונותיו המופלגים ובזכרונו הנפלא, אשר כידוע היה לו חוש הזכרון מיוחד במינו, ואת אשר ראה פעם לא שכח לעולמי עד, וכאילו בו ביום ראה, והיה משתמר בקרבו בבחי' בור סיד שאינו מאבד טיפה, ובבחי' בכל יום יהיה בעיניך כחדשים וכאילו היום ניתנו.

פע"א אמר: אל תתפלאו על מיטב זכרוני, כי ברכת צדיק היא תעשיר, מתנה טובה היא לי בזכות ברכתו של דודי הגה"ק רבי יצחק מאלעסק זי"ע, שברכני בילדותי "זאלסט האבן אַ גוטן זכרון", וכן ראו בו שהיה זוכר בע"פ כל הש"ס רש"י ותוס', ועד זיבולא בתרייתא לא שכח מה שלמד מעודו.

בהיותו כבן חמש נתייתם מאביו הק' רבי יוסף דוד זצ"ל אשר נלב"ע על פני אביו הרה"ק רבי שלמה מסאסוב זי"ע, ואז לקחו זקינו לביתו שיתחנך על ברכיו.

גם שלחו זקינו לפרקים אצל אחיו הגדול הגה"ק ר' יצחק מאלעסק ללמוד תורה וחסידות מפיו, והיה מחזיק עצמו כתלמיד וחסיד נאמן מדודו הנ"ל, באשר ממנו קיבל דרך העבודה, תורת החסידות וחכמת האמת, ולא פעם אחד ראו אצלו כשהיה מדבר מדודו הנ"ל זלגו עיניו דמעות מרוב התרגשות והתפעלות, והיה מספר תמיד מגודל עבודתו ורוב מעשיו בהמשכת ישועה ורחמים לישראל.

לוח ההילולא

תולדותיהם של צדיקים ומעשיהם הטובים
של בעלי ההילולא אשר בשמותם נקובים

ימי ההילולא

ז' מרחשון

- **רבי שמעון ב"ר אברהם אשכנזי** (נחלת שמעון) - **תקס"ד**
- **רבי יודא צבי אייבענשטיין מראזלא ב"ר משה מסאמבור**
- **רבי נתן דוד משידלאווצא ב"ר ירחמיאל צבי מפרשיסחא – תרכ"ז**
- **הגאון רבי יהודא מאיר שפירא זצ"ל** (חכמי לובלין) -
- **רבי חנוך העניך ב"ר יוסף דוד אבד"ד סאסוב וקערעצקי** (חתן קדיו"ט) **תש"ג**

ח' מרחשון

- **רבי נחום קאפלאן** (רבי נחום האראדנער) – **תר"מ**
- **רבי מרדכי ב"ר דוד מסקווירא - תר"פ**

ט' מרחשון

- **רבי אשר ב"ר יחיאל** (הרא"ש) - **ה"א פ"ח**
- **רבי אברהם משה** (סופר) **מפשעווארסק ב"ר צבי הירש** (אור פני משה) - **תקנ"ד**
- **רבי שמואל טייטלבוים ב"ר אלעזר ניסן אבד"ק גארלין - תרמ"ט**
- **רבי יוסף הלוי ראטענבערג זצ"ל אב"ד קאזיווע - תרי"ד**

י' מרחשון

- **גד בן יעקב אבינו משבטי י-ה**
- **רבי מאיר מרגליות ב"ר צבי** (מאיר נתיבים) - **תק"נ**

י"א מרחשון

- **מתושלח בן חנוך – א' תרנ"ו**
- **רחל אמנו ע"ה – ב' קצ"ב**
- **בנימין בן יעקב אבינו ע"ה – ב' שי"ז**
- **רבי מנחם נחום ב"ר צבי מטשערנאביל - תקנ"ח**
- **רבי אברהם ב"ר מתתי מסלאנים** (חסד לאברהם) - **תרמ"ד**

י"ב מרחשון

- **רבי זאב קיצעס** (תלמיד הבעש"ט) - **תקמ"ט**
- **רבי משה ב"ר יחזקאל שרגא הלברשטאם - תר"פ**

האיש מקדש

בשנת תרנ"א בהיותו כבן ז' שנים התחילו לדבר בו נכבדות עם הרבנית הצדקנית מרת אסתר ע"ה בת מרן הקדושת יו"ט זי"ע אשר שלח רב ת"ח לבחון את המיועד להיות חתנ, ושחזר אליו סיפר בהתפעלות על העלם הצעיר הזה אשר הוא מלא וגדוש בכל חדרי תורה, וכי עדיו לגאון ולתפארת. בשנת תרנ"ב בהיותו כבן שמונה נגמר השידוך בכי טוב עם הרבנית מרת אסתר שהיתה אז בת ט' שנים, זמן החתונה קבעו על אחר שש שבע שנים.

בהיותו כבן ט"ו שנים התחילו להכין לקראת החתונה המיועדת, וקינו הגה"ק רבי שלמה מסאסוב זי"ע הכין עצמו לנסוע לעיר סיגוט מקום משכנו של המחותן מרן הקדושת יו"ט זי"ע אשר שם תיערך החתונה הגדולה

וסיפר כ"ק מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל [שהיה חתנו של הגה"ק מקערעצקי בזיוו"ר] שבעת החתונה נתאספו חסידים לאלפים לקחת חבל בשמחת הצדיקים, ואגרא דכלה דוחקא, ומתוך הלחץ זו הדחק נשברו שם כל השולחנות, וכאשר רצו לברך ברכת המזון לא היה אף שולחן אחד שיוכלו לברך עליו, ונענה מרן הקדושת יו"ט ואמר אל המחותן הרה"ק ר' שלמה מסאסוב זי"ע: הן כבודו הלא מפורסם כבעל מופת ורופא חולים אולי תוכלו לרפאות את אלו החסידים חולי הרוח, ענה לו הרה"ק מסאסוב בבדיחותא: כי קבלה בידו שלחולי זה אין מועיל שום רפואה. [אגב, מענין הצפיפות שהיה בעת החתונה יסופר שהיה הצפיפות כה רב, שלא יכלו ממש לצאת להחופה והכריזו להההמון שהחופה תתקיים במקום פלוני בכדי שיתפנו לשם ויוכלו לצאת לקראת החופה].

עוד סיפר רבינו בעל ברך משה ז"ל כי בעת כתיבת התנאים של הרה"ק מקערעצקי (בשנת תר"ס) ביקש המחותן ממרן הקדושת יו"ט שיבטיח קעסט להזוג, שאל הקדושת יו"ט, על כמה שנים אתם מבקשים, ענה הרב מסאסוב, שלכל הפחות על שמונה שנים ישב סמוך על שולחנו, נענה הקדושת יו"ט ואמר: ארבעה שנים אני יכול להבטיח ותו לא, ויהי ככלות ארבעת השנים בשנת תרס"ד עלה הקדושת יו"ט בסערה השמימה, ויהי לפלא.

בעת אשר ישב אחרי חתונתו בצל חמיו מרן הקדושת יו"ט ביקש ממנו חותנו שילמוד עם בנו הצעיר רביה"ק זי"ע שהיה עדיין בחור צעיר כבן י"ד, ואכן קבעאז עמו ללמוד בחברותא בשקידה רבה יומם ולילה עד ליום חתונתו, וסיפר מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל ששמע מדוד מרן רבינו ז"ל שהעיד שאז כבר באותה תקופה ראה והבחין על גיסו שהוא בקי כבר בכל כתבי האריז"ל בעל פה, ולעומתו ברוך יאמרו שהרה"ק התבטא על רביה"ק פעם ואמר: "וועז די וועלט וואלט געוואוסט ווי אזוי ער האט אפגעראכטן די בחורי"שע יאהרן וואלט מען איהם אונטער געלייגט גאלד אונטער די פוס וועז ער וואלט געגאנגען".

ארבע שנים ישב בסיגעט על התורה ועל העבודה, חותנו הק' אהב אותו אהבת נפש, וכשהיה נוסע לפרקים על שבתות היה מוסר את ההנהגה ביד בנו מרן העצי חיים ז"ל וביד חתנו, בליל שב"ק היה העצ"ח אומר תורה, ובסעודת יום שב"ק היה חתנו אומר תורה, ושניהם יחד ישבו מסובין בראש השולחן.

פע"א אמר הקדושת יו"ט לפני הבעה"ב הפשוטים שלא הבינו את ערכו הרם של חתנו, ומה גם שבחיצונותו היה נראה קטן הקומה ובפרט בעת חתונתו שהיה צעיר כבן ט"ו ולא עשה רושם אצלם, הוציא הקדויו"ט מטבעות מכיסו ואמר: ראו הלא מטבעות מטבעות יש, מטבע של נחושת היא גדולה, אבל מטבע של זהב היא קטנה, ודי לחכימא ברמיזא.

על כס הרבנות

בשנת תרס"ד עם פטירת חותנו הקדושת יו"ט כשבנו העצי חיים נתמנה למלא מקומו בסיגעט, ביקש לו זקינו הרה"ק ר' שלמה מסאסוב שיחזור לעירו ויעזור לו בהנהגת הקהילה, באשר החזיקו שהוא הראוי למלא מקומו בק"ק סאסוב.

בדרכו לסאסוב עבר דרך עיר אלעסק לבקר את רבו ודודו הגה"ק ר' יצחק מאלעסק זי"ע שהיה אז כבר בימיו האחרונים רתוק למיטתו אשר לא ירד ממנה כבר.

כשהגיע לאלעסק היה נבוך מאוד מה לעשות, אם להכנס אצל דודו אזי בוודאי ישאל ממנו על שלום חותנו הקדושת יו"ט, ואיך יגלה לו מפטירתו, הלא בוודאי יצטער מאוד מהשמועה לא טובה, על כן החליט לא להכנס אל הקודש פנימה, אלא יעמוד מרחוק להסתכל בצורתו הקדושה, והיה זה מחכמתו הגדולה וממידותיו התרומיות לעצור כח מלהכנס בימיו האחרונים אל רבו אשר נפשו היתה קשורה בנפשו כל הימים, בכדי שלא לגרום לו ח"ו צער ועגמת נפש, שם באלעסק נשאר עד פטירת דודו.

אח"כ נסע לסאסוב לשאוב מים חיים מבארו של זקינו הרה"ק ר' שלמה מסאסוב זי"ע, בהגיעו לסאסוב שמח בו זקינו כעל כל הון כי הוא הראוי לירש את כסא אבותיו הק', תיכף מינוהו כדיין ומורה הוראה בעירו, ואח"כ לראש בית דין, והיה עונה על כל שאלות החמורות.

עד שנת תרע"ד יש לו על כסא הרבנות בסאסוב אחרי שזקינו רבי שלמה מסרו בידו לאט לאט, בהחזיקו אותו כיורשו הרוחני, זקינו הק' אף הדריכו במשך שנים הללו בהנהגת עדה ובהמשכת ישועות לכלל ישראל בקריאת הקוויטלעך וכדומה, וכאשר ידוע היו רבבות ישראל דופקים על פתחו של זקינו רבי שלמה לקבל ברכת צדיק ולהוושע בדבר ישועה ורחמים, ושמו הלך בכל המדינות כי איש מופת הוא, והוא בעצמו היה שולח כמה פעמים את המשכימים לפתחו לילך עם קוויטל להפקד אצל נכדו, ובפרט לתושבי מדינת אונגארין וראמעניא היה כמעט כולם מפנה לנכדו ע"מ להוושע, והיה בזה עינו של צדיק פקוחה לראות את הנולד כי עתיד הוא להתיישב במדינה זו, על כן רצה לפרסם בזה שמו הטוב בעולם.

בשנת תרע"ד הארץ ברח עם זקינו מסאסוב ללעמבערג, אך כשהיה כבר ללעמבערג פנה אליו זקינו ואמר לו: שמע בני היות שהנך אב בית דין לעיר סאסוב, עליך לחזור לסאסוב, כי אחריות הקהילה עליך היא, וח"ו להפקיר קהלה בישראל, ואמנם משפחתו נשארו בלעמברג והוא חזר לבדו לסאסוב, לאחר תקופה קצרה נתחלקה המדינה, לעמבערג היתה תחת ממשלת אוסטריה, וסאסוב נכנסה תחת ממשלת הרוסים, ונתהוה מרחק מקירוב המשפחה, ולא היו שיירות מצויות מהכא להתם מפני המלחמה הגדולה.

הרוסים חקקו חוק אכזרי על כל היהודים אשר נמצאו תחת ידם, וגזרו שהרב אב"ד שבעיר הוא האחראי על כל העיר שלא יברחו, על כן גזרו אומר שכל הרבנים ילקחו לסיביר בתור ערבות

על הקהילה שלא יברחו, אז החליט לברוח מסאסוב, בזמן בריחתו מהאויב סבל הרבה יסורים קשים, ובפרט בעת ההליכה הזאת של שלשת ימים נתעייף מאוד עד שהגיע לכלות הנפש ממש, וכשהגיע לגבול הצבא האוסטרי תיכף לקחו אותו ללעמבערג לבית החולים, והרופאים אמרו נואש, אולם בחסדי ה' השתפר מצבו והבריא כאחד האדם.

משם ברח עם זקינו לאושפיצין אשר בה נשתהו עד סוף המלחמה שאז חזר זקינו ללעמבערג, ואותו שלח לסאסוב לנהל את העדה, וגם אז נשאר נפרד מזקינו עקב המלחמה החדשה של פולין ואוקריינא, אחרי מאמצים רבים נסע ללעמבערג כי רצה עוד להתראות עם זקינו, אבל לדאבונו הגיע רק איזה ימים אחרי פטירתו של זקינו.

אחרי פטירת זקינו נשאר בלבוב, ומרוב אהבת ישראל אשר בקרבו מסר נפשו וכל אשר לו עבור להציל יהודים לקוחים למות ולהחביאם תחת צל כנפיו, ועל אף שהיה הדבר כרוך במסירות נפש ממש, ויהי היום מצאו אצלו שהחביא שני יהודים שהשתמטו עצמם מלשרת בצבא וזה לחטא פלילי יחשב, על כן לא היתה לו האפשרות לישאר עוד במדינה והחליט לברוח והגיע לטשעכיי בעיר קערעצקי ונתמנה שם לאב"ד באשר היה חסר שם בעת ההוא אב"ד.

כעשרים שנה שימש ברבנות קערעצקי ופעל שם גדולות ונצורות, בזמן האחרון השתהה בעיר סאטמאר אצל בנו רבי חנני' יו"ט ליפא מסעמיהאלי שהיה ראב"ד בסאטמאר, ושם השיב את נשמתו ליוצרו ביום ז' חשון תש"ג ומנוחתו כבוד בסאטמאר באהלו של הגה"ק ר' יהודה גרינוואלד אבד"ק סאטמאר.

ט' מרחשון

הגה"ק רבי שמואל טייטלבוים זי"ע
אבד"ק גארליץ

מתולדותיו

הגה"ק ר' שמואל מגארליץ זי"ע נולד בשנת תקע"ד כבן השני לאביו הגה"ק רבי אלעזר ניסן טייטלבוים זי"ע בן רבינו משה איש האלוקים מרן הישמח משה זי"ע.

עוד מימי עלומיו העידו עליו שלאילנא רברבא יתעביד, והתנהגותו היה בפרישות יתירה עפ"י דרכי אבותיו הק' זי"ע, בעת היותו צעיר לימים לקח תורה מפי האי סבא קדישא מרן הישמח משה זי"ע, וכמה שנים היה השליח ציבור בתפילת המוספים בימים הנוראים אצל זקינו הישמ"מ, כמו"כ הסתופף כמו כ"ח שנים בצל כנפי הגה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע, ואח"כ כמו כ' שנים בצל מרן הק' מצאנז זי"ע.

בהגיע לפרקו נשא את בת הרה"צ הנגיד המפורסם מו"ה מנחם מענדל האראוויטץ זצ"ל מק"ק סקוהל, בן הגה"צ רבי ישראל יעקב יוקל מבאלחאוו זצוק"ל, בן הגה"ק ר' מנחם מענדל מלינסק זי"ע, חתן הגאון האדיר המפורסם רבי יצחק"ל האמבורגער זצ"ל, נכד מהר"ם מטיקטין זצ"ל ולמעלה בקודש

במשך שנים מספר היה סמוך על שולחן חותנו בק"ק סקוהל, בדרך כבוד ובמנוחת הנפש, והשתלם שם בהוראה והקדיש ימים ולילות לתורה ועבודת ה' בקדושה ובטהרה.

אשת נעוריו נלב"ע בשנות נערותה, והרה"ק מגארליץ זי"ע נשא את אחותה, וכשי שהזכירו אחיו מרן הייטב לב זי"ע בתשובותיו (יו"ד סי' קמ"ב) וז"ל: וכן עשה אחי הרב אבדק"ק גארליץ שנשא אחות אשתו.

עם אחיו מרן הייטב לב זי"ע

היה בידידות נפלאה ובקשר אמיץ עם אחיו מרן הייטב לב זי"ע, והשיב לו נאמר בשו"ת אבני צדק, וכמו כן מזכירו בספריו הק' כמה פעמים (ע' בייטב לב ואתחנן דף יא ע"א, ובדף יד ע"ב, וע"ע בקדושת יו"ט פרשת מסעי).

וידוע המכתב ששלח לו זקינו מרן הגה"ק הישמח משה זי"ע תיכף אחרי נישואיו, בו הוא מבקשו כי יקבע אהלו אצל אחיו הייטב לב, ובו ידבק, וגם נותן לו הדרכה ישרה בכל ענייניו.

וז"ל: **"בעזה"י שיל"ת אור ליום ה' י"ג שבט, תקצ"ה לפ"ק. רב שלום וברכה לראש נכדי ב"ב הרבני החריף האברך כ"ש מר' שמואל נ"י לנצח. אחרי דרך מבוא השלום אין חדשות בפי רק אודיע כי ת"ל אתנו החי' והשלום כה לחי ונזכה תמיד לשמוע רק בשורות טובות זה מזה ומכל ישראל אכי"ר.**

ראשית חכמה יראת ה' להתחזק במעוזך בתורה וביראה בהתמדה גדולה ביגיעה כאמרם ז"ל יגעת ומצאת תאמין ושניהם כאחד טובים הא למגמר והא למסבר ולקבוע עתים הא לגרס' והא לעיוני ואל תבלבל מחשבתך בהבלי עולם רק בתורה וביראת ה' כל הימים ומלאכתך יהי' נעשית ע"י אחרים בעלי אמונה ותדע באמת כי גרס' דינקותא הוא העיקר ומ"ע אל תזוז מביתך עד שיבא אביך ה' הגאון נ"י למכונו ויהי' שם אי"ה עידן ועידנים עד שיתוודע לנו היטב מהות ענין הרבנות הנ"ל אז נחקור איך יהי' בקביעת אהלך אהל של תורה אי"ה, ודברתי עם חותנך הנגיד נ"י שבאם שיהי' באפשרי שתקבע אהלך כעת אצל אחיך הרב הגדול החריף ובקי ותמים במעשיו כו' הי' טוב מאוד מאוד רק באופן ובתנאי שתשמע לקולו בכל אשר יאמר כי הוא זה ואל תט ימין ושמאל מדבריו כי אז תצליח בעזה"י את דרכך ואז תשכיל כי אחיך נ"י הוא איש נבון ומשכיל ומתון וכל פינותיו לש"ש ומשתוקק מאוד מאוד לזכות לכל איש ישראל אשר יוכל לזכותו ומ"ש לאחיו אשר כנפשו ובזה אצא ואומר שלום מא"ה".

ומסיים מכתבו: **"ה' יזכנו לראות בגדלותך יושב על כסא ישראל ועיני רואות ולראות ממך בנים ובני בנים גדולי ישראל בתורה ובמצוות כולם חיים וקיימים ונזכה במהרה דידן לשמוע קול מבשר לאמר להאסירים צאו, דברי זקינך המעתיר בעדכם,** הק' **משה טייטלבוים".** ואכן פקודת זקינו שמרה רוחו ונתוועדו יחדיו שני האחים, אשר שררה ביניהם אהבת דוד ויונתן.

על כס הרבנות

בשנת תרט"ז אחרי שאחיו מרן הייטב לב עזב הרבנות דק"ק גארליץ ונתקבל לאבדק"ק דראהביטש, מסר לו הייט"ל הרבנות דק"ק גארליץ, ושימש שם משך ל"ג שנה, ונתפרסם בכל הסביבה בגדולתו ורוב קדושתו.

נסתלק ביום א' פרשת לך, ט' לחודש מרחשון שנת תרמ"ט

לפ"ק ומנו"כ בק"ק קראקא. ועל מציבתו חרות 'רגלוהי דבר נש אינון ערבין ליה' (כפי לשון הגמ' במס' סוכה דף נג: רגלוהי דבר אניש אינון ערבין ביה לאתר דמתבעי תמן מובלין יתיה), כי הוא נפטר כאשר שבת בעיר קראקא, ושם מנוחת כבודו, וחרתו כן על מצבתו וז"ל 'האב"ד גארליץ והוא שפט את ישראל שלשה ושלושים שנה בעיר ההוא ובתבונות כפיו ינחם ורגלוהי דבר איניש וכו".

בעל הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע

סיפר מרן רבינו בעל ברך משה זי"ע כי מרן הייטב לב זי"ע נסע פעם להרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע יחד עם אחיו הגה"ק ר' שמואל מגארליץ זי"ע, ויהי בהגיעם לבעלזא אל הרה"ק ונכנסו אל הקודש פנימה לתן לו שלום, לחש הרה"ק דבר באזנו משמשו. לאחר שב"ק בעת שהלכו לקחת מהרה"ק מבעלזא ברכת פרידה שוב לחש השר שלום דבר באזני המשמש. ויהי כאשר נסעו מבעלזא איתרע מילתא ומרן הייטב לב קיבל מכה ברגלו והוכרח לחזור לבעזלא, ונשארו שם על שבת נוסף. כאשר לקחו ברכת פרידה מהרה"ק בפעם השניה, שוב לחש הרה"ק מבעלזא דבר באזני משמשו.

ויתמהו האחים הקדושים מאוד, מה זאת אשר בכל פעם הכנסם אל היכל קדשו מדבר השר שלום בלחישה אל המשמש. וישאל הרה"ק מגארליץ את פי המשמש לפשר הדבר, ויאמר להם המשב"ק כי בפעם הראשונה כאשר הגיעו, אמר לו הרה"ק הני תרי צנתרי דדהבא באו לכאן בקפיצת הדרך. וכאשר התפרדו ממנו בפעם הראשונה אמר לו הרה"ק עוד תראה שישארו הני תרי צנתרי דדהבא בכאן גם על שבת הבא. וכאשר לקחו ברכת פרידה בפעם השניה אמר לו הלא תראה כי כאשר אמרתי כן היה שנשארו גם על שב"ק זה.

עוד סיפר מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל כי הרה"ק רבי שמואל מגארליץ נשא את נכדת הרה"ק רבי יקל מבאלחאוו אחיו של הרה"ק מראפשיץ, ובעת ישבו על שולחן חותנו בגאליציע, נסע פעם אל הרה"ק השר שלום, ויהי בעת שהותו בהיכל קדשו, נכנס המשב"ק ואמר להרה"ק שעומד בחוץ חולה הזקוק לרפואה, ויאמר הרה"ק שיכנס, ונכנס אל השר שלום חולה שנתעקם ראשו מרוח סערה, עד אשר לא היה יכול כלל ליזו את ראשו, ועמד הרה"ק מכסאו וניגש אל החולה ואחז בראשו והחזירו למקומו, ויצא משם בריא אולם, וכראות הרה"ק מגארליץ את קדושת המופת הנורא, מרוב התרגשות פרץ בבכי רב, נענה השר שלום ואמר: "מדוע תבכו", והראה על ידיו הקדושות, ואמר: "ראו נא את הידים הללו, אם עושים בהם רק את רצון הבורא ית"ש, אזי כל מה שרוצים לעשות בהם הרי הוא עשוי.

י"א מרחשון

הגה"ק רבי מנחם נחום מטשערנאביל זי"ע

בעל "מאור עינים" זי"ע

וזרח השמש

נולד בשנת ת"צ לאביו רבי צבי הירש בן הרה"ק הצדיק נסתר ר' נחום גאון זצ"ל הנקרא "רבי אדם בעל שם" זי"ע, סיפר הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע (בן הרה"ק ר' מרדכי המגיד מטשערנאביל זי"ע) שזקינו כשהי' ילד קטן נשאר יתום מאב ואם ר"ל, וגדלו דודו אחי אביו, ושמו רבי מרדכי, פ"א נתקשה לרבי מרדכי מאמר בזוהר הק', ולא יכול לשית עצות בנפשו לדעת מאמר הזוה"ק, הוריד בשם את שר התורה מן השמים שיאמר לו הפי', כאשר ירד אליו השר התורה הרעיש עליו בקול גדול, מה לך לטפה סרוחה שהורדתני, זה כמה שנים שלא הטריח אותי שום אדם, איך מלאך לבך לעשות כך, ולולא שהכריזו בשמים, שאזהר בך, שאתה צדיק בן צדיק, הייתי עושה עמך גל של עצמות, ר' מרדכי לא התפעל כלל מהרעש, רק קם מן הכסא, והעמיד רגלו אחת על הכסא, ואמר, אם כן שהכריזו כך בשמים, לא אניחך עד שתאמר לי הפי' בהזוה"ק, והוכרח להגיד לו, וכל זה ראה זקיננו רבי נחום, והי' אז כבר שית כבר שבע.

האיש מקדש

בהגיע לפרקו נשא את הרבנית הצדקת מרת שרה ע"ה נכדת רבי יצחק שפירא אב"ד דק"ק קובל ולובלין בן להגאון המפורסם בדורו רבי נתן נטע אב"ד הורדנא זצ"ל בעמח"ס מבוא השערים על שערי דורא ואמרי שפר על רש"י, אמר הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע שזקינו הי' אומר שהיא עשתה אותו לרבי, ומעתה סיים המגיד תוכלו לראות מה הוא רבי, שאחר כל גדלותו שראה שר התורה כבר שית כבר שבע, ועדיין לא הי' במדריגת רבי, מתחלה הי' עני ואביון עד אין שיעור, ולא הי' בביתו לכסות עצמו מפני הקור רק פעל"ץ אחד, ובלילה בימי החורף כשהי' צריך לילך לטבול א"ע בנהר, הלכה אשתו עמו לשמרו, והיתה היא לובשת הפעלץ עד בואם אל הנהר, ובחזרתם הי' הוא לובש את הפעלץ, פ"א כשהלך לטבול בנהר והנהר הי' מכוסה בקרח, ושבר הקרח ועשה בו חור, וירד דרך שם לטבול, כשרצה לעלות מהנהר לא מצא את החור, ונשתהה הרבה זמן תחת הקרח, עד שבחמלת ה' עליו מצא את החור ועלה משם, כשעלה הי' מראהו בלא"ה (תכלת) מגודל הקרירות, וכשראתה זאת הרבנית הצדקנית אמרה לו "נחום האסט פארגעסן פון רבש"ע", ותיכף נתכסה בזיעה.

בעל רבותיו

תקופה קצרה אחרי חתונתו נתקרב להבעש"ט הק', סיפר מהרי"י מסקווער איך נתקרב אל הבעשטה"ק, דהוא הי' מלמד תינוקת באיזה מקום, והבעש"ט רצה מאד שיתקרב אליו בראותו נשמתו הק', על כן נתן פקודה להורי התלמידים שלומן הבא לא ישלחו עוד את בניהם ללמוד אצלו, וכן עשו, ובחוה"מ כאשר הרגיש שהתלמידים אינם חוזרים אצלו, אמר בלבו בוודאי לא הי' ההורים שבעי רצון ממנו לכן לא שלחו את בניהם אליו, ונמצא שדמי השכירות שלקח מהם הי' בחנם, ורצה להחזירם, אך לא הי' לו מעות במזומן, הלך והשכין את כל אשר לו עד שקיבץ כל המעות, והלך לאחד ולשני להחזיר להם המעות, אבל לא רצו לקבלם באמרם שהיו מאד שבעי רצון ממנו, רק הבעשטה"ק צוה אליהם שלא יחזירו את בניהם אליו, וכששמע זאת החליט לנסוע להבעשטה"ק, ואז קירבו הבעשטה"ק ונעשה תלמידו המובהק, ב' פעמים הי' אצל הבעש"ט ואותן ב' פעמים הי' בפרשת כי תשא,

ולכן כתב באותו פרשה ב' פעמים על הבעש"ט "מורי", עם כי בספרו מביא הרבה פעמים מהבעש"ט אבל לא כותב מורי רק באותו שני פעמים, עם פטירת רבו הבעש"ט הק' התקשר בכל לבו ונפשו לממלא מקומו ה"ה הרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע והי' אצלו מגדולי תלמידיו, הוא הי' אחד מהתלמידים ששלח רבם המגיד הק' לנדוד מעיר לעיר בתפוצות ישראל לפרסם את דרך החסידות ולקרב לבם לאביהם שבשמים.

איש על העדה

מתחילה הי' מגיד בעיר פראהבישט ואח"כ בעיר טשערנאביל, הי' נחשב כאחד ממלאי מקום רבו הק', כעדותו של הגה"ק מרן בעל דברי חיים מצאנז זי"ע בתשובותיו (ד"ח ח"ב חו"מ סי' ל"ב) וז"ל: "והנה מצינו למופת כגון הרב הקדוש איש אלקי רשכבה"ג מו"ה דוב בער זלה"ה ממעזריטש השאיר הגדולה לתלמידיו הרב הק' מבארדיטשוב, ומאור עינים, ואור המאיר זלה"ה", ואכן הרבה מתלמידי המגיד זי"ע הסתופפו בצלו כמו שאמר נכדו הרה"ק מטשערקאס זי"ע: "אצל זקיני איז געווען איין אויבן– אן מיט ווייסע זשיפעצעס", פ"א אמר הרה"ק מטשערנאביל זי"ע הלא אני כמין רוכל ואבקת רוכל לי, יש בידי מחטין ושפילקעס, גם יש בידי מיני בשמים לרוב, למי שצריך מיני בשמים ישיג אצלי, ולמי שצריך מחטין יש בידי לעוקצו, גם יכול אני להיות מרפא חולים ופוקד עקרות ולהשיב נפשות ולהרבות שובע בעולם ולחדש בעולם שמחת אהבת זיווגים ולגדל צמחים ולהמשיך מיני ברכה ולבטל גזירה ולהכניס חכמה ולדרוש כמעין המתגבר, וכללו של דבר הכל ביד הצדיק בסוד צדיק מושל וגו', ואם תאמר למה אני משבח עצמי, אומר אני לכם שזו דרכי התורה הוא, אמרה תורה כי תצא למלחמה וגו' הי' הכרוז יוצא מי שבנה בית חדש וגו' מי שנטע כרם וגו' מי שארס אשה וגו' הירא ורך הלבב וגו', יחזור, ודרשו חז"ל (סוטה מ"ד.) הירא מעבירות שבידו ולכך תלתה לו התורה לחזור על בית וכרם ואשה לכסות על החוזרים בשביל עבירות שבידם שלא יבינו שהם בעלי עבירות, והרואה שחוזר אומר שמא בנה בית או נטע כרם או ארש אשה, וכו', כן אני יש מי שיבוש ויכלם לבוא אצלי לקבל תשובה על חטאיו לזה אני תולה כל הדברים בי לרפא חולים ולפקוד עקרות וכו', והרואה מי שילך אצלי אומר שמא איזה מבוקש צריך לו בריפוי חולים וכדו', לזה אל תתביישו כלל, וכל מי שיש בידו עון וחטא יבא אצלי ובעזהי"ת ארפאנו ברפואת הנפש.

פדיון שבוים

רבות עשה ופעל למען הצלת נפשות ישראל ופדיון שבויים מישראל, מסופר שפ"א כשנסע מעיר לעיר לומר מגידות לעורר בנ"י, אסרו אותו בתפיסה, ובכל יום נתן רענדל להשומר שיתן לו רשות ללכת למקוה ולביהמ"ד, פ"א אמר שהיום כבר אינו צריך ליתן רענדל כי היום יצא לחפשי, ואמר ששרה אמנו ע"ה היתה אצלו ושאל אותה למה מגיע לו עונש להיות אסור בבית אסורים, אמרה לו באם אחד עושה איזה מצוה מטעימין לו מן השמים שידע מה שהוא עושה, והיות שהוא עוסק בפדיון שבוים רצו להטעימו טעם של מצוה זו.

פ"א נמצא מומר הרוג בזיטאמיר, העלילו על הרה"ק מטשערנאביל זי"ע כי יש לו יד בדבר, אסרוהו בבית האסורים, וחייו היו בסכנה, הרה"ק ר' שלמה מקארלין עם הרה"ק ר' זאב מזיטאמיר זי"ע השתדלו רבות להצילו, וכל פעולותיהם הי' לשוא, ראו בעליל כי אין זה דבר טבעי שכל עבודתם יורדת לטמיון, הבין ר"ש כי ידו של ר"נ עצמו בדבר, היות ורצונו למסור נפשו על קידוש ה', השתדל לבקרו בבית האסורים, דיבר עמו שיחזור בו מרצונו ואמר לו "הפוך צלותך", אמר לו ר"נ "מחשבה זו לא ידעה אף מלאך ושרף, ואם הרגשתם בזאת, אין לי צורך בזה", ואכן ברגע שבו נתרצה לצאת הועילה השתדלותם והצליחו, אמר ר"ש "הוא השליך מחשבה זו, ואני לקחתי... ור"ש אכן נהרג על קידוש ה' הי"ד.

ורפא ירפא

פ"א הגיע לברית מילה ואמרו לו שאבי הבן נוטה למות רח"ל, וציוה לעשות הברית מיד ובעז"ה יבריא אבי הבן, ואכן כך הוה, והסביר הענין שמצינו שכשהי' אברהם אבינו חולה הגיעו שלשה מלאכים וכל אחד בשליחות אחר, כי אין מלאך אחד עושה שני שליחות, ורפאל שרפא את אברהם הלך משם להציל את לוט, ולמה לא שלחו מלאך מיוחד להציל את לוט, רק דלפעמים אין זכות לאותו אדם שיבא מלאך בשבילו לרפאותו, רק מכיון שבא בשביל אחר יכול ג"כ לרפאות את זה, וכן הי' בלוט, שלא הי' לו זכי' שישלחו מלאך בשבילו רק מכיון שבא לרפאות את אברהם הלך משם להציל את לוט, וסיים, וכן כאן שאבי הבן חולה אולי אין לו זכות שיבא מלאך לרפאותו אבל כיון שאליהו מלאך הברית בא בשביל לרפאות את הרך הנימול יכול כבר לרפאות גם את האב.

ידע את הקץ

סיפר הרה"ק ר' משה מקאברין זצ"ל שאמרו פ"א להרה"ק בעל מאור עינים על צדיק אחד שהגיד הקץ, אמר מי שיודע אינו מגיד ומי שמגיד זהו סימן שאינו יודע, וסיים אני יודע ואיני מגיד, וסיפר איך יודע, כי מנהגו הי' בלימודו שלא הלך להלן ממקום שלא הבין עד שייגע והבין, פ"א הגיע לאיזה מקום בזוה"ק שלא הבין והתחיל לבכות ולהתייגע, אמרו לו מן השמים שילמוד להלן ולא יעמול על זה כי לא ידע הפשט שאי אפשר להגיד לו מחמת שעי"ז הפשט יתגלה עת הקץ שמרומז שם, ואמר שלא יכול לעשות זאת כי מעולם לא עשה כן להניח מקום שלא ידע הפשט וללמוד להלן, והוכרחו להגיד לו משמים הפשט בהזוה"ק ומשם יודע עת הקץ.

ובא השמש – מורשתו הרוחנית

נפטר י"א חשון תקנ"ח, ומנו"כ בטשערנאביל.

מדברי תורתו נדפס הספה"ק מאור עינים, הכותב של תורותיו הי' איש חסיד בעל מדריגה תלמידו הנאמן הרה"ק ר' אליהו מיורעוויטש זצ"ל, כשנכנס ר"א לרבו עם הכתבים שכבר היו לכרך

גדול גדול כחמשה עשר פעמים כמו שהיא עכשיו, ועבר על כל הכתבים, ואלו הדברי תורה שזכר שהוא אומרם לא נתן רשות להדפיסם רק אלו הדברי תורה שלא זכר אותם שאמרם זאת נתן רשות להדפיסם, והסביר שכל מה שאינו זוכר היתה השכינה מדברת מתוך גרונו.

ספרו נתקבל בקרב ישראל כאחד מספרי היסוד בתורת הבעש"ט הק', בסוף שנותיו של החיד"א זי"ע הביא אליו אחד את הספר מאור עינים, והי' נהנה מאד, ויתאנח ואמר, אני מתחרט ומיצר שהייתי בכמה וכמה מדינות רחוקות (כידוע שסיבב בהרבה מדינות בעולם לצורך עניי ארי') ולמה לא הייתי באותן המדינות אשר נמצאים שמה תלמידי הבעשטה"ק, אילו ראיתי ספרי תלמידי הבשעטה"ק לא הוצרכתי לחבר חצי מספריי, (כידוע שחיבר למעלה משמונים ספרים).

פ"א שאל הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע את תלמידו הרה"ק בעל אור לשמים מאפטא זי"ע אם לומד הספר הק' מאור עינים, וכשהשיב לו שאינו לומד אמר החוזה: לפלא בעיני מה שאין אתה לומד בספר הזה, אני אומר לך שלא מצאתי בשום ספר דברים נפלאים כאלו כמו שמצאתי בשלשה ספרים אלו הספר הזוהר הק' וספר אור החיים הק' וספר מאור עינים.

אצל רביה"ק זי"ע הי' הספר "מאור עינים" כאחד מספרי יסוד בתורת החסידות, והי' מעתיק הרבה מדבריו בתורותיו ובדרשותיו, פ"א נכנס אחד לחדרו ומצא אותו הוגה בהספה"ק בהתלהבות, ונענה רבינו ואמר "וועז דער ספר איז ארויס געקומען איז די גאנצע חסידישע וועלט אויפגעטרייסלט געווארן פון זיין קדושה".

י"ב מרחשון

הרה"ק רבי משה האלבערשטאם זי"ע
אבדק"ק שינאווא

מתולדותיו

נולד ט' מנחם אב שנת תר"ב כבנו בכורו לאביו הרה"ק בעל דברי יחזקאל זי"ע, כפי הנראה נקרא משה ע"ש זקינו הגה"ק בעל ישמח משה זי"ע, (אמו היתה בתו של ר' מרדכי מהאלאשיץ זצ"ל חתן הארי' דבי עילאי שהי' חתן מרן הישמח משה), כשהי' בטל ילדותו נתייתם מאמו, ונתגדל בבית דודו הרה"צ ר' משה אונגאר זצ"ל חתן מרן הד"ח זי"ע, שגר בצאנז, ומשם כך זכה ליצוק מים על ידי זקינו הגדול מצאנז, וממנו שאף מלא חפניים קדושה ויראת שמים, והי' מקושר אליו בכל נימי נפשו, עד כדי כך הי' מקושר אליו כמסופר שלאחר חתונתו נסע פעם לצאנז ומשם חזר לבית חמיו בעיר בריגעל, בבואו העירה ראה את האב"ד דשם וסיעת מרחמוהו נוסעים על עגלה, שאל להם לאן פניהם מועדות, והשיבו שנוסעים לצאנז, מרוב השתוקקות להיות בצאנז ביקש מהם שיקחוהו עמהם אף שרק עכשיו חזר מצאנז, והסכימו בתנאי שיקח רשות מזו' הרבנית, ועשה כן, כשבאו לצאנז, התנהלה שיחה בין חסידי צאנז עם אורחים מפולין, הללו ספרו שאצלם אפי' הרביים הבלתי מופרסמים יש להם עדה של אלפי חסידים, פתאום יצא הד"ח מחדרו ואומר: אם הייתי רוצה הי' לי חסידים הרבה, והסיבה שאין לי מפני שאינני רוצה, ומדוע אינני רוצה, מפני שאסור ובאמרו זאת הבחין בנכדו העומד שם שרק אתמול נפרד ממנו, טפח הד"ח על כתפיו ואמר! האתם רואים, משה'לע שלי יהי רבי למאות חסידים.

צדיק ורע לו

סבל מאד כל ימי חייו מבני מעיו וכל מה שאכל הקיא מיד וכתוצאה מזה נעשה רזה וחלש מאוד, והי' שוכב במטתו רוב היום עד שאמר עליו אביו שכבר אינו זקוק לסיגופים, גם רביה"ק זי"ע סיפר שכשהי' פ"א אצל שולחנו של הרה"ק מהר"מ שינאווא ואחרי אוכלו הרוטב רצה רבינו ושאר מסובין לחטוף שיריים אבל הרה"ק לא הניחם ואמר שהרוטב הובשל ע"י גוי בשבת ורק לו הוא מותר לפי שהוא חולה אבל לאחרים אסור. בכל זאת לא נמנע מלעבוד קונו במסירות נפש ובהתלהבות עצומה, ובמיוחד באמירת הודו בתפילת מנחה עש"ק, אביו דיבר פ"א משבח בניו ועליו אמר "מיין ר' משה'לע איז אן עובד ד' באמת גאר אן קונצן" פ"א ביקר זקינו הד"ח בביתו חתנו ר' משה הנ"ל, ובתו הזכירה לפניו את הילד החלוש שהי' אז בן ד', נגש הד"ח אל מטתו והביט בפניו ואמר: הילד עוד יהי' זקן שבע ימים, וישברו בביתו את הדלת כדי להכנס אליו, למעלה מחמישים שנה עברו מאז, ובחג השבועות תרנ"ט השנה הראשונה שהתחיל לנהוג אדמורו"ת, בא אליו קהל רב של חסידים, במוצאי החג נדחקו בהמוניהם לקבל ברכת פרידתו, ומרוב הדוחק נשברה דלת חדרו, קרן אור פניו ואמר, אם נתקיימה בי הברכה שישברו את הדלת, מעתה בודאי תתקיים בי הברכה בשלימותה, פ"א כשהי' בן ו' שנים הי' חולה מסוכן עד שכל מה שאכל הקיא אפי' שתיית מים לא סבל גופו ורצו לזקנו הד"ח בבהלה, צחק ואמר נו קער ער דאך זיין רבי, אמנם כשהפצירו בו שהוא מסוכן מאוד אמר שיחי' עוד ע' שנה. ואמנם הגיע לשנתו השבעים ושש על אף חולשתו התמידות ושהותו הממושכת בביה"ח בוינה.

האיש מקדש

פ"א התבטא אביו שמי שיסלק כך וכך נדן, יחתן את בנו ר"מ אליו, והי' שם גביר אחד החסיד מגזע היחס ר' מאיר צבי הירש טענענבוים וסילק מיד את הסכום, אביו לא רצה לחזור מדיבורו ונעשה חתן אצלו, החתונה התקיימה בין יוה"כ לסוכות, ובעת החתונה הי' זקינו מרן הד"ח התפאר במחתונו ואמר כי המחותן קרוב יותר ממנו בדור אחר להרבי ר' העשיל מקראקא זי"ע.

הי' ת"ח גדול וגם מורה הוראה מובהק אביו מסר לו הרבנות בעיר שינאווא כמה שנים קודם הסתלקותו, וקראו "הרב הצעיר", ואחר הסתלקות אביו בשנת תרנ"ט מילא מקומו בשינאווא הן ברבנות והן באדמורו"ת ואלפי חסידי אביו נהרי אליו, ובשנת תרס"ד עבר לגור בצאנז עד יום פטירתו.

צדקתו

חסידותו ופרישותו וקדישותו הי' למופת פ"א אמר לו אביו: משה'לע מקנא אני בך, קל לך להיות יר"ש כיון שנולדת בלי שמץ

של גשמיות, וכולך רוחניות. פעם נדחפו החסידים אצלו בחוה"מ סוכות אמר שאם לא יפסיקו לדחוף יגלה העבירות של כל אחד, סיפר רביה"ק זי"ע כשנסע בימות הקיץ בשנת תרס"ד למרחץ בארדיוב והי' שם גם הרה"ק ר"מ משינאווא, בליל שב"ק הלך להסתופף בצל קדשו, ובאותה סעודה הי' מסובין על שולחנו כמה אורחים רבנים וצדיקים ששהו אז בהמרחץ, וכאשר נתנו עיניהם לאכול מהפשטיד"א שמע שכמה מהמסובין מלחשים זל"ז שהפשטידא טובה היא בטעמה, ועמד הרה"ק משינאווא ממקומו והלך לבית המבשלות ושהה שם כמה רגעים וחזר לשולחנו, וסיפר להמסובין שהמבשלת היא יתומה עני', וכאשר שמע מהם שהפשטידא טובה, רצה להחיות נפש יתומה עלובה, לבשרה שתבשילה מצא חן בטעמו אצל האורחים.

צדיק מה פעל

נודע שמו לפועל ישועות גדול ורבים ניושעו מפיו, פ"א הסתבך אחד מחסידיו במשפט פלילי והקטיגור הי' ידוע כשונא ישראל, ביום המשפט בירכו בהצלחה ושיהי' להקטיגור מפלה, כשהחל המשפט והקטיגור עמד לשאת דברו, צנח לפתע ארצה ומת במקום, הדבר נודע לרבים וגרם לקידוש השם גדול. – אחד מחסידיו הי' סוחר של פטריות, פ"א ראה שמחירן יורד חשש שיפסיד ממון ורצה למכרן מהר, התייעץ עם רבו, והורה לו שלא ימכרם עכשיו רק ימתין לשנה הבאה, ואז ימכור בריווח, ולשנה הבאה לא גדלו פטריות ונתעשר מאד.

בקרב קדושים נתהלל

הי' נערץ בעיני כל גדולי דורו ובמקומות הרחצה הכיר צדיקים רבים, וכולם נהגו בו כבוד רב, הרה"ק ר' יהושע הורוויץ מדיזקוב בקרו במארינבאד והוא סירב בתוקף שיחזיר לו ביקור, הרה"ק מהרי"ד מבעלז זי"ע מדי בואו למארינבאד הי' סר לאכסניתו לקבל ממנו שלום, פ"א הזדמן מהרי"ד לאיזהו מקומן ששהה שם הרה"ק מהר"מ משינאווא, חריפי החסידים ניסו להשפיע על רי"ד שיחכה תחלה לביקרו של מהר"מ משינאווא, ואח"כ יחזיק ביקור, אבל הוא לא שהא לדבריהם והתבטא אח"כ כי הי' כדאי להקדים לו ביקור, ויש לו קורת רוח מרובה שלא שמע לעצת מקורביו, הגה"ק מקאלשיץ זי"ע הי' אומר אף על פי שנסעתי יותר לציעשנוב אבל חסיד הייתי מרבי משה'לע. – השתתף באסיפות גדולות ושונות, ודבריו נשמעו לרבים בנושאים כללים שעמדו על הפרק, בין היתר השתתף בכנס הרבנים בעיר וינה, בו נדונה בקשת ממשלת אוסטרי' שרבני גאליציע יביעו התנגדות להכרזת בלפור.

אחרית ימיו

לפני הסתלקותו אחר מלחמת העולם הראשונה, כשעדיין לא הי' ממשלת פולין פשוטה על גאליציע אמר שאינו רוצה להיות ביחד עם פולין הרשעה ולפלא ששבועות מספר אחר הסתלקותו השתלטה על גאליציע.

ביום ה' י"א מרחשון שנת תרע"ט אחר הצהרים עשה יחודים והתכונן לעלות השמימה, ולא נתן לשום איש להביט בפניו, וכך נתמשך עד למחר עש"ק, בעת הסתלקותו עמד שם הרה"ק מנאסאד וידיו תלויות למטה ועיניו זלגו דמעות, אמר הגה"ק משינאווא: מה הוא רוצה ממנו, והבינו שעושה פעולות להחזיקו בחיים, ונתאסף קהל גדול סביב ביתו בשמעם מצבו, וביני לביני בא הרופא ואמר שרגעיו ספורים, וכששמעו הקהל דבריו, נדחפו כולם הביתה, שרצו להיות בשעת יציאת נשמה, ומפני זה לא הי' אוויר זך לנשימה והי' קשה אליו הנשימה ובקש הרה"ק משינאווא מהקהל לצאת, אבל שום אחד לא יצא, אז אמר שאם לא יצאו יגלה חטאם שעשו מיום הולדם, וכששמעו זאת ברחו כולם החוצה, והי' שם גם הגה"צ ממאדא ובני הרה"צ אבד"ק האלאש, הגה"צ ממאדא הי' עוד חסיד של אביו הדברי יחזקאל, והמשיך אחר הסתלקותו לנסוע לבנו ר"מ, וגם הוא רצה לצאת אמר הרה"ק משינאווא לא לכם נתכוונתי ואמר כתיב רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנהו הפשט היא כך "רבים" היינו אנשים רבים העומדים סביב איזה בן אדם "מכאובים" רק "לרשע" דהיינו שקשה אנשים רבים לרשע אבל "והבוטח בה'" דהיינו לצדיק "חסד יסובבנהו" טוב לו שאנשים רבים עומדים סביב, אבל מה אעשה שאין זה לפי כוחתי, והגה"צ ממאדא ובנו נתנו לו קויטל האחרונה בימי חייו, ואח"כ לבש השטריימל וביקש מים לשתות ועשה ברכה ועלה בסערה השמימה.

גדולים צדיקים במיתתן

אחד מחסידי שינאווא הי' לו ניירות ערך ואחר מלחמת העולם הראשונה ירדו הרבה מאד ורצה לשמוע חוות דעתו של בנו של מהר"מ ה"ה הגה"ק ר' לייבוש מרדכי משינאווא זי"ע אם למכור הניירות ולא השיב לו מיד, אחר זמן הלך ר' לייבוש מרדכי לציון אביו הק' והזכיר אותו שם ונתגלה לו אביו בחלומו, וצוה לו שלא ימכור הניירות עד יום פלוני, והנה הניירות התחילו לעלות מעלה מעלה עד יום פלוני ואז מכר הכל, ותיכף אח"כ ירדו שוב מטה מטה.

י"ב מרחשון

הרה"ק רבי זאב (וואלף) קיצעס זי"ע

תלמיד אור שבעת הימים מרן הבעשטה"ק זי"ע

התקרבותו למרן הבעשהטה"ק זיע"א

כשבא הבעש"ט בשנת תק"ה לקהילת מעזיבוש לא הי' חשוב בעיני הני תרי צדיקים הלא המה המגיד מישרים דשם ה"ה הרה"ק רבי וואלף קיצעס ומחותנו הרה"ק רבי דוד פורקעס זי"ע, מחמת השם שקראו אותו בעל שם (כי בימים ההם קראו לאנשים פשוטים בעל שם), והי' להם תלמיד הגון איש טוב וצדיק אשר חלה, והלכו לבקרו ורצה החולה לקרוא אליו הבשטה"ק ולא רצו רבי וואלף ורבי דוד, ואח"כ נחלש ביותר והסכימו לקרוא את הבעשטה"ק ואמרו להחולה שיודיע להם כל מה שידבר עמו, וכשבא אליו הבעשטה"ק צוה שיצאו כלם מן הבית, ואכן כולם יצאו חוץ מן נער אחר שהחביא את עצמו בתוך החדר, ושמע שאמר הבעשטה"ק

להחולה כי ימות, אבל דבר זה לא תקנת ואמר לו אותו דבר שלא תיקן, ואמר לו החולה אני ציפיתי לתקן הדבר ומה אעשה עכשיו, אמר לו הבעשטה"ק דלא ידאג שהוא יראה שלא יהי' לו שום עיכוב בשביל דבר זה והוא יכניסו לגן עדן, והוהירו שלא יגלה דבר מה שדיבר עמו והלך לו, וכשבאו רבותיו הנ"ל ושאלו אותו מה דיבר עמו הבעשטה"ק לא רצה לגלות להם, ענה הנער וסיפר להם כל מה ששמע, ושאלו להחולה אם כנים הדברים, אמר כן דיבר עמי, והיתה תמי' גדולה בעיניהם האיך יש לו ידיעה למעלה את מי יכניסו לגן עדן, והכריחו את החולה שיתן להם תקיעת כף שיגלה להם איך התנהגו עמו אחר מותו, ואכן אותו תלמיד נפטר כדברי הבעשטה"ק, אחרי זמן מה בא אליהם בחלום וסיפר להם שהכניסו אותו לגן עדן ולא ראה שם את הבעשטה"ק ולא ידע על ידי מי הכניסו אותו, אך לא הי' לו מקום בגן עדן כי כאשר ישב במקום אחד בא אחר ודחה אותו ממקומו וישב על מקום זה, וכן הי' כשישב במקום אחר עד שהעתיקו אותו מכל המקומות והייתי נע ונד, ולא ידעתי על מה ולמה זה, והרהרתי בדעתי שהבעשטה"ק הבטיח לי להכניס אותי בג"ע ואין לי מקום מנוחה והי' לי מזה צער גדול, פ"א אירע שבני היכלא ההוא שהייתי הלכו אל היכל אחד והלכתי גם אני עמהם, וכשבאו להיכל הנ"ל קפצתי לתפוס מקום לישב אצל השולחן, והעתיקו אותי ממקומי עד שלא הי' לי מקום לישב רק עמדתי לפני השלחן בסופו, וראיתי משם הבעשטה"ק יושב ביניהם ואמר ד"ת, ושאל אותם הבעשטה"ק קושיא וציוה לבני הישיבה שיתרצו לו הקושיא, ולא יכלו לתרץ, ותירץ הוא בעצמו, והלכו להם משם כל אחד להיכל הקודם למקומו, ונשארתי שם ושאלתי להבעשטה"ק מפני מה אין לי מקום בגן עדן, אמר לי מפני שנתת תקיעת כף ולא קיימת, ומיד באתי אליכם בחלום, ואמר להם הקושיא והתירוץ שאמר הבעשטה"ק בג"ע, ומיד באותה שבת באו אליו לסעודה שלישית ואמר תורה זו וכששאל הקושיא אמרו הם התירוץ, ואמר להם הבעשטה"ק דיודע שהמת אמר לכם התירוץ, ומהיום ההוא והלאה נתקרבו אליו, ונעשו מגדולי ומראשי חבורת החסידים של הבעשטה"ק זי"ע (שבחי הבעש"ט).

שליח להבאה

הי' גדול וחשוב מאד בעיני רבו הק' מרן הבעשטה"ק זי"ע, אמר הרה"ק הצמח צדק מליובאביטש זי"ע שהבעש"ט הק' אמר פ"א לתלמידו ר' וואלף "דאין ביניהם רק כחוט השערה אבל מעולם לא יעבור חוט השערה זו", ורבו הי' משתמש בו בשליחותיו הק' לקרב רחוקים ולעורר לבם של ישראל על דרך הישרה, מובא בספר "ספרן של צדיקים", שמעתי מהרה"ק רבי ירחמיאל משה מקאזניץ זי"ע, שבימי הבעש"ט זי"ע הי' מכניס אורחים גדול מאד, שנתן לאורחים אכילה ושתיה ומתת כסף, אך הי' משתבח בפני כל אורח ואמר, אמת שאני מכניס אורח גדול, והבעש"ט ברוח קדשו, ראה שכל טרחתו ועמלו וכל המצוה שלו הולך לסט"א ר"ל, ושלח אליו אחד מתלמידיו, כמדומה שהי' הרה"ק רבי זאב קיצעס זי"ע, וקבלו בספר פנים יפות, והאכילו והשקהו, ושבח את עצמו בפניו גם כן באמרו, אמת שאני מכניס אורחים גדול, השיב לו הרב הק' רבי זאב, נראה הלאה, ואחר איזה שעה הילל עצמו שוב לפניו, והשיב לו גם כן, נראה הלאה, וכשהלכו לישון, ודרכו של אותו האיש הי' לישון בין האורחים, וכאשר הגביר נתנמנם קצת, הלך אליו ר' וואלף ואחז אותו באצבע הקטנה, וחלם הגביר, שהמלך בא אליו, וכיבדו בכוס חמין, ופתאום באמצע השתיה נתעלף המלך ומת, והעלילו עליו שהמיתו בארס, ונתנו אותו בתפיסה קשה, ונעשה לו נס, שנשרף בית הסוהר, ונמלט משם וברח, ונעשה נושא מים, אכן היתה קשה לו הפרנסה, כי המים היו שם בזול גדול, ונודע לו שבמקום פלוני, המים הוא ביוקר קצת, והלך לשם, ושם הי' המנהג שאם לא היו מביאים דלי מלא הי' מוכרח ליתן בחנם, ופ"א נפל עם המים, ונשברו רגליו ר"ל, והתחיל להשתומם בעצמו, איך שהי' עשיר גדול ונפל מאיגרא רמי וכו', והתחיל לבכות, אז הרפה ר' וואלף את אצבעו והקיץ, וראה והנה הוא מונח בכבודו בין האורחים, ונתעלף מרוב השמחה, והקיצו ר' וואלף ואמר לו זה בא לך בגלל שאתה משבח את עצמך, ואמר לו, דע שאתה מוכרח לנסוע אל הבעש"ט, ונסע עמו אל הבעש"ט והראה לו הבעש"ט איך שכל ה'כנסת אורחים' שלו נכנס אל תוך פי כלב ר"ל, ונתעורר אותו האיש בתשובה, והבעש"ט נתן לו תיקון.

דולה ומשקה

הרב ר' יחיאל אבד"ק הוראדנא, הבעש"ט הוביל אותו אל רבנות הוראדנא, וכאשר בא לשם הי' שם למדן אחד אשר הקשה ערפו בוויכוחים ופלפולים נגד הרב, והי' שם ג"כ תלמידו של הבעש"ט הר' וואלף קיצעס כי נסעו שלשתם יחד, וישב ר' וואלף את עצמו אצל השלחן ברחוק למטה והבעש"ט והרב ישבו בראש על השלחן וגם הדיין שהי' למדן פשוט, אמר הבעש"ט לר' וואלף למה לי עניות שלך קום אלי, והלך וישב ג"כ שם, אמר לו הבעש"ט שישוב ע"ד הלמדן הנ"ל, וענה לו על כל שאלותיו, ובאלו הימים שהי' שם הבעש"ט כבדו לו ולהרב ר' יחיאל ליסע על ברית מילה א' על סנדק ומוהל, וכאשר ישבו על העגלה דחק עצמו גם הלמדן שגם הוא רוצה ליסע ונסע גם הוא והרב ר' וואלף ג"כ, ובישובם על העגלה התחיל הלמדן הנ"ל לדבר מחכמת התכונה, שהי' לו ידיעה בזה, וחשב שבזה ודאי לא יוכל איש לענות אותו, ג"כ אמר הבעש"ט לר' וואלף שיווכח אתו, ונצחו גם בזה, ענה הלמדן איני יודע כלל ממהות החסידים, שחשבתי שבשאר חכמות אין להם שום ידיעה וכעת אני רואה שגם בתכונה יש להם ידיעה (כתבי ר"י שו"ב).

לב נשבר

בראש השנה הי' הבעש"ט הבעל מקריא ור' וואלף הי' הבעל תוקע, פ"א לפני התקיעות יצא ר' וואלף לחוץ והשאיר בתוך המחזור את הפיתקא אשר עליה הי' כתוב הכוונות לבעל תוקע, ניגש הבעש"ט למקום ולקח את הפיתקא, וכשחזר ר' וואלף ולא ראה את הפיתקא של הכוונות חלשה מיד דעתו ולא ידע מה לעשות, ועוד הוסיף הבעש"ט ואמר לו תיכף ומיד לגשת לתקיעות ונשבר לבו מאד, ואחרי התקיעות אמר לו הבעש"ט שהיום היו התקיעות יותר גבוה מתמיד, כי כוונות הם כמו מפתח ופעמים מכוון ופעמים לא, אבל לב נשבר הוא כמו קרדום שאפשר לשבור את כל הדלתות בכל עת (יהי אור).

ויתפלל בעד רבו

פ"א נסע הסבא קדישא הנקרא בפי כל "דער שפאלער זיידע" זצוק"ל עם זקן אחד אשר הי' מכיר היטב את הבעש"ט, ובנסעם בדרך אמר הסבא קדישא להזקן כאשר הכרתם היטב את הבעש"ט על כן ספרו נא לי איזה דבר מהבעש"ט, ויספר לו הזקן מעשה שעלה על זכרונו כי פ"א ביוה"כ אחר תפלת שחרית קרב הבעש"ט אל הרה"ק ר' וואלף קיצעס זצוק"ל וילחש לו באזנו דבר מה, וביום הזה הי' השמש מאיר מאד ובעת תפלת נעילה נתקדרו השמים בעבים, ויתפללו וגמרו תפלת נעילה ותפלת ערבית ולא יכלו לקדש הלבנה כי הענן היה כבד מאד, והבעש"ט הבדיל על הכוס ויטעם מאומה וכן עשו תלמידיו הק' וישמחו התלמידים שמחה גדולה ויעשו ריקודים כדרכם בקודש עד שהבעש"ט רקד ג"כ עמהם, ואחד מהתלמידים השגיח כי הרה"ק ר' וואלף קיצעס איננו ביניהם, וישאל היכן הוא ר' וואלף, וירמוז לו הבעש"ט שיעשה א"ע כאילו לא ידע, ואח"כ הלכו משם וישכיבו א"ע כל אחד על משכבו, ויבא הרה"ק הנ"ל וידפוק בחלון בית רבו הק' ויאמר לו, רבי, קומו ונקדש הלבנה כי נתפזרו העבים, ויקם הבעש"ט וגם כל התלמידים ויקדשו הלבנה בשמחה רב, ואחר קדוש לבנה שמח הבעש"ט ותלמידו הרה"ק ר' וואלף שמחה גדולה וירקדו וכל התלמידים רקדו עמהם ולא ידעו דבר אך הבינו כי דבר פלא הוא, ויספר להם הבעש"ט כדרכו בקדוש בכל מוצאי יוה"כ לספר להם מהנעשה ביום זה בעולמות עליונים, ויאמר להם כי בעת שהתפלל תפלת שחרית הודיעו לו שיש עליו קטרוג גדול ומוכרח הוא להעדר מעוה"ז בקרוב, ויתנו לו סימן כי בעת תפלת נעילה יתקדרו השמים בעבים ולא יוכלו לחדש הלבנה, ולכן לחש דבר זה באזני הרה"ק ר' וואלף, והרה"ק ר' וואלף התאמץ בתפלה עד שפעל בעד רבו לטוב, ובהתימו לספר המעשה הזאת אמר הסבא קדישא להזקן מהמעשה ניכר כי היא אמיתית כי האמת ניכר (מעשיות ומאמרים יקרים, סקווער).

איש דורות... ראו עיניו

באמצע אמירת התורה של הבעשטה"ק אירע כמה פעמים שבעל ה'תולדות' זי"ע הפסיקו באמרו שהאריז"ל אומר להיפך, פ"א כשהתגלה האריז"ל לפני הבעשטה"ק ור' וואלף הי' ישן אז בחדרו והקיצו הבעשטה"ק שיראה את האריז"ל שבא אצלו שיוכל לענות לה'תולדות', (שבחי הבעש"ט).

פ"א רצה ר' וואלף לנסוע לארץ ישראל, ונכנס אל רבו הבעש"ט, לקבל ממנו ברכת פרידה, בירכו הבעש"ט שיסע לשלום, והוסיף: ר' וואלף ייזהר בדבריו, וידע מה להשיב, נסע ר' וואלף לדרכו עם ספינה, באמצע הדרך הגיעה הספינה אל אי אחד, ויצאו כל הנוסעים אל האי כנהוג, וחזרו מיד אל הספינה, ר' וואלף יצא אל האי להתבודד קצת ומחמת גודל הדביקות וההתבודדות נשתהה שם זמן ארוך ושכח לחזור לספינה, והספינה הלכה משם לדרכה, כשהפסיק ר' וואלף התבודדותו, ראה שהוא בצרה גדולה שהוא נשאר יחידי במקום שמם, התחיל ללכת משם, וראה מסילה אחת עוברת, הלך בדרך המסילה וראה מרחוק בית אחד, נכנס אל הבית וראה זקן אחד יושב שם, הזקן נתן לו שלום, ושאל אותו הזקן למה הוא כל כך מודאג, השיב לו ולמה לא אדאג הלא אני בצרה גדולה הספינה שלי הלכה לה ואני נשארתי לבדי, אמר לו הזקן אל ידאג, תשאר פה לשבת ואחר שבת יבואו ספינות ותסע באחת מהם, וכן הי' ר' וואלף שבת שם, ואחר שבת באו ספינות לאותו מקום, והזקן הלך עמו ללוותו אל הספינה, בהגיעם אל הספינה, שאלו הזקן, ר' וואלף שכחתי לשאול אותך, מה שלום היהודים במדינתו ומה מצבם, ר' וואלף בהיותו טרוד מאד, השיבו "השם יתברך אינו עוזב אותם", ונכנס אל הספינה והספינה הפליגה לדרכה, כשדעתו נתיישבה עליו התחיל ר' וואלף להתבונן בשאלת הזקן, ונצטער: מה עניתי לו, הלא הבעש"ט אמר לי שאדע מה להשיב, ולמה לא סיפרתי להזקן על גודל הדוחק והצער של היהודים במדינתנו, ומרוב צערו החליט לחזור מדרכו ולבוא אל הבעש"ט, וכן עשה, כשבא להבעש"ט נתן לו הבעש"ט שלום, ואמר בכל יום עומד אברהם אבינו לפני הש"ת ושואל אותו: רבונו של עולם, בני, היכן הם, והש"ת משיבו איני עוזב אותם, והרא"י ר' וואלף נוסע לארץ ישראל, והוא יהודי כשר, שאל אותו עליהם, אילו היית מספר לו גודל היסורים והצער של ישראל בגלות, הי' הגואל צדק בא, אבל אתה לא שמרת על ציווי והגלות נמשכת.

ואברכך, בממון

ר' וואלף הי' רב בקהילה קטנה, פ"א נתארח הבעש"ט אצלו ועשה ארוחה טובה עבורו, אחר הסעודה אמר הבע"ש שלחו אחרי מעד טוב, אך בעד ב' זהוב מידה, כי הי' גם מעד בזול אך הוא רוצה שישתו מין המובחר, ונתכרכמו פניו (של ר' וואלף, הכ'), כי לא הי' לו ממש פרוטה כי גם על הארוחה הי' בקושי גדול, (ר' וואלף הי' עני גדול, הכ') ואמר עוד פעם, שלחו למה אתם עצלים להושיט ידכם להכיס שלכם וליקח ב' זהוב, וכן עשה ומצא שם ב' זהוב, ושלח אחרי משקה (כתבי ר"י שו"ב).

זקן בא בימים

זכה לשיבה טובה מופלג מאד נפטר ביום י"ב חשון שנת תקמ"ח–ט והוטמן בבהי"ח במעזיבוש לימין רבו מרן הבעשטה"ק זי"ע, הנה בכתבי ר"י שו"ב מובא וז"ל: אחר פטירת הבעש"ט הי' ר' וואלף קיצעס הזקן שבחבריא כי הי' אז בן צ' שנים, וזקן מהבעש"ט, והמובן כי הלך אחר הלוי' בראש כולם אצל מטתו של הרב, כשבאו להב"ע צוה להעמיד מטתו והלך וגילה מעט הפנים של הרב ואח"כ כיסה אותו, וכן עשה איזה פעמים עד קבורתו, אח"ז אמר הענין שעשה כן, מחמת שהמלאכים ושרפים ואופנים הי' תשוקתם להביט בפניו בחייו אך לא היו יכולים להסתכל בו בחיים מגודל קדושת אור פניו, עתה ראיתי שנתקבצו מלאכי מעלה ורצו להסתכל בפניו מחמת שעתה ירד הקדושה קצת כמובן, היו יכולים להסתכל בו, ועשיתי מבוקשתם, וגיליתי פניו איזה פעמים בכדי שיוכלו לראותו, עכ"ל, נמצא שבשנת תק"כ שנת פטירת הבעשטה"ק הי' בן צ' שנים, ור' וואלף נסתלק בשנת תקמ"ט או כמובא בשבחי הבעש"ט תקמ"ח, נמצא שבעת פטירתו הי' לערך קי"ח שנים.

זכות הגליון
בשבוע זו

נתנדב ע"י ידידינו הרבני הגביר הנכבד רודצו"ח

מוה"ר יצחק מיכאל יואקאב הי"ו

לרגל שמחת נישואי בנו החתן שלמה זלמן נ"י

עב"ג הכלה החשובה והמהוללה שתחי'

בת מחו' ידידינו הרבני הגביר הנכבד רודצו"ח

מוה"ר שלמה יעקב מערץ הי"ו

למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

ישא ברכה מאת ה' ויזכה לראות ולרווות מעין ומכל יו"ח
רב תענוג ונחת דקדושה, במידה טובה מרובה וגדושה
מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת וכל ברכאן דנפישא

בעתירת וברכת

מערכת "קול התאחדותינו"

דקהל יטב לב ד'סאטמאר

בני ברק

דבר בעתו

חודש פרחשון (א)

לקט מאמרי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון, מגודל קדושת הימים וסגולתן

שמעתי מחותני מרן הק' מריזשין זי"ע טעם על קריאת שם החודש "מרחשון", כי אחרי החדשים אלול ותשרי שנעוץ סוף השנה בתחילתה, שכל בית ישראל ואפי' הדיוטים שבהם עסוקים בעבודת ה' באהבה ויראה, לזאת בא אחריהם חודש מרחשון שהוא מלשון מרחשין שפוותייהו (חגיגה ג.) והיינו משירות ותשבחות של אלו השני חדשים, ונשאר רושם לטובה, משל למה הדבר דומה לאדם היוצא מבית הכנסת אחר תפילתו, ועדיין ממלל בזמירות ובפיוטים דנגרר בתר רישא ממה שהתחיל בהיותו בבית הכנסת וכמו כן אחרי חדשים גדושים כאלו בתורה ותפלה שפוותיו מרחשון כאילו מעצמם באלו הדברים אחרי שנתרגל בזה כ"כ.

(צמח צדיק)

◆◆◆

בשם הרה"ק הרה"מ מקאזניץ זצללה"ה זי"ע למה נקרא שמו מרחשון, שהתפילות מהימים הנוראים מתרחשין עוד בשפתא דישראל, והיינו שמגודל מרירות נפשו אחרי רואו שכבר עברו הימים נוראים והוא העלה חרס בידו שלא הרגיש כלל מגודל קדושתם שעדיין לא שב ונשאר מבחוץ מהקדושה ומתעצב אל לבו ואומר איך אבוא עוד אל שער המלך בלבוש שק ואיך אעיז עוד להרים ראשי בושתי ונכלמתי להרים אלוקי פני אליך, ומה גם לגשת אל הקודש ולפתוח את פי לדבר דבר קדם מלכא עילאה, ונתעורר בקרבו הפחד מהימים הנוראים, ומגודל הפחד לא יוכל לפצות את פיו, רק התפילות מתרחשין בשפתיו, ובוטח בה' אלוקיו, ובגודל חסדי ה' כי לא תמנו.

(ישמח ישראל)

◆◆◆

הנה זכיתי להיות אצל המגיד הקדוש מטריסק זצ"ל זי"ע בערך ח"י פעמים, ושמעתי פעם אחת בר"ח חשון דברי תורה מפיו הקדוש, בניגון יפה כדרכו בקודש, ואמר בתוך הדברי תורה, כי חשון הוא מזל עקרב, וכי שייך לשרץ טמא כמו עקרב שיהי' לו מזל, וגם על מאמר חז"ל (סנהדרין צז.) שלשה באין בהיסח הדעת אלו הן משיח מציאה ועקרב, מה מרומז בזה, ואמר הוא ז"ל כי הצדיק נקרא עקרב, ע"ד המשנה (אבות ב י) ועקיצתן עקיצת עקרב, ונוטריקון של עקר"ב הוא ע'ושים ב'אימה ר'צון ק'ונם, כי בחודש חשון שהוא לאחר חודש תשרי אשר הצדיקים עבדו את ה' במצוות יקרות שופר סוכה לולב ואתרוג ועוד, ולכן בחודש חשון שהוא תיכף אחר חודש תשרי מזלם של הצדיקים חזק, שבכוחם לפעול ישועות לכל ישראל, וזהו ביאור הגמרא: ג' דברים באים בהיסח הדעת, ומהם עקרב, כי אפילו פקודה הבא על ידי הצדיק, המרומז בעקרב, בא גם כן בהיסח הדעת.

(מצמיח ישועות)

◆◆◆

בשם הגה"ק רבי איציקל מפשעווארסק זצ"ל: הצירוף של חודש מר–חשון יוצא מדברי הכתוב (דברים כו טו) ו'דבש ה'יום ה'זה י', ויש לרמז בזה ענין המנהג לטבול פרוסת המוציא בדבש בימי הרחמים והרצון, שע"י אכילת הדבש בימי תשרי, ממתיקים חודש הבא "מר חשון", למתוק המתוחים ולהפכם לטובה.

(רועה אבן ישראל)

◆◆◆

שמעתי מכבוד אאמו"ר הק' זללה"ה שכשם שבכל לילה ולילה נעשה מעשה חשבון במרום על כל התהלוכות היום שעבר מן כל אחד ואחד כנודע, כמו כן הוא בסוף כל חודש סמוך תחילת החודש דסמיך ליה נעשה מעשה החשבון במרום על כל התהלוכות דכל החודש שעבר, אשר ע"כ סוף החודש המובחר דתשרי וכדומה עת רצון ורעוא דרעווין אשתכח אז, יען שאז עת עשות חשבון על כל התהלוכות ועל כל אשר נעשה בכל החודש, וא"כ נתעורר אז כל החבילות מצוות וכל התפילות וכל הצדקות וכל הצטדקאות אשר ישראל היו עושים בכל החודש הזה, לכן בוודאי עבור זה בכח ההתעוררות הליזה נעשה ממילא עת רצון גדול להשפיע על חודש חשון הבא, עכ"ד הקדושים זצ"ל.

(צבי לצדיק)

◆◆◆

אחר החג וחודש חשון יתאמץ ביראת שמים ותלמוד תורה לשמה, כי היא תחילת השנה וסימנא טבא לכל השנה, ועתה כי קרוב הוא לעשרת ימי תשובה, צריך להודות ולהראות כי כל מה שעשה לא היה לפנים ח"ו, ואם עתה יתחיל לפרוק עול ויתרשל מעבודת ה', לא לרצון יהיה ח"ו, לכן אדרבה יעשה סימן טוב לכל השנה, ירוץ כגיבור בעסק התורה והמצוה כיד ה' הטובה עליו.

(עבודת הקודש)

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים

מוסדות יטב לב
דרבינו יואל
מסאטמאר

נתייסד ע"י כ"ק מרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע
בהמשכת כ"ק מרן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
עיה"ק ירושלים תובב"א

לן יאית למבכי

ציון במר תבכה וירושלים תתן קולה, בהלקח מאתנו אחד המיוחד יראת ה' היא אוצרו, ועליו יציץ נזרו, חסיד ועניו, שמו הטוב הולך לפניו, נודע לשם ולתהילה בתוך אמוני עם סגולה, הולך תמים ופועל צדק, איש חי ורב פעלים, אשר עמד רבות בשנים כמנהל רוחני במוסדותינו הק' בעיר עוז לנו קרית יואל יצ"ו

ה"ה הרה"ג המפואר

מוה"ר

אורי שוואַרץ

ז"ל

מח"ס אורי וישעי

אשר שבק חיים לכל חי לדאבון לב כל מכיריו ויודעיו

לן יאית למבכי אחרי אשר רבות בשנים
שלח מידי חג הפסח תמיכה מיוחדת
לכל הכלי קודש בתוככי מוסדותינו הק' פעיה"ק

ושלוחה בזה תנחומינו לכל משפחתו החשובה שיחיו

ובפרט לבנו ידידנו מוה"ר **יואל** הי"ו
אשר הולך בדרך אבות להמשיך עם התמיכה לכלי קודש

המקום ינחם אותך בתוך שאר אבלי ציון וירושלים, ולא תוסיפו לדאבה עוד, ואך טוב וחסד ירדפוכם כל הימים, עדי נזכה לעלות לציון ברינה בביאת מלכא משיחא ותחיית מתי עמך ישראל אמן ואמן

כ"ד המשתתפים בצערכם הגדול

הנהלת המוסדות
פעיה"ק ירושלים תובב"א

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור כ"ק אדמו"ר מקאסאן לינדען שליט"א

בבית האכסניא של כ"ק מרן רבינו שליט"א בלינדען יצ"ו

יום א' פרשת כי תבוא תשפ"ג לפ"ק

רבינו: כ'זעה מ'גייט מיט א שטרייטל קומט זיך א מזל טוב, מ'האט חתונה געמאכט?

האדמו"ר מקאסאן: ניין, כ'בין געווען סנדק היינט ביי א אור אייניקל, אליהו הנביא איז היינט געווען דא אין שטאט.

רבינו: אה, מ'איז געווען סנדק, ס'איז א גרויסע שמחה פאר די גאנצע שטאט.

האדמו"ר מקאסאן: [בצחות] אונז האבן מיר נישט פארדינט אזויפיל, ווייל זונטאג זאגן מיר דאך קיינמאל נישט תחנון.

רבינו: אזוי ווי אין זידיטשויב.[1]

האדמו"ר מקאסאן: אבער עפעס האבן מיר אונז פארדינט, ווייל אין אזא טאג זאגן מיר אונז נישט די עקידה אויך נישט. און מ'הייבט אהן דעם 'יום' מ'זאגט נישט 'תפילה לדוד' נישט 'בית יעקב' און נישט 'ענך ה' ביום צרה'.

רבינו: הייסט דאס, ממש אזוי ווי אום יו"ט.

אין זידיטשויב האט מען נישט געזאגט קיין תחנון פרייטאג,[2] און זונטאג אויך נישט, דער ייטב לב האט אויך איינגעפירט מ'זאל נישט זאגן, אבער נאר פרייטאג.[3] דער ייטב לב רופט אהן דעם עטרת צבי 'רבינו'. ער ברענגט צו בשם זיין פאטער רבי אלעזר ניסן [אבד"ק דראהביטש ז"ל] א ווארט וואס ער האט געהערט פונעם עטרת צבי, 'ומותר האדם מן הבהמה אין', דאס שטאמט פון אים, דער ייטב לב ברענגט דאס צו אין ייטב פנים (מאמר קדישין אות מ"ד) בשמו פון זיין טאטן.[4]

---

1 ביום ראשון לא אמרו בזידיטשוב תחנון, הובא בליקוטי מהרי"ח (שם). אך יש לציין שבספר דברים נחמדים (מבעל הבני יששכר על עניני תפילה) כתב דמה שיש נוהגין שלא לומר תחנון ביום ו' וביום א', יש לבטל המנהג ההוא, וכדאמרינן בגמ' (תענית יז:) שבתות ויו"ט דאורייתא ולא צריכין חיזוק עיי"ש. אבל אנו נוהגין כמנהג רבותינו הק' שלא לומר רק ביום ו' ערש"ק.

2 עי' בסידור מנהגי רומא (ויניציאה) שא"א תחנון בכל ערב שבת מפני כבוד השבת, וכן נהגו הגה"ק מזידיטשוב ומרן הייטב לב זי"ע וצאצאיו כמובא בלקוטי מהרי"ח (סדר עש"ק דף ד').

ובספר לקט הקמח החדש (סקנ"ה) כתב ששמע מהרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפערט זי"ע שגם בצאנז לא אמרו תחנון ביום ו' עש"ק.

3 בהזדמנות אחרת הוסיף רבינו שליט"א כדלהלן: "דאס וואס דער ייטב לב האט נישט געזאגט קיין תחנון פרייטאג, איז דא אין דעם נאך א סיבה, ווייל ער האט שפעט געדאוונט, און דעמאלטס - ביי תחנון זאגן - האט שוין געקענט זיין חצות, וועו ער האט געהאלטן נאך די הויכע שמונה עשרה איז געווען כחצות, און וועגן דעם האט ער נישט געוואלט זאגן קיין תחנון, און ס'איז נישט אינגאנצן נאר וועגן זידיטשויב, ווייל אויב ס'וואלט געווען נאר אלץ זידיטשויב, וואלט ער זונטאג אויך נישט געזאגט קיין תחנון".

4 עיי"ש שכ' וז"ל: שמעתי מפי אבא מארי זללה"ה משמיה דרבינו הק' מהרצ"ה בעל המחבר ספר עטרת צבי, לפרש הכתוב (קהלת ג יט) ומותר האדם מן הבהמה אי"ן, כי עיקר כי עיקר המותר שיש לאדם על הבהמה הוא בחינת אין, כלומר שאם האדם מתאוה וחושק לאיזה תאוה וחפץ לעשותו, בידו לשבור טבעו ולומר אין וימנע מלעשותה, אבל בהמה מה שלבה חפץ ויכולה לעשותו היא עושית, ואין בידה להמנע שלא לעשותה, עכדה"ק.

אבער מ׳זעהט אז דער ייטב לב האט אליינם אסאך געלערנט עטרת צבי, און ער רופט אים אלעמאל אהן ׳רבינו׳, און אמאל ׳רבינו הקדוש׳.

דער ייטב לב איז דאך געווען פון דראהביטש, דארט איז געווען א זידיטשויבער געגענט, ס׳איז נישט ווייט פון זידיטשויב, במילא איז דער עטרת צבי געווען דארט דער רבי.

האדמו״ר מקאסאן: אבער אויך שפעטער ביי רבי אייזיק׳ל זידיטשויבער (ב״א ומ״מ של העטרת צבי ז״ל) איז דער ייטב לב געווען זייער שטארק, ער איז דאך געפארן צו אים.

רבינו: יא, דער ייטב לב איז געווען אויף שבת בייַ רבי אייזיק׳ל זידיטשויבער.

פונעם טאטן ז״ל האב איך געהערט א אינטערסאנטע מעשה, אז דער ייטב לב איז געפארן אויף א שבת קיין זידיטשויב, און ער האט זיך נישט אומגעקוקט אויפן ייטב לב א גאנצן שבת, ווען ער האט זיך געזעגנט האט דער זידיטשויבער רבי ר׳ אייזיק׳ל געזאגט ׳עס וועט דאך זיין א פלא (מה שלא קירבו במשך השבת), וועל איך פארצייכן א מעשה׳, און האט דערציילט אז ווען ער איז געווען א יונגערמאן איז ער ארום געפארן, ער האט געהאט אין יעדן שטאט זיין מקום קבוע וואו ער איז געווען אויף די שבתים, און אין אוהעל האט ער אויך געהאט א איד וואו פלא (מה שלא קירבו במשך השבת), וועל איך פארצייכן א מעשה׳, און האט דערציילט אז ווען ער איז געווען א יונגערמאן איז ער ארום געפארן, ער האט געהאט אין יעדן שטאט זיין מקום קבוע וואו ער איז געווען אויף די שבתים, און אין אוהעל האט ער אויך געהאט א איד וואו דארט האט ער געהאט זיין אכסניא וואו ער איז דארט איינגעשטאנען – מ׳האט נאכנישט געוואוסט דעמאלטס אז ס׳וועט אויסוואקסן פון רבי אייזיק׳ל אזא גרויסער רבי, אבער דער בעל אכסניא האט אים זייער מכבד געווען – רבי אייזיק׳ל פלעגט זיך פארזוימען פרייטאג צונאכט׳ס, ווען דער בעל הבית האט שוין געווואלט צו גיין צו די סעודה, האט ער געזאגט אז ער האט נאך זיינע שיעורים און ער האט אלעמאל געווארט מיט די סעודה לכבודו, און בייטאג פאר ער האט געמאכט דעם מיטאג טיש, האט ער אויך געווארט אויף אים, ער האט אים געדולדעט, ווייל ער האט געזעהן אז ער איז א געהויבענער יונגערמאן, און ער (הגה״ק המהרי״א) האט הנאה געהאט פון די אכסניא, ווייל ערגעץ אנדערש האט מען אים געזאגט ׳ר׳ איד איילט אייך צו׳, נישט יעדער בעל הבית איז געווען גרייט אויף דעם, בקיצור, ער האט געהאט דארט א פיינע אכסניא וואו ער פלעגט דארט צו קומען מזמן לזמן.

איינמאל איז ער געקומען אויף שבת, און דער בעל אכסניא זאגט אים ׳די וואך ווייל איך שוין צו גיין צו די סעודה׳, פרעגט אים רבי אייזיק׳ל ׳וואם איז די וואך?׳, האט אים דער בעל אכסניא געזאגט אז ׳דעם רב׳ס אייניקל (הייטב לב ז״ל) איז געקומען צוגאסטן, און דער רב (מרן הגה״ק בעל ישמח משה ז״ל) האט אים מכבד געווען צו זאגן א דרשה, און ער איז זייער א גוטער מגיד, ווייל איך גיין הערן די דרשה, אן אנדערם מאל וואלט איך, אבער יעצט ווייל איך גיין הערן די דרשה׳, און וועגן דעם האט רבי אייזיק׳ל געמוזט משנה זיין זיינע סדרים.

זאגט רבי אייזיק׳ל – נאך דעם שבת – פאר׳ן ייטב לב, ׳איך האב דעמאלטם געהאט א גרויסע הקפדה אויף אייך, ווייל איר ווילט זאגן א דרשה, שטערט איר מיר מיינע סדרים?!׳, ממילא האט ער געזאגט אז ער האט נישט געווואלט אז די הקפדה זאל אים שאטן...

דער קדושת יו״ט איז אויך געווען אין זידיטשויב – ער פלעגט צו פארן פון טעטש (מקום כהונתו לאב״ד בשנות נעוריו) אסאך קיין צאנז – אבער ס׳איז געווען א איד דארטן אין טעטש וואם איז געווען א זידיטשויבער חסיד, און ער האט געזאגט פאר׳ן קדושת יו״ט אז ער פארט קיין זידיטשויב ׳אז דער רב וויל, נעם איך מיט דעם רב׳, האט ער געזאגט ׳גוט׳ אז איינער נעמט אים, פארט ער.

איז ער געקומען אויף שבת קיין זידיטשויב, און איז געווען פרייטאג צונאכט׳ס ביים טיש, און האט געזעהן ווי אזוי דער זידיטשויבער רבי זאגט שלום עליכם און מאכט קידוש און אזוי ווייטער, און ס׳איז אים זייער געפעלן זיין עבודה, האט ער געטראכט ׳הלוואי קען איך דא זיין אויף נאך א שבת, אבער כ׳בין דאך געקומען מיט א בעל עגלה, און ער פארט דאך אהיים זונטאג׳, ווען ס׳איז געקומען צום בענטשן, האט דער זידיטשויבער רבי געזאגט ׳טעטשער רב איר בלייבט דאך דא אויף נאך א שבת, וועט איר בענטשן דעם אנדערן שבת׳. און האט מכבד געווען א

וידוע ומפורסם מ״ש רביה״ק בעל דברי יואל ז״ל בדרשה לעניני צניעות בשב״ק פ׳ שופטים שנת תשכ״ה קודם קריאת התורה, לפרש בזה מאמר הכתוב ״ואתה לא כן נתן לך ה׳ אלקיך״, שהשי״ת נתן לכ״א מישראל מתנה וכח שיוכל לומר ״לא כן״ [עי׳ בדברי יואל מהדורא תנינא (פ׳ שופטים עמ׳ קל״ד) ששם נדפס דרשה זו].

צווייטן מיטן בענטשן, האט ער פארשטאנען אז ער דארף בלייבן אויף נאך א שבת, איז ער דארט פארבליבן אויף נאך א שבת.

נאכן ערשטן שבת, איז ער אריין צו רבי אייזיק'ל זידיטשויבער – און דער זידיטשויבער רבי פרעגט פונעם קדושת יו"ט צי ער האט פארשטאנען די תורה?, האט ער געזאגט 'ניין', האט ער געפרעגט פארוואס ער האט נישט פארשטאנען די תורה? האט ער געזאגט 'מ'רעדט דאך סתרי תורה און מ'האט עס זייער שנעל געזאגט, האב איך עס נישט פארשטאנען', פרעגט ער אים 'היתכן?', האט ער געזאגט 'אין לי עסק בנסתרות', האט ער אים געזאגט 'דאס איז אויך א חלק אין די תורה, מ'דארף עס אויך לערנען, איך וועל לערנען מיט אייך', און ער האט ארוים געגומען א ציג (ספה"ק עץ חיים) און האט גלעלערנט מיט אים אינעווייניג, האט מען געזאגט אז דאס איז געווען אזוי ווי ער האט אים געגעבן סמיכה.

דער טאטע ז"ל האט אויך דערציילט, אין טעטש איז אויך געווען א איד ער האט עהאייסן ר' מרדכי, מ'האט אים גערופן מאָטיע, ער איז געווען א זידיטשויבער חסיד, און ווען ער האט געהערט אז דער רב (מרן הקדושת יו"ט) פארט קיין זידיטשויב, האט ער אים געבעטן מ'זאל אים מזכיר זיין ביים רבי'ן.

דער קדושת יו"ט האט איבער געגעבן די שליחות, ער האט נישט געווואוסט אז דער זידיטשויבער רבי האט געהאט א גרויסע הקפדה אקעגן דעם, ער האט נישט גורם געווען מ'זאל שיקן א שליח, האט ער געזאגט ' מאָטיע'ן זאל איך אינזין האבן? דעם באשעפער האב איך אינזין', אויב מאטיע וויל איך זאל אים אינזין האבן, זאל ער אליינם קומען!', ער האט נישט געווואוסט אז ס'איז געווען אזא קפידא אין זידיטשויב אויף דעם.

האדמו"ר מקאסאן: אין זידיטשויב האט מען געזעהן דברים נפלאים ביים פראווען דעם עולם.

רבינו: ער האט געפראווען דעם עולם זייער שנעל,[5] ווען מ'איז אריינגעקומען, האט ער געזאגט 'א ישועה פון הימל', און געענדיגט, און שוין וווייטער גיין.

האדמו"ר מקאסאן: מ'האט פארציילט אמאל א מעשה מיט א איד וואס האט זיך אים געדאכט אז דער רבי האט נישט משים לב געווען צו וואס ער האט געדארפט, איז ער נאכאמאל געגאנגען אין די שורה, און ער איז געקומען נאכאמאל מיט א קוויטל, האט ער אים געזאגט, כ'האב דאך שוין געלייגט דיין קוויטל...', און טאמער גלייבסטו מיר נישט אז כ'האב עס געזעהן, האט ער אריין געלייגט די האנט אין עפעם א זאק וואס ער האט געהאט אריין געלייגט דארטן די קוויטלעך, ער האט געשארט מיט די הענט און ארוים געגומען זיין קוויטל און אים געווייזן, זעהסטו דא האסטו דיין קוויטל, אזוי אום קוקנדיג אין א זאק אריין געלייגט די הענט און ארוים געגומען, אזוי ווייט אז ער האט געקענט אנטאפן צו טרעפן זיין קוויטל ער זאל אים ווייזן אז ער האט שוין געליינט.

רבינו: ער איז פלוצלינג געווארן רבי, ער איז נתגלה געווארן אזוי פון איין טאג אויפן אנדערן טאג, און ער האט אנגעהויבן צו וואונטשן 'א ישועה פון הימל' און ס'איז געווען א חידוש, ס'איז געווען ווי מ'זאגט א נייעס ביימים ההם, ס'איז דא א נייער רבי אין זידיטשויב, עמיצער האט פארציילט פאר'ן דברי חיים אז ס'איז דא א נייער רבי אין זידיטשויב ער וואונטשט א ישועה פון הימל, האט דער

---

5 עיי' בס' פאר יצחק (פ"ב אות א') וז"ל: ממחרת השבת אחרי תפלת הבוקר, היה פוטר את כל אורחיו לשלום, ולא היה שוהה הרבה בפיטורם, הציץ בפתקא שמסרו לו רק רגע כמימריה, ומיד הניח את ידו הקדושה על ראש המתפטר וברכו בברכה מן השמים, וכה נתפטרו בשעה קצרה אחת מאות אורחים, מבלי שנכנס עם שום אחד בשיחה, ואימתו היתה כל כך גדולה ע"פ חסידיו, עד שאפי' אם היה לאחד מהם דברים נחוצים לדבר עמו, על הרוב נדבקה לשונו לחכו וכלעומת שבא כן הלך, אבל כמו כן גדלה אמונתם ברבינו שאין נעלם ממנו דבר והוא יודע כל נגעי לבבם גם באין אומר ודברים.

ועיי"ש עוד (אות ג) שפע"א ביקר הגה"ק רבי הלל מקאלאמייא זצ"ל בזידיטשויב וראה איך שאנשים המתינו להכנס לקבל ברכת קודש שעות ע"ג שעות, ואח"כ כשפתח דלתו היה מברך במהירות קבוצות שלימות בצוותא חדא, ולא הקשיב לכאו"א את מה שבפיו, והגאון הנ"ל הרהר בלבו בתרעומת על שהרה"ק אינו מקדיש מזמנו לשמוע את מה שבפיהם, אחרי שהם מחכים כמה שעות לקבל פניו, והרה"ק רבי אייזיק'ל הרגיש במחשבתו. נענה הרה"ק ואמר להגה"ק מקאלאמייא: דעו לכם שקודם שנשמותינו ירדה לעולם, פעלה למעלה שכל מי שרק יעבור על מפתן בתינו כבר יוושע בכל מילי דמיטב, כדי שלא נצטרך לבטל מזמנינו היקר שמוקדש כל היום לתורה ועבודה, ע"ש.

ובהודמנות אחרת נשמע ממנו שאמר כדברים האלה: מי שבא אלי בפעם הראשונה אני מברכו ופוטרו לשלום, וכשבא בפעם השניה אני בוחן כליותיו ולבו וחודר אל תוך תוכו ממש, ומשבא אלי בפעם השלישית מעתה על כתפי אני נושא אותו.

דברי חיים געזאגט 'זידיטשויבער הימלען איז אמת'ע הימלען'!

האדמו"ר מקאסאן: ער האט נאכמער געזאגט, כ'מיין דער גארליצער רב איז געגאנגען פרעגן דעם טאטן, ער האט אים נישט געזאגט אז דאס איז דער זידיטשויבער רבי, ער איז אים געגאנגען פרעגן, טאטע, עס איז אויפגעשטאנען א נייער רבי דא און ער וואונטש שטענדיג 'א ישועה פון הימל', האט ער אים געזאגט, 'איך וויים וואס דו מיינסט, ס'איז דא אמת'ע הימלען, און ס'איז דא פאלטשע הימלען, זידיטשויבער הימלען זענען אמת'ע הימלען'. אזוי האב איך געהערט די מעשה.

רבינו: איך האב אזוי געהערט בקיצור, אז ער האט געזאגט 'זידיטשויבער הימלען איז אמת'ע הימלען'.

האדמו"ר מקאסאן: עס איז דא א הספד אויפן רבי'ן פון זידיטשויב פון רבי נפתלי ליטאוויסקער א זוהן פון רבי שמעון יערוסלובער [בספרו אילה שלוחה], ער איז געווען א זידיטשויבער חסיד, ברענגט ער אין זיין הספד, אז דער רבי פלעגט שטענדיג וואונטשן 'א ישועה פון הימל', און אלץ חסיד וויל ער אריין זאגן עפעס אן ענין פארוואס דער רבי האט אזוי געוואונטשן, שרייבט ער דארט אז דאס וואלט 'הימאל' באטרעפט דעם שם 'אלהים', ער ברענגט פון סידור האריז"ל א כוונה אין ביי איינע פון די 'וכל מאמינים'ס' וואס מ'זאגט ראש השנה אז מ'טרעפט 'הימאל' א שם קודש, זאגט ער מסתמא האט דער רבי אינזין געהאט דעם שם ממשיך צו זיין א ישועה פון הימל, ער שרייבט דאס אלץ חסיד אז דאס איז מן הסתם געווען די כוונה.[6]

רבינו: כ'האב געהערט פונעם טאטן ז"ל, ער האט עס געהערט מן הסתם פון זיין שוואגער דער סלאטפינער רב, ער איז געווען א זידיטשויבער אייניקל,[7] האט ער געזאגט אז א איד איז אמאל געקומען קיין צאנז צום דברי חיים, ער האט געלאזט שרייבן א קוויטל, ער האט געהייסן 'שמואל בן לאה' אזוי האט מען געשריבן אינעם קוויטל, דער דברי חיים נעמט דאס קוויטל, און ער פרעגט איהם, דו הייסט שמואל בן לאה?, זאגט יענער 'יא', זאגט אים דער דברי חיים, 'דו הייסט דאך שמואל בן יוטא לאה?'. בלייבט ער שטיין אזוי איבערראשט, זאגט אים דער דברי חיים ווייטער, 'איך וועל דיר זאגן א סימן, שבי"ל איז ראשי תיבות ש'מואל ב'ן י'וטא ל'אה'.

וועלן ער איז ארויס געגאנגען, איז ער געבליבן שטיין אזוי איבערראשט..., ווייל ער פלעגט פארן צו רבי אייזיק'ל זידיטשובער (נסתלק לחה"ח בשנת תרל"ג), און וועלן ער האט זיך געזעגענט, ער פלעגט אים געבן א קוויטל מיט זיין נאמען שמואל בן לאה, פלעגט אים דער זידיטשויבער רבי אלעמאל זאגן 'שביל', און ער האט קיינמאל נישט געוואוסט וואם ער זאגט אים, און ער האט זיך נישט געטרויעט איבער צו פרעגן דארט איז געווען גרויס פחד, (כי בזידיטשויב היה הכל בזריזות ובקצרה כנ"ל), אבער וועלן ער איז יעצט געקומען אין צאנז און דער צאנזער רב זאגט אים דו הייסט ש'מואל ב'ן י'וטא ל'אה, האט ער פארשטאנען אז דער זידיטשויבער רבי פלעגט אים דאס מרמז זיין מיטן זאגן 'שביל'.

האדמו"ר מקאסאן: דאכט זיך מיר דער טאטע (רבינו הברך משה ז"ל) האט זיך געפירט אסאך זידיטשויבער מנהגים אין שטוב, וואם ער האט מקבל געווען אדער פונעם סלאטפינער שוואגער צי פון א צווייטן?.

רבינו: אזוי? וועלכע מיינט איר?

האדמו"ר מקאסאן: אזוי האב איך געהערט פון אייניקלעך, שבת האט ער געבענטשט נאר ביז 'אל יחסרנו'?

רבינו: יא.

דאס קומט פון זידיטשויב?

האדמו"ר מקאסאן: [בצחות] יא, באלד וועט נאך דער עולם ווערן זידיטשויבער חסידים...

---

6 עי' בס' אילה שלוחה (עמ' קס"א), ובס' ילקוט מהרי"א (עמ' קל"ה) שמעתיק מילי דהספידא שנשא הרה"ק רבי נפתלי אבד"ק ליטאוויסק ז"ל בנו של הרה"ק רבי שמעון מיערוסלוב ז"ל, על הרה"ק רבי אייזיק'ל מזידיטשויב ז"ל, שאמר כוונה בלשון ברכה זו עפימ"ש בסידור האריז"ל של רבי שבתי בתפילות דר"ה על מה שאנו אומרים 'הלן בסתר בצל שדי', עיי"ש. הלן גי' אלקים ואותיות הימא"ל, כי כל מגמותיו הי' שגם מידת הדין יסכים להברכה, כמו שרצה יאע"ה ששרו של עשו יסכים על הברכה אשר ברכו יצה"ק ויתן לך אלקי"ם ואשר נתן אלקי"ם לאברהם, גם יעקב אמר אם יהי' אלקי"ם עמדי, ולפע"ד הי' זה כוונתו ג"כ חוץ מן היחודים שהי' לו בכל דיבור ובכל תנועה... עיי"ש שמאריך בדבריו.

7 כ"ק הגה"צ רבי חיים יצחק אייזיק הלבערשטאם ז"ל אבד"ק סלאטפינא חדב"נ מרן העצי חיים ז"ל, אמו היתה בת הגה"ק רבי יהודא צבי הירש אייכנשטיין ז"ל אבד"ק דאלינא, מגזע זידיטשויב.

רבינו: ס׳איז טאקע אמת, שבת האט ער געבענטשט ביז ׳אל יחסרנו׳,[8] כ׳האב נישט געוואוסט אז דאס איז זידיטשויבער מנהג. כ׳האב געוואוסט אז פון קאמארנער שטייט אזוי.[9]

דער טאטע פלעגט דאס מאכן אזוי מ׳זאל נישט באמערקן אז ער זאגט נישט.

האדמו״ר מקאסאן: ער האט געלייגט קריאת שמע מוצאי שבת מיטן קאפעליטש?

רבינו: יא, ער האט קרי״ש געלייגט מוצאי שבת מיטן הוט, שפעט ביינאכט, שוין נאך חצות געווענטליך.[10]

האדמו״ר מקאסאן: דאס קומט אויך פון זידיטשויב.

רבינו: זיי ברענגן אז דער חתם סופר האט זיך אויך אזוי געפירט.[11]

האדמו״ר מקאסאן: נאך עפעס האב איך געהערט וואס ער האט זיך געפירט פון די זידיטשויבער מנהגים, כ׳גיעדענק נישט יעצט וואס נאך.

כ׳האב געהערט אז אלעס איז פון דעם סלאטפינער שווואגער, ער האט זייער געהאלטן פון דעם שווואגער, האט ער מקבל געווען פון אים זידיטשויבער מנהגים.[12]

ער האט עם נישט געטוהן ברבים, כ׳ווייס ער האט קיינמאל נישט געזעדט דערפון ברבים.

רבינו: ער האט עם קיינמאל נישט געזאגט, כ׳האב עם קיינמאל נישט געהערט פון אים.

אבער ס׳איז אמת אז אזוי האט ער געטוהן.

האדמו״ר מקאסאן: ס׳איז א זידיטשויבער זאך, ס׳איז געווען א קפידא.

צווויי זאכן וואס ער האט געטוהן, ס׳איז דא נאך א דריטע זאך וואס איך קען מיך נישט דערמאנען.

א׳ הנוכחים: אין ביהמ״ד האט מען אויך געזעהן אז ער האט זיך אפגעשטעלט ביי ׳אל יחסרנו׳?

האדמו״ר מקאסאן: ניין, קיינער האט נישט געווואוסט, ער איז אזוי געזיצן און האט אויסגעלאזט הויעך ׳ה׳ עזן לעמו יתן ה׳ יברך את עמו בשלום׳, אבער ער האט נישט געזאגט אינצווישן גארנישט, דער עולם האט נישט געווואוסט, ער האט נישט געוואלט מאכן דערפון א פרסום.

רבינו: ער האט נישט געמאכט קיין עסק פון דעם, אבער ס׳איז אמת.

בכלל האט דער טאטע ז״ל אסאך געזעדט פון רבי אייזיק׳ל זידיטשויבער, ער פלעגט אים רופן ׳דער זידיטשויבער רבי׳.

האדמו״ר מקאסאן: אזוי האט מען ביי אונז אויך געזאגט ׳דער רבי פון זידיטשויב׳, אויפן עטרת צבי פלעגט מען זאגן ׳דער זיידע דער עטרת צבי׳, אבער ר׳ אייזיק׳ל איז דאך נישט געווען פאר אונז קיין זיידע, האט מען אים גערופן ׳דער רבי פון זידיטשויב׳.

ס׳איז דא א קונטרס ׳מראה אש׳ פון רבי שלמה אהרן פרידמאן.

רבינו: יא, דאס איז געווען ר׳ יעקב פריעדמאן׳ס פאטער, ר׳ יעקב שו״ב,[13] ר׳ שלמה אהרן ער איז נאך געווען א תלמיד פון ייטב לב (הי׳ שו״ב בעיר בוקן).

---

8 ע׳ בזמירות לשבת ברך משה (דף תקכ״ד) במדור בצל תומר פרק כ״ג (אות יא): ״בשבת קודש היה אומר רק שלשה ׳הרחמן׳, דהיינו הרחמן הוא ימלוך, הרחמן הוא יתברך, הרחמן הוא ישתבח, ומשם ואילך דילג, והמשיך לומר ׳הרחמן הוא ינחילנו יום שכולו שבת׳ עד גמירא. אבל הסתיר הדבר וגם הקפיד שלא יביטו אחריו בדבר הזה, וכאשר נשאל אם אינו אומר הרחמן בשבת, דקדק באותו שבת לומר הרחמן בקול רם״.

9 ע׳ בשלחן הטהור (סימן קפ״ח ס״ו) שכתב שלא לומר הרחמן בשבת. ובמעשה רב כתב שכן נהג הגר״א שלא אמר רק שלשה הרחמן, הוא ימלוך, הוא יתברך, הוא ישתבח, שהם ענייני שבח, ושאר הרחמן שהם בקשות לא אמר.

10 ע׳ בזמירות לשבת ברך משה (דף תקמד) במדור בצל תומר פרק כ״ה (אות י״ב) ״בשעות המאוחרות במוצאי שבת פשט השטריימל מעל ראשו, ולבש הכובע של חול וגם הבעקיטשע של חול, ולאחר מכן קרא קריאת שמע שעל המטה בבגדי החול״.

11 כן מובא בספר תלמידו לקוטי חבר בן חיים ריש חלק ג׳. וכן הביא בכף החיים (סי׳ ש׳ סק״ד) בשם המקובלים שלא יסיר בגדי שבת כי אם אחר סעודה רביעית ומזמה עד ארבע שעות וכן נהגו גם צדיקי בית זידיטשוב.

12 רבינו הברך משה ז״ל נתייתם מאביו הק׳ ומאמו הצ׳ ז״ל בהיותו צעיר בן י״א שנים, ואחיו הגדול הי׳ אז בן י״ד שנים, ולכן הי׳ גיסו הגה״צ אבד״ק סלאטפינא ז״ל מאלו אשר כ״ק רביו״ל קיבל ולמד ממנו הרבה.

13 הרה״ח ר׳ יעקב שו״ב פריעדמאן ז״ל הי׳ יליד סאטמאר ומתלמידי רביה״ק ז״ל עוד בעיר ארשיווא, ואחר המלחמה המשיך באומנתו כשו״ב בארה״ב, והי׳ נמנה בין פארי אנ״ש ומחסידיו הנאמנים של רביה״ק ז״ל עד יום פטירתו בחודש אדר שנת תשל״ד לפ״ק.

וראוי לציין שבספר אביו ׳מראה אש׳, במהדורא רביעית, העתיק בנו הרה״ח ר׳ שמעון פריעדמאן ע״ה מחשובי אנ״ש בוומסב״ג, עשר ד״ת ודרשות מה שרשם אביו ר׳ יעקב שו״ב בשנות תרפ״ה - תרפ״ו ממה שדרש רביה״ק הדברי״י ז״ל בעיר ארשיווא, וגם נסדרו לדפוס בספרי דבי רב בספה״ק ׳דברי יואל׳ לר״ה, שבת שובה וחג הסוכות.

האדמו"ר מקאסאן: ער איז אויך געווען א תלמיד פונעם 'בני שלשים' (אבד"ק קאסאן ז"ל) וועז ער איז נאך געווען רב אין טאהש, וועז דער זיידע איז געווארן רב אין טאהש (למלא מקום הותנו הרה"ק רבי משולם פייש מטאהש ז"ל) איז ער אלט געווען צוואנציג יאר אינגאנצן, און ר' שלמה אהרן איז געווען פון זיינע ערשטע תלמידים דארטן, ברענגט ער אין זיין קונטרס זאכן וואס ער האט געהערט פון אים און געזעהן ביי אים, איינע פון די זאכן וואס ער האט געהערט פון אים, וואס ער איז ממש א מקור דערפאר, אז דער זיידע דער בני שלשים האט אים געזאגט, אז דער רבי פון זידיטשויב האט אים געזאגט, דער פעטער דער רבי (הרה"ק בעל עטרת צבי מזידיטשויב ז"ל) פלעגט זאגן תורה ביי שלש סעודות זעקס שעה, און וועד האט דען געקענט מיטהאלטן? זאגט ער,[14] וואס האב איך געטוהן? כ'האב מיך געשטעלט אקעגן איבער דעם רבי'ן אויף די שפיין פינגער פון די פוס, און כ'האב געהאלטן אפען דאס מויל אז ס'זאל כאטש אריין גיין הבל פיו אין מיר, אז כ'קען נישט מיטהאלטן זעקס שעה וואס דער רבי האט געזאגט דארט גג על גג טיפע קבלה, זאגט ער, און איך זאג היינט תורה קוים א שעה, און קיינער האלט נישט מיט.

רבינו: רבי אייזיק'ל זידיטשויבער פלעגט מפסיק צו זיין אינמיטן די תורה 'מ'פארשטייט מיך במילא נישט'...

האדמו"ר מקאסאן: יא, אבער נאכדעם האט ער וויייטער געזאגט.

דאס איז אויך איינע פון די באקאנטע מעשיות, אז אמאל אינמיטן די תורה האט דער זידיטשויבער רבי ר' אייזיק'ל ז"ל זיך אזוי אהנגערופן אויפן זידיטשויבער נוסח, 'וועד עם לערנט נישט דעם זוהר הק' מיטן פירוש פונעם רבי'ן, (היינו ספרו הק' עטרת צבי) האט נישט וואס צו זוכן אויף דעם עולם', אזוי האט ער געזאגט אינמיטן די תורה, און האט וויייטער געזאגט, נאך אזא תורה איז וועד ס'איז דארט געווען שבת איז אריין געגאנגען דארט אין זידיטשויב זיך פארשאפן א זוהר מיט א עטרת צבי און זיך געזעצט לערנען, קיינער איז נישט געקומען זיך געזעגענען. איז געווען דינסטאג האט דער זידיטשויבער רבי געפרעגט דעם זוהן רבי אלי' (הרה"ק בעל זכרון אליהו ז"ל), וואס איז די מעשה איז קיינער קומט זיך נישט געזעגענען?, זאגט ער, טאטע, האסט געזאגט אז וועד עם לערנט נישט דעם זוהר מיטן ספר עטרת צבי פונעם רבי'ן האט נישט וואס צו זוכן אויף דעם עולם, זיצט דער עולם אין ביהמ"ד און לערנט זוהר מיט עטרת צבי.....

זאגט ער, אוי, גיי זאג זיי אז אין דעם עולם דארט וואו איך בין געווען ביי שלש סעודות דארט אין יענעם עולם האט נישט וואס צו זוכן וועד עם לערנט נישט זוהר מיט עטרת צבי, דא איז אבער א עולם העשיה, ס'איז א עולם המעשה, זאג דעם עולם זאל צוריק אהיים פארן, יעדער זאל גיין טוהן וואס מ'דארף, און מ'זאל זיך קומען געזעגענען... זיין קאפ איז געווען ערגעץ אנדערש ביי שלש סעודות.

רבינו: ער פלעגט דאך בעפאר אלץ אינגערמאן ארומפארן (כנ"ל), איידער ער איז געווארן רבי, און ער איז געווען אין צאנז אויך, דער דברי חיים האט אים שטארק מקרב געווען, ער איז איינגעשטאנען ביים דברי חיים אין שטוב, רבי אייזיק'ל איז געווען אלע יארן זייער דבוק בלימוד התורה ער איז געווען א גרויסער מתמיד – ער אזוי גאלערנט נאנצע נעכט אבער ער האט נישט געהאט קיין געלט צו קויפן לעכט, האט ער גאלערנט אויף די גאס אדער אין הויף לאור הלבנה, אזוי האט ער גאלערנט נאנצע נעכט לאור הלבנה מיט א געוואלדיגע התמדה – איז וועז ער איז געווען אין צאנז איז ער געזעסן ביים דברי חיים אין בית המדרש און גאלערנט, עס איז געווען ווינטער, און וועז דער דברי חיים האט געדארפט ארויסגיין (לצרכיו) מאחורי הבית, ווי עס איז געווען בימים ההם, און ער איז ארויסגעגאנגען מיטן כאלאטל, און וועז ער איז צוריקגעקומען איז ער אזוי אדורך געגאנגען די שטוב וואו רבי אייזיק'ל איז געזעסן און גאלערנט אויפן קול, דער דברי חיים איז צוגעגאנגען צו די טיר און ער האט זיך אנגעלאנט אויף די טיר, וויייל ער האט געוואלט הערן ווי אזוי ער לערנט.

עס איז געווען ווינטער און עס איז געווען א פרעסט, און עם האט אנגעהויבן צו שנייען, דער דברי חיים איז געשטאנען צוגעלייגט צו די טיר, ולא חלי ולא מרגיש, אזוי איז ער

---

14 עיי' בס' מראה אש (אות צח) ששמע מהגה"ק מקאסאני זצ"ל ששמע מהרה"ק רי"א מזידיטשויב שאמר בזה"ל: דודי הרבי ר' צבי מזידיטשויב היה אומר תורה בעת רעווא דרעווין ששה שעות רצופים ומי היה יכול להבין ו' שעות תורה אשר אמר בהלהבות כמו שניתנה בסיני וכו', עיי"ש.

ועיי' בהקדמות הספר צבי לצדיק שכתב המקובל ר' ישעי' אשר זעליג מרגליות ז"ל שמביא ביאורו של העטרת צבי זצ"ל על מה שצדיקים מאריכין באמירת ד"ת בעת רעווא דרעווין, עיי"ש, וכן מובא בספה"ק עטרת צבי (פר' בראשית דף יד:) ביאור ע"ז.

געשטאנען א לענגערע צייט ווען עס איז אהנגעפאלן אויף אים א שניי. ביז מ׳האט געזעהן אז ער איז נישט אין שטוב. מען האט ארומגעקוקט וואו ער איז נעלם געווארן, ארויסגייענדיג אין הויף האט מען אים געטראפן שטיין צוגעבויגן צו די טיר ס׳איז געפאלן אויף אים שניי, און ער איז איבער געדעקט געווארן. הכלל, מ׳האט אים ענעומען און אריינגעפירט אין שטוב, מ׳האט אראפ גענומען פון אים די שניי, מ׳האט אים פראבירט צו דערווארעמען, ער איז געווען אזוי פארפרוירן, האט מען אים געפרעגט וואס איז דא געשעהן, האט דער דברי חיים געזאגט, אז ער איז אדורך גענאגענגן און האט געהערט לערנען תורה לשמה, האט ער זיך פשוט נישט געקענט אפרייסן דערפון...[15]

ורצה רבינו לכבדו לברך על היין

האדמו״ר מקאסאן: כ׳וועל ענדערש א ברכה מאכן אויף אביסל בראנפן.

רבינו: ביים ישמח משה איז געווען א חידוש פון א זאך, אבער אזוי איז די מעשה געווען, ער האט געהאט א חבר, מן הסתם איז ער געווען א לייטישער איד, אבער ער איז געווען געשלאגן אויף טרונקען, ער פלעגט אסאך צו טרינקן, דער ישמח משה האט אים אמאל געזעהן ווי ער איז געווען אנגעטרונקען, און ס׳האט אים זייער וויי געטוהן, א תלמיד חכם זאל זיין אזוי אנגעטרונקען, האט ער גענאגט, אויב בראנפן קען דאס צוברענגען, טרונקט ער נישט מער קיין בראנפן, און אזוי האט ער געטוהן, ער נישט געטרונקען מער קיין בראנפן.[16]

אויסמאל האט זיך געמאכט שבת אז מ׳האט זיך טועה געווען און מ׳האט אים אריין געגאסן אין באטל וויין האט מען אריין געלייגט בראנפן, און ער האט געמאכט קידוש פריוטאג צונאכטס אויף בראנפן, און ווען ער האט געטרונקען דעם כום האט ער געזעהן אז ס׳איז בראנפן, האט ער געזאגט, אז דער שר פון בראנפן האט געהאט אויף אים תרעומות פארוואס ער מאכט נישט קיין ברכה קיינמאל אויף בראנפן, האט ער אים אונטערגעשטעלט אזא מעשה.

א׳ הנוכחים: דער רבי האט אמאל דערציילט פאר די בחורים (בסעודת ליל שב״ק), אז ביים רבי׳ן ז״ל (רבינו הדבר״י ז״ל) איז אויך געווען אזא מעשה אז מ׳האט פארטווישט.

רבינו: יא, ביים פעטער ז״ל האט אמאל טאקע אויך דער הויז בחור בטעות אהנגעגרייט אינעם פלאש ברוינפן אנשטאט וויין, און ווען מ׳האט׳זיך געכאפט האט ער איבער געמאכט קידוש.

ער האט אזוי מעיין געווען אין שולחן ערוך די הלכה, און נאכדעם האט מען אריינגעברענגט וויין און ער האט איבערגעמאכט נאכאמאל גאנץ קידוש אזוי מיטן נוסח, מיט גאנצן ברען.

ס׳איז געווען אינטערעסאנט, דער הויז בחור האט זיך דערשראקן אז ס׳האט אים פאסירט אזא מעשה... און ער איז אנטלאפן זיך באהאלטן עד יעבור זעם... ס׳איז געווען א גרויסע בושה, בקיצור. למעשה האט דער פעטער דעמאלטם דערציילט אז די זעלבע זאך האט אויך אמאל פאסירט ביים ייטב לב, און די מעשה וואס ס׳איז געווען ביים ישמח משה, בקיצור ער האט נאכדעם מעיין געווען אין די הלכה און ער האט איבערגעמאכט קידוש, אבער ער האט קיינמאל נישט געזאגט קיין וואס פארן בחור דערווייגן, אפילו שפעטער, ער האט אים קיינמאל נישט פארגעהאלטן דערויף.[17]

---

15 ועיי׳ בס׳ פאר יצחק שכשהרה״ק המהרי״א נחלה שלח להזכיר עצמו אצל הרה״ק מצאנז, והרה״ק השיב לו במכתב קודש, וז״ל המכתב:

ב״ה יום ג׳ כ״ד למב״י תרל״ג צאנז, דברי חיים וחסד לידידי אהובי כנפשי ה״ה הרב מופת הדור פאר ישראל איש אלקים ועטרת ראשי גולת הכותרת כלילת תפארת מעוטר בקש״ת מו״ה יצחק אייזיק נ״י אתמול הגיעני מכתב על ט״ג אשר עלה צער על נפשי כי הגיע מכאוב גדול לנשיא ישראל אשר בתוכנו, ואהה לנפשי הלא זה כל נחמתינו כעת הזאת אשר נשארנו בכי מעטים זעיר שם זעיר שם, ומי יחוש ומי ידרוש לא׳ לשמור תו״מ בלי פניה, ולכן מאוד גברה מרורינו ובבכי נכסה דמעה מאין הפוגות, ואעורר נא את כבודו בעד שארית ישראל ולבקש רחמים על עצמו וירחם ויחמול על עניי הצאן בני ישראל ואנו נשענים על צדקתו וזכות אבותיו הקדושים שנושע במהרה ממרום (חפצו צדיק) והי׳ שלום כנפש מחו׳ דוש״ת. הק׳ חיים הלברשטאם.

16 ועיי׳ בס׳ ישמח משה (פר׳ תצוה) שמבאר שלבסומי בפוריא אין הכוונה לשכרות, אלא שמחה במחשבה דייקא שלא יוכר מבחוץ, עיי״ש.

17 כן סיפר מרן שליט״א, שרביה״ק ז״ל לא התרגז כלל על ההויז בחור על מה שגרם לו זאת, ולעולם לא שאל ממנו על אותו מעשה ולא אמר לו כלום, רק אח״כ הלך לארגז הספרים ועיין שם בשו״ע ובשאר ספרים זמן מה כדת מה לעשות, ואח״כ אמר עוה״פ את ברכת הקידוש על היין, וסיפור אז רביה״ק ז״ל אשר אצל זקינו מרן הייט״ל ז״ל ג״כ קרה עובדא כעין זה, והייט״ל אמר שאצל זקינו מרן הישמח משה ז״ל ג״כ קרה עובדא כזה, אבל מכיון שהישמח משה הקפיד שלא לשתות יי״ש, ע״כ מובן שהשר של יי״ש הטעה אותו כדי שישתה יי״ש, אבל אצלי - אמר הייט״ל - אין שום קפידא כזה א״כ אתמהה למה אינה ה׳ לידי

וביך רבינו על המזונות ועל היי"ש

ואמר רבינו: אין זידיטשויב מאכט מען דאך קודם א שהכל.[18]

האדמו"ר מקאסאן: יא, כ'וויל טאקע אזוי טוהן...

וביך האדמו"ר מקאסאן ברכת שהכל

וביקו רבינו לחיים, ס'זאל זיין אסאך שמחות מ'איז דאך א בעל שמחה, דער אויבערשטער זאל העלפן ברכה והצלחה און סייעתא דשמיא, א כתיבה וחתימה טובה בספרן של צדיקים, מיט נחת און שמחה.

האדמו"ר מקאסאן: אמן, שמחה און נחת, א גוט געבענטשט יאר, א כתיבה וחתימה טובה, עס זאל נתקבל ווערן אלע תפילות לרחמים ולרצון.

דער עטרת צבי פלעגט דאך קידוש מאכן יעדע וואך שבת בייטאג אויף א בעכער בראנפן און געטרונקען רוב כוס.

רבינו: אין ראפשיץ אויך.

האדמו"ר מקאסאן: אין ראפשיץ האט מען געמאכט קידוש אויף א קליין גלעזל ברוינפן.

רבינו: דער שינאווער רב האט נאכגעזאגט אז דער ראפשיצער רב האט געזאגט אז מ'קען מאכן אויף א כוס, און מ'האט נאר געטרונקען דערפון אביסל, מ'האט אויסגעטרונקען דעם כוס צוזאמען, די מסובין האבן מיטגעטרונקען.[19]

18

עי' בספר באר יעקב על שו"ע או"ח (סי' ריא אות ב) וז"ל שמעתי שאדמו"ר מהרי"א מזידיטשויב זצק"ל 'בבוקר' בירך קודם על היי"ש ואח"כ על הכסנין, ואמר הטעם שעדיין אינו רוצה לאכול, רק מחמת שתיית היי"ש נתעורר תאות המאכל, עיי"ש.

ותחת אחד השיחים אמר רבינו שליט"א לבאר טעמא דמילתא שהיות שאחר התפילה רצו לשתות יי"ש כדי לנוח מעבודת התפילה, אבל היות שאצל החסידים הקפידו שלא לשתות סתם יי"ש מחמת שהוא מנהג הגוים, ע"כ אכלו גם חתיכת מזונות, ודן אי בכהאי גוונא כשמקדימים היי"ש צריך כלל לברך על המזונות, היות שהוא ממש טפל והכשר להיי"ש, (עי' מגא סי' רי"ב סק"ג).

ויש לציין שבס' דברי חנה (ה"ב עמ' פ"א) מביא שהגאון מאלשטאדט זצ"ל שאל את הגה"ק מקאלאשיין האם הטעם שמברכים קודם על היי"ש הוא משום שהוא העיקר, או משום דכתיב בתהלים ימלא פי תהלתיך, וע"י שאוכלים קודם המזונות נשאר פירורים בפיו, השיב לו הגה"ק שהוא שמע מזקה"ק משינאווא זי"ע שהטעם הוא משום שהוא העיקר, עיי"ש. ועי' בספה"ק אוצר החיים מהגה"ק מקאמארנא זי"ל בחומש היכל הברכה (סו"פ ויל"ך) שכ' כן להלכה, וכ' שגם הרה"ק מאפטא זי"ע היה מברך קודם על היי"ש ואח"כ על המזונות, עיי"ש.

אבל אצל רבותיה"ק זי"ל נהגו לברך על המזונות מקודם כידוע. ועי' ברמ"א או"ח סי' רי"א סעיף ד'.

טעות כזה, ורביה"ק תמה על עצמו ג"כ למה קרה טעות כזה על שלחנו. ועי' בס' תהלה למשה דפוס חדש עמוד רל"ד בהג"ה בענין זה.

19

עיי' בס' הדרת קודש שהרה"ק מנאסאד ז"ל אמר ששמע מפיו הקדוש של הרה"ק משינאווא שאמר בשם רבינו הקדוש מראפשיץ זי"ל שיכול לקדש בבוקר בש"ק בי"ש בשני אופנים, או לקדש על כוס גדול ולשתות רק מעט ממנו, או לקדש על כוס קטן ולשתות רוב ממנו, ויותר טוב לקדש על כוס גדול ולשתות רק מעט מאופן הא', כן שמע מפיו קדשו, ואמר על זה ק"ו זי"ל שאפשר הטעם שיותר טוב כן מחמת צירוף המסובין שהיו שם ושתו הכוס שיש ג"כ לצרף בזה דעת הי"א (בסי' רע"א סעי' י"ד) דשתיית כולם מצטרפין לכשיעור אפילו בקידוש של לילה.

וכן הביא בארחות חיים להרה"ק מספינקא (סימן ערב ס"ק ו) וז"ל: "ושמעתי מכ"ק אדמו"ח שליט"א אשר ראה בעיניו שהגאון הקדוש מהר"ח הלברשטאם מסאנץ נהג לקדש בשחרית על יי"ש ולא שתה מהכוס רק מעט מזעיר וכן הוא נוהג אחריו" עכ"ד.

ועיי' בס' י"ג אורות (ה"א עמ' שפ"א) שסיפר האדמו"ר מהר"י מפשעוואורסק זצ"ל: בצאנז וכן בקאמינקא נהגו לקדש בשבת ויום טוב שחרית על יין שרף ומכוס קטן כמנהג ראפשיץ, יש אומרים שהיה בו רביעית, (ע"ע ספר פי צדיק עמ' רנד).

אבל ראיתי את הכוס שבו קידש רבינו מצאנז בצפרא דשבתא אצל הרה"צ רב יהזקאל מדוקלא אחיו של הגה"ק מקאלאשיין, והחזיק לכל היותר ביצה בינונית שהיא פחות מרביעית, ואף מו"ח זצ"ל ראה את הכוס, ולפי דעתו היה עוד יותר קטן מביצה בינונית, אמנם מרן הדברי יחזקאל זי"ע נהג לקדש על יין כמנהג בעלזא.

ועיין במג"א (רע"ב ס"ק ט') שכתב וז"ל "שמקדשים על השכר דוקא במקום דהוי חמר מדינה וכו', וע"ל דאין מקדשים על יי"ש אלא א"כ במדינות שרוב שתיית ההמון היא יי"ש בכל יום וכו' ועי' סימן רע"א סעיף י"ג".

וביארו הלבושי שרד והמחצית השקל שכוונת המג"א במה שרמז לסימן רע"א סי"ג, היינו לדין המובא שם שצריך לשתות רוב רביעית בלא הפסק בקידוש, וא"כ מובן שביי"ש אי אפשר לקדש כלל מכיון שאין הדרך לשתות כל כך הרבה יי"ש בלא הפסק. ובמשנה ברורה (ס"ק ל') פסק "על שכר ואם חביב לו יין שרף, יכול לקדש עליו ביום לכתחילה במדינתנו שהוא חמר מדינה, אך שיזהר ליקח כוס מחזיק רביעית ולשתות ממנו מלא לוגמיו, שהוא רוב רביעית, ובדיעבד או בשעת הדחק שאין יכול לשתות כמלא לוגמיו ואין לו יין ושאר משקין, אפילו שתיית כל המסובין מצטרפין למלא לוגמיו, וכדלעיל סימן רע"א סי"ד".

אמנם באשל אברהם (סימן ער"ב) כתב "יש ללמוד זכות על העושים קידוש על יין שרף בכלי קטן מכפי מה שכתב בצל"ח ז"ל (סוף פסחים) כי כמ"ש הט"ז ז"ל שברכה אחרונה דיי"ש היא גם על שיעור קטן, מצד שמעט ממנו נרגש הרבה, ואולי כן י"ל בזה לגבי שיעור קידוש היום וכו', ומ"מ טוב תכון ודאי לברך על כשיעור כמ"ש בצל"ח ז"ל שם, ורבים מצטרפים בשתייתן כמ"ש בשו"ע ולזה גם שקשה לשתות יי"ש

האדמו"ר מקאסאן: אבער דער עטרת צבי האט יא געטרונקען אליין רוב כוס.

דער צאנזער רב האט אויך געטוהן אזוי ווי דער ראפשיצער רב,[20] אבער דער עטרת צבי האט אליין געטרונקען רוב כוס, שבת בייטאג אויך.

רבינו: ביים קדושת יו"ט איז אמאל געווען וועק פורים איז אויסגעפאלן פרייטאג, און ער האט געפירט טיש, און האט געטרונקען ביים טיש, אזוי אז ער איז געווען מבוסם, און וועק ער האט זיך אויפגעהויבן פון טיש, האט ער געזאגט אז ער וויל גיין אין די מקוה, און ער האט געגעבן א קלאפ, ס'איז שבתו', און ער איז באלד געווארן א אנדערער מענטש, נהפך לאיש אחר.

ער האט געזאגט 'יין קשה פחד מפיגו'... די יראה פונעם שבת האט אוועק גענומען דעם וויין (עי' בבא בתרא י.) אזוי האט ער געזאגט.[21]

האדמו"ר מקאסאן: ס'האט מיר אמאל געזאגט א איד א גוט וואלט בשם דעם געראר רבי'ן דער אמרי אמת, די גמרא זאגט (מגילה ז:) חייב אינש לבסומי בפוריא, זאגט ער 'בסומי' איז די ראשי תיבות ס'מר מ'פחדך ב'שרי ו'מושפטיך י'ראתי', דאם איז לבסומ"י בפוריא.[22]

כשיעור הנ"ל, מ"מ יוכל לצרף שתיות מכמה אנשים בזה כי לא נתפרש קולא הנ"ל".

וכן הביא בשו"ת מהרש"ם (ח"א סימן קע"ה) וז"ל "העיד לפני תלמיד חכם זקן שהיה בעצמו במעמד בפני הגה"ק אבד"ק ראפשיין זצ"ל שצוה לתלמידיו לקדש ביום על י"ש על צלוחית קטן כדרך שתייתו ואין צריך שיעור כוס, והגם שהיה לפניו יין על השולחן, אמר שמכבדהו בי"ש כדי להורות הלכה לתלמידים, וכן הועד לפני בשם הגאון החסיד אבד"ק קאמינקא זצ"ל שנהג כן תמיד, והיינו על פי דברי הט"ז (סימן ק"ג) ומשום שכך דרך שתייתו ושביעת רצונו וכו', וכיון דשתיית י"ש נתפשט מאד, והוי חמר מדינה לשתות כמעט לפני כל סעודה צלוחית קטן, וקשה לשתות יותר מפני חריפותו, לכן שיעורו גם לענין קידוש בכך, וכן הועד לפני בשם הרה"ק מלובלין זצ"ל". ומסיים המהרש"ם "וכדאי הם לסמוך עליהם בקידוש היום ודוקא ביין ושכר בענין שיעור כוס עכ"ל המהרש"ם.

וכן הביא בספר פסקי תשובה (סימן ש' בהג"ה) "שמרן הקדוש זצוקללה"ה מקאצק היה מקדש ביום על כוס קטן של י"ש".

אכן בספר דרכי חיים ושלום (אות תג) מביא שהרה"ק ממונקאטש חלק על מנהג הצדיקים הנ"ל וטען שבמקום שהיין שכיח אין לעשות קידוש על י"ש "ואין להביא ראיה מהצדיקים בפולין וגליציה שהיו מקדשים בבוקר על י"ש כי שם אין שכיח יין ונקרא הי"ש חמר מדינה".

וב"קצה המטה" על המטה אפרים (סימן תרכה ס"ק צט) מסכם את הענין "להרים ראש על הנוהגין להקל בזה ולעשות קידוש על י"ש שטעו ח"ו לומר כן אחרי שנראה שעשו כן גדולי עולם זצ"ל והנח להם לישראל". וכידוע אצל רבותיה"ק נבג"מ לא הי' המנהג לקדש על י"ש בשבת ויו"ט כלל רק על יין.

20 עיי' בס' הדרת קודש (בהגהות אות י"ד) שסיפר הגה"ק מנאסאד זצ"ל שהרה"ק מצאנז בסוף ימיו היה חלש מאוד ובנו הק' מגארליץ ניסה לדבר על לבו שיקדש בשבת בבוקר על היין, בכדי שלא יזוק משתיית י"ש, אך הרה"ק לא רצה בשום אופן, ואמר, אויף וואס מיר האבן מקבל געווען פונעם אלטן רב (הייגו רבו הק' מראפשיץ) האבן מיר מסירות נפש, ע"ש.

עיי' בספר שמע ישראל (ח"א סעי' כ"ג) כתב וז"ל: ...ומרן זצללה"ה הה"צ מהרש"א זצוק"ל בן הגה"ק מצאנז, אמר לו שהוא זוכר ויודע כשאביו ז"ל היה עושה קידושא רבה על י"ש, היה לוקח כוס כשיעור, אך גם המסובין שתו ממנו... עכ"ל.

21 ויש לציין שכסיפור הזה מובא בס' פלא יועץ (ערך גילה); וכבר סיפרו על הריב"ש שפעם א' שתה כוס גדול של שכר חזק מאד, בחושבו שהוא יין, וכמעט שלא נתעלף, ותכף סגר עיניו כמעט רגע חזר לאיתנו כאילו לא שתה כלל, שאלו לו תלמידיו: מה רפואה עשה, והשיב להם: הלא תדעו מה שאמרו רז"ל 'יין קשה פחד מפיגו' ואין פחד כפחד ה' מהדר גאונו, ולכן תכף שחשבתי בעומק יראת ה' השכר חלף הלך לו, עכ"ל. [ועיי' בס' שבחי הבעש"ט (עמ' קנ"ח) וכ"מ בקיצור בכתבי הרמ"מ].

ועי' בספר גן הדסים בשם הגה"ק מאסטראווצא ז"ל על מה שהובא בשם הבעש"ט הקדוש שמתגדיו רצו להתעולל בו ובקשו אותו על סעודה והשקוהו יין חזק מאד כדי שישתכר ויעשו בו כרצונם, והבעש"ט שתה ממנו וצחבו פניו הקדושים מאד וישמחו המתנגדים כי עתה יוכלו לעשות עמו רעה והעביר הבעש"ט הקדוש ידו על פניו הקדושים ויפג יינו מעליו כאלו לא שתה ופני המתנגדים חפו וישאלו להבעש"ט מה זה שהפיג היין תיכף ויאמר להם יין קשה פחד מפיגו, ולכאורה קשה הא בגמרא בבא בתרא (דף י"א) איתא פחד קשה יין מפיגו, ואמר על זה הרה"ק מאסטראווצע דכוונת הגמרא הוא על פחד ממילי דעלמא שבזה היין הוא גובר על אותו הפחד ומפיגו וכוונת הבעש"ט הוא על פחד מהשי"ת ואותו הפחד הוא גובר גם על היין ומפיגו.

ויש לציין שלשאלה זו כבר נדרשו רבים מסתירת הלשון מהגמ' שלנו, ועיין בקובץ כרם שלמה (החל מגליון חשון תשמ"א) ומהדברים שנאמרו בענין זה יש לציין למש"כ (בגל' כסלו תשמ"א עמ' מח) בשם ה'שפת אמת' מגור זצ"ל שאמר "ידענו דהבעש"ט הוה לי' גירסא אחרת בגמ' דיין קשה פחד מפיגו". ובזה ביאר השפ"א את דברי הגמ' בנדרים (דף מט) שרבי יהודה בר אילעי שתה ד' כוסות בפסח והי' חוגר צעדיו מפסח ועד עצרת, כי בעצרת "מחמת אימת קבלת התורה הפיג חוזק היין". ועיי"ש עוד אריכות בזה בשאר הגליונות.

22 עיי' בס' אמרי אמת (תרס"ו) שמביא רמז זו בשם רבותינו, ומקובל בגור שהוא מימרא מהחי' הרי"ם שהיה שונא שיכורים בידוע.

אין זידיטשויב האט מען אויך געטרונקען עד דלא ידע, דער עטרת צבי שרייבט דאך אין די כתבי אגרת הפורים, אז ווער עס טרונקט 'פורים' איז כאילו התענה משבת לשבת,[23] 'שושן פורים' איז ווי שני שבתות, ער שרייבט דארט אז שושן פורים איז העכער פון פורים, דער שושן פורים טיש אין זידיטשויב איז טאקע געווען לעילא ולעילא, מיט דעם וואס מ'האט נישט געהאט פון די אלע מצוות היום, איז די שושן פורים טיש געווען לעילא ולעילא.

עם האט מיר פארציילט א איד מיט אפאר יאר צוריק, אז דער בלאזשוב'ער רב (בעל צבי לצדיק ז"ל) איז אמאל געקומען אין א שטאט, און ער איז איינגעשטאנען אין א אכסניא, דער בעל אכסניא האט נישט געהאט קיין בראנפן אין שטוב, און ער האט נישט געהאט אויף וואס צו מאכן לחיים, האט זיך דער בלאזשובער רב אהנגערופן 'א איד וואלט ווען געדארפט פארזעצן צעהן מזוזות אז עס זאל זיין יי"ש אין שטוב'.

שוין, מ'האט פארשאפט אביסל בראנפן, אבער די חסידים זענען ארום געגאנגען פרעגן, עס קען דאך נישט זיין דער רב זאל זאגן אז מ'זאל גיין פארזעצן צעהן מזוזות ממש כפשוטו, עפעס האט דא דער רב געמיינט..., אבער זיי האבן נישט געוואוסט קיינער וואס צו זאגן, איז געווען א גרויסער חסיד ער האט געהייסן מאטיש הירשטיין, ער איז באמת געווען א דזשיקובער חסיד, אבער ער האט געוואוינט אין ריישא פלעגט ער צו גיין אסאך צום בלאזשובער רב, ער איז געווען א בעל מקובל דער מאטיש, האבן זיי אים געפרעגט וואס האט דער רב געמיינט, זאגט ער, עטץ פארשטייט נישט אליינס? צעהן מאל 'מזוזה' באטרעפט 'יין שרף', דאס האט דער בלאזשובער רב געמיינט מ'זאל פארזעצן צעהן מזוזות ס'זאל זיין יי"ש אין שטוב.

עם זאל פאברענען אלע משטינים ומקטריגים.

רבינו: מ'אגט דאך אזוי, אז די יי"ש איז נישט געווען ביימי הש"ס.

האדמו"ר מקאסאן: אוודאי, ס'איז דאך א נייע זאך, אפילו אין שו"ע ווערט עס נישט דערמאנט.

רבינו: אין מחבר איז עס נישטא, נאר שפעטער האט מען עס אראפ געשיקט פון הימל כדי אידן זאל האבן פרנסה דערפון, אידן האבן געמאכט שיין פרנסה פון בראנפן, אזוי זאגט מען נאך פון צדיקים.[24]

האדמו"ר מקאסאן: ס'איז דאך דא די מעשה מיטן ייטב לב בורא נפשות רבות...[25]

רבינו: יא. אידן האבן געמאכט בראנפן און די גוים האבן געטרונקען, האבן אידן געמאכט פרנסה.[26]

ונפרד רבינו ממנו בברכה: א כתיבה וחתימה טובה, א גוט געבענטשט יאר, מיט אלעם גוטן.

האדמו"ר מקאסאן: אמן, וכן למר, כל טוב א גוטן טאג.

וליוהו רבינו החוצה בברכה וידידות

ונפרדו לשלום

---

23 וז"ל בסוף מכתב הארוך לאחיו הרה"ק רבי משה מסאמבור: ...ושלום לכל החברייא כל אחד שלומו יציץ ויפרח כחפץ העבד הזה הדורש אהבתם בלב ונפש בכל עת ורגע ובטוח בטוב ה' אשר לא בזה ולא שקץ ענות עני כמוני נבער מדעת ולא הסתיר פניו ממני, ובקשתי שתשמחו ותשישו בשמחה בימי הפורים האלה, וכל השותה בפורים כאילו התענה משבת לשבת... עכ"ל.

ובספר מלבוש לשבת ויו"ט (ד"ה במשנה) כתב בשם העטרת צבי שסעודה ומשתה של פורים בי"ד נחשב כאילו התענה משבת לשבת (כמפורש במכתבו הנ"ל), וסעודת שושן פורים הוא כאילו התענה שתי פעמים משבת לשבת, עי"ש.

24 עיי' בס' אור לישרים שהרה"ק ר"מ מלעכאוויטש זצ"ל אמר שיש בכוחו להעביר היי"ש מהעולם, אבל יש להיהודים פרנסה מזה, ע"ש. - ועיי' בס' דרכי חיים (אות כ"ו בחלק הסיפורים) שהרה"ק מצאנז המשיך פרנסה דרך יי"ש.

25 ונעתיק כאן מה שסיפר רבינו עובדא זו תחת אחד השיחים: "אין א דארף נעבן סיגוט וואס האט געהייסן 'קאפאניע' איז דארט געווען א גלח, אידן האבן געהאט פרנסה זיי האבן פארקויפט בראנפן, מיט דעם האבן זיך די אידן מתפרנס געווען, האט דער גלח געזאגט אז די גוים זאלן נישט טרינקען, מ'טאר נישט טרינקען, און אזוי האבן די אידן פארלוירן די פרנסה, זענען זיי געקומען צום ייטב לב, האט ער דעמאלסט געזאגט, בורא נפשות רבות, די גוים ווערן אנגערופן 'נפשות רבות' אסאך (כמו"ש בעשו 'נפשות' ובישראל כתב שבעים 'נפש' לשון יחיד, כמו"ש במדרש הובא ברש"י פ' ויגש) 'וחסרונן' וואס זיי דארפן האבן, דער באשעפער האט געמאכט ס'זאל זיי פעלן, 'על כל מה שבראת' פארוואס האט מען זיי באשאפן, 'להחיות בהם נפש כל חי', אידן ווערן אנגערופן 'נפש' נפש אחת, כדי די אידן זאלן האבן פרנסה, האט ער געזאגט אז אויב זיי ווילן נישט שאפן קיין פרנסה, איז פארוואס דארף מען זיי האבן, זיי זענען דאך נאר דא וועגן דעם, איז געווארן א מגיפה, ס'איז געווארן א קרענק, האט מען גערופן עמיצן האט מען געזאגט אז וויבאלד זיי האבן אויפגעהערט צו טרינקען וועגן דעם האט דאס פאסירט, האט מען צוריק אנגעהויבן צו טרינקען".

26 מובא בדבר"י תנינא פ' עקב ובס' קדושת יואל מס"ג פ' עקב תש"י.

לן יאות למיבכי

אלי לנו כי בא השמש בפטירת לחיי העולם הבא של האי גברא רבא ויקיר**א** **ו**י להאי שופרא, הלך תמים ופעל צדק תדירא, מסור בלב ובנפש למענינ**ו** **ר**ב פעלים לתורה ולתעודה, בצדקת פזרונו לתורה ועבודה, אדם כשר וישר **י**זכר לעד ולנצח בשערים, מעשיו וצדקותיו הכבירים, אשר עשה עמנו בלי ד**י**

ה"ה הרב הגאון החסיד, תומך ומוקיר צורבא מרבנן ותלמידיהון ואיהו גופי'
צורבא מרבנן, בחכמה ובבינה יתירה חינך אלפי צאן קדשים בארה"ק ובחו"ל

רבי אורי שוואַרטץ זי"ל

מח"ס "אורי וישעי" עה"ת, מנהל רוחני מוסדותינו הק' בקרית יואל ובשיכון קרית יואל-בני ברק
ויושב ראש הנהלת כוללינו הק' רבות בשנים

והל"ך לפניך צדק"ך

כאן המקום להגיד ולספר למען ידעו דור אחרון צדקותיו הגדולות עשר עשה עמנו, ובפרט יחקק בעט ובברזל אשר זכה להיות לאב ולפטרון בהתייסדות והתחדשות כוללינו הק' בשנת תשנ"ב ע"י כ"ק מרן רביה"ק הברך משה זי"ע, אשר הוא הגבר נשא בעולו של תורה ע"פ פקודת מרן זי"ע וקיבץ על הגבאו"ת במסירות נאמנה בין אנשי שלומינו לטובת כוללינו, וזכה להחיות נפש צדיק מידי חודש בחדשו ומידי שנה בשנה בחלוקת התמיכה לרבני ולומדי כוללינו הק' עצי חיים בארה"ק, ולפיכך בדין הוא שיטול שכרו, ובימים אלו

זכות הלימוד בהיכלי כוללינו מוקדש לטובת נשמתו

בגן עדן תהא מנוחתו ותהא נשמתו צרורה בצרור החיים
ויליץ ויגן בעד יוצ"ח החשובים להתברך בכל מילי דמיטב

כסא דנחמתא נשגר, קדם ידידינו בניו החשובים, ההולכים בדרכי אבות נודעים לתהלה,
מסורים בלו"נ לטובת כוללינו, עמדו לימינו בגוף ובממון, חלק כחלק יאכלו במעשיו הכבירים

מו"ה **בנימין זאב** מו"ה **אליעזר דוד** מו"ה **אברהם יונה** מו"ה **זלמן לייב** מו"ה **יעקב** הי"ו
וכל יוצ"ח החשובים ומשפחתם שיחיו כאו"א בשמו הטוב יבורך
ונטפי תנחומין קובעת לעצמם מו"ה **יואל** ומו"ה **צבי** הי"ו מחשובי תומכי כוללינו הק'

המקום ינחם אתכם, ולא ישמע שוד ושבר בגבולכם, ששון ושמחה ישיגוכם,
ונסו יגון ואנחה מכל גבולכם, ואך טוב וחסד ירדפוכם, ויושר יליץ בעדכם
בגנזי מרומים, עדי יקיצו וירננו שוכני עפר במהרה בקרב הימים.

החותמים בנטפי תנחומין
הנהלת הכולל | עסקני הכולל
רבנן ותלמידוהון

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

ימין טוב ומזל טוב יהא לנו ולכל ישראל אמן

קול צהלה ורינה, שפתותינו תרנה
נברך לאלוקינו, שהשמחה במעונינו, עת הזמיר הגיע בגבולינו

ובהדרת קודש ובאותות כבוד ואהבה, נשגר בזה ברכת מזלא טב"א, אל מול פני הדרת גאון מאורינו ומאליפנו, המסור מריחוק מקום וקירוב הלב למעינינו, שר התורה והיראה, לוחם מלחמות ה' בעוז ובגבורה, משריש בלבות רבבות אלפי ישראל מסוף העולם ועד סופו השיטה הברורה, מלהיב לבבות בני ישראל בדברים אהובים, היורות זיקים ושביבים, חסידא ופרישא, בוצינא קדישא, נהורא נפישא

כבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל השמחה שבמעון קדשו

שמחת הולדת הבן אצל נכדו הרב **יואל טייטלבוים** שליט"א

בן בנו הגאון הצדיק **רב דקהילתינו וויליאמסבורג** שליט"א

והברכה אחת היא לעטרת זקנים בני בנים

הגאון הצדיק **רב דקהילתינו בארא פארק** שליט"א

ומצלאין אנו לחיי מלכא מרנא ורבנא, יזכהו השי"ת לנהל את עדת מי מנה, מתוך נחת והרחבת הדעת, על מי מנוחות ינהלינו ובמעגלי צדק ינחינו, ויזכה לרוות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח במדה גדושה, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, עדי נזכה במהרה לרגלי מבשר צדק משמיע ישועה, ומלכינו מרן שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

המברכים בקידה חמש מאות

הנהלת הקהילה

ובכן צדיקים יראו וישמחו
וישרים יעלוזו וחסידים ברינה יגילו